

Revi
LALIT
d e k l a s

Rs. 20.00

Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas

No. **145**
SEPTAM 2021
OKTOB 2021

ISSN 1694-3171

EDITORIAL

PROGRAM PU LALIT
KONT MSM
AN 14 PWIN

Paz 3

DOSYE
**KRITIK
KONT MSM**

Paz 5

DOSYE
VAKSIN

Paz 21

DOSYE
**KRITIK KONT
LOPOZISYON**

Paz 16

DOSYE
INTERNASYONAL

AFGANISTANN - HAITI
CHAGOS/ DIEGO - PALESTINN

Paz 31

KONTENI

Nimero 145

Septam 2021 - Oktob 2021

EDITORIAL: Program pu Amenn Lalit kont MSM - an I4 Pwin	3
DOSYE KRITIK KONT MSM	
MSM Fel dan Zesyon Lekonomi	5
Kifer Tu kalite Prodwi Agrikol me Pa Prodwi Alimanter?	6
Spiker MSM bizin Awt: Veritab Rol Spiker?	7
Lavant Britam: Li sa, pa Nu sa!	7
Jugnauth pe Bayant Later Repiblik Moris dan 5 Fason	8
Nu Akiz MSM Servi Fon Piblik pu Angres Patron	9
Lalwa Travay -- MSM Atak Li	11
Febles Politik Lozman MSM Expoze	13
Petisyon pu Ranplas Lakaz Lamyant	13
MSM Negliz Ranforsi Sistem Lasante Malgre Kriz Kovid	14
Lalit an Aksyon	8, 10 ek 15
Jabaljas ek Bulbak	15
DOSYE KRITIK KONT LOPOZISYON	
Lopozisyon PT, MMM & Co, PMSD Inkapab Kree Program kont Guvernman MSM	16
Kontestasyon Eleksyon 2019 Grene; Ki Vre Lalit pu Demokrasi?	19
DOSYE VAKSIN	
Listwar Vaksin ek Kanpayn Anti-Vaksin	21
Kanpayn Anti-Vaksin - So Subasman Mank Moralite	24
Deklarasyon Anfaver Introdur Langaz Kreol kuma Medyom	26
Lalit pu Peser gayn Kart - Kot finn Arive?	27
Rezim MSM Ranforsi Arsenal Sirveyans avek Nuvo ID Kard	28
Zizman U.N. ICCPR lor ID Card - e Veritab Problem ar Foto Biometrik	28
DOSYE INTERNASYONAL	
Afganistann: Taliban Infliz Defet lor Larme U.S.A. ki Sove an Dezord	31
Haiti apre Asasina so Prezidan	33
Manev Israel pu Re-Rant dan Linyon Afrikin	34
Diego Garcia - Nuvo Devlopman	35
Viktwar - UPU Interdir Tem UK lor BIOT	35
Prepare pu Bato Flotila al lor Chagos Diego!	35
Fam ki Rant dan Yerarsi Patriarsi, kot al Fini	35

Dan sa Nimero Revi la, No. 144, ena enn seri lartik politik ekir par Komite Redaksyon, sirtu par RS, AA, BK, RK, LC, RL. Alor, kuma Editorial, zot pa siyne par seki finn drafte.

INPRIME PAR LALIT,
153 RUT RWAYAL, GRNW,
PORT LOUIS, REPIBLIK MORIS.

RS 20/-

www.lalitmauritius.org TEL 208 2132 ek 208 5551 lalitmail@intnet.mu
YOUTUBE CHANNEL: lalitmauritius SOUND CLOUD CHANNEL: lalitmauritius
Facebook LalitMauritius

Program pu Lalit Kont M.S.M. an 14 Pwin

Ala program lor lekel LALIT pe propoze ki nu atak Guvernman MSM-ML-ex-MMM.

Introdiksyon

Moris ti dan enn kriz *ekonomik* profon depi avan kriz aköz lepidemi Korona-viris. Moris ti dan enn kriz *politik* profon, osi, depi avan sa kriz Covid la. E Moris ti ena tu kalite kriz *sosyal* profon depi avan sa kriz saniter la. Alor, nu bizin enn program politik ki pu adres kriz pandan pandemi la, e anmemtan tu sa kalite kriz ki pre-dat pandemi la. Bizin enn program, wi. E li selman enn program ki *politik* ki pu gid nu dan enn tel degre kriz. Ni ONG, ni sindika, ni sosyete sivil pa pu tir nu dan sa kalite kriz profon. Zis nu prop mobilizasyon – tu dimunn oprime, e tu dimunn ki ule enn sosyete sosyalist – lor baz enn program ki enn program politik, ki pu marse.

Ala ki LALIT pe met lor azanda politik:

Lor Later ek Lamer

1 Guvernman Jugnauth bizin aret servi larzan *Mauritius Investment Corporation (MIC)* pu proze ki pa dan prodiksyon esansyel, a kumanse par met sa kapital la dan prodiksyon alimenter lor gran-lesel. Sa vedir bizin ki tu transfer larzan, e tu kontra, osi bizin fer an-piblik. Tu kontra sekre konsernan depans depi fon piblik bizin vinn kareman ilegal. Kumsa kapav asire ki, dabor, servi sa kapital ki sorti fon piblik, setadir fon Labank Moris, pu ranplas plantasyon kann ar plantasyon alimenter lor enn gran lesel, e pu ranplas ansyin mulin kann ar lizinn pu konserv-transform prodwi alimenter – pu asir su-

vrennte alimenter osi byin ki pu exportasyon pu asir deviz. Answit, bizin devlop enn gran lindistri lapes sutenab, e anpes lezot navir vinn fer piyaz dan nu zonn eksklizif losean. Kumsa nu pe propoz prodiksyon alimenter kuma delwil kwi-manze – plant e proses fler soley, pistas, par exanp – ek kuma lafarinn ki fer ar friyapin, may, manyok, prodiksyon tu kalite manze konserv – otur prodwi later ek prodwi lamer, inklir seki transforme, kuma vinnday pwason ek brinzel, kari pomdeter, rogay – e legim konzole e friz-dray. Se kalite devlopman enn nuvo lindistri baze lor seki esansyel ki pu kree anlwa stab – dan karo, dan laser, dan lizinn prezervasyon manze, lor lamer, dan transportasyon, dan exportasyon, dan devlopman nuvo prodwi, dan rod marse rezyonal ek marse-nish. Kumsa ki pu ena suvrennte alimenter. Tu dimunn kone pri aliman pe monte, e pu kontiyn monte. E kan ena kriz, kot marinn marsand kapav deranze, nu pu ena prodiksyon alimenter de-baz pu sutenir lepep Moris antye. Kumsa pu gayn deviz, aköz lezot pei pu osi ena neseseite aste prodwi alimenter. Answit, lezot sektor lekonomi bizin batir lor sa baz la.

2 Guvernman MSM bizin aret donn tablisman permi pu morsle-vann later agrikol pei ar milyarder deor. Sa li detrir later, plis li amenn enn nuvo form kolonizasyon ki bizin kareman vinn ilegal. Li enn fason bayant nu manyer sirviv pu enn tikas tanporer, setadir fuy enn

simityer pu lekonomi fitir. Li pu fer Moris erit problem sosyo-politik mortal. Alor, aret deswit tu morselman later agrikol, pu rezon investisman, vila-de-lix, terin golf.

3 Guvernman Jugnauth bizin deswit retir so lof debil pu lwe enn parti later Moris, setadir Diego Garcia, ar Leta Zini pu 100 an (ubyin mem pa pu enn sel banane!), e deswit kumans plito reklam fermtir imedya sa baz la, netwayaz ekolojik, e transformasyon sa later Repiblik Moris an seki Sagosyin, ansam ek lepep Moris, bizin e ule. Guvernman bizin organiz enn bato, sinon enn flotila, pu al pik pavyon Chagos, kuma li finn promet. Guvernman Jugnauth bizin deswit pibliye lakor avek Guvernman Lind lor lepor ek larad Agalega, e rasil abitan Agalega ek lepep Moris ki sa devlopman pu inikman pu bezwin sivil, pa militer. Bizin ferm tu larad Repiblik Moris a tu navir deger, setadir Port Louis, Port Mathurin, Agalega, Diego Garcia, Tromelin, St. Brandon.

4 Guvernman bizin enn Program Dirzans pu servi later Moris, Rodrig, Agalega, Chagos pu batir lozman, inklir *lakaz lwe a-vi*, pu ki sak adilt ki bizin enn plas pu reste avek so fami. Li bizin lor model inpe kuma CHA ki ti existe ziska 1993, avek so Tribinal pu met konplint lor koripsyon. Sa pu rezud buku konfli alinteryer lafami anzeneral, e ede pu eparyn fam depi vyolans patriarkal par donn fam seki li pli bizin: enn twa pu li ek so zanan.

5 Guvernman bizin anpes poli-syon indistriyel an zeneral, agrikol par sirtu tablisman ek osi polisyon marinn, ki ansam pe rwinn lamer ek later. Bizin ogmant siperfisi lafore.

6 Guvernman bizin organiz lale bisiklet (*bicycle-lanes*) ek santye pyeton partu dan pei, e sirtu depi sak stasyon metro.

Lor Demokrasi

7 Jugnauth bizin organiz enn deba nasyonal – avek forum dan tu Konsey Vilaz ek dan tu Ward lavil lor sanzman Konstitisyon ki pu permet elekter revok depite lor baz enn petisyon formel aksepte par Komiser Elektoral (dan UK ena enn tel sistem deza). Anmemtan bizin diskrit sanzman ki permet lansanb depite elir Premye Minis (pa Prezidan nom li), e lansanb depite ratifye Premye Minis so Kabine, e lera asire ki Lasanble Nasyonal gain puwvar revok nerport ki Minis ladan. Se sa ki pu ogmant demokrasi. Se sa ki pu donn puwvaro-pep. Sapu inplik elarzi e ranforsi Lasanble Nasyonal relativ a Lexekitif. Kabine bizin pli tipti, pli redevab. Bizin ena Selek Komiti Permanan ki zwenn an-piblik, e ki televize, pu ratifye tu nominasyon, e pu remet ankestyon tu polisi, enpe kuma Hearing Sena dan USA. Kan elarzi Parlman (nu propoz 4 depite par 21 sirkonskripsyon existan plis de nuvo sirkonskripsyon avek enn depite pu Agalega ek Chagos-antandan), li pu vinn posib pu retir Sistem *Best Loser*. Langaz Kreol bizin rant dan Parlman akote langaz Angle. MSM bizin ranplas Spiyker Phokeer avan Lasanble Nasyonal zwenn. Spiker bizin asir sipremasi Lasanble Nasyonal lor Lexekitif.

8 Bizin ena enn sistem kot Konsey Vilaz ena enn bidze otonom, e buku plis puwvar. Li bizin eli pu 3 an, e Konseye Vilaz bizin revokab par petisyon elektoral. Sak lavil, bizin ena Konsey Ward avek so bidze otonom e sertin puwvar (enpe kuma Konsey Vilaz) pu okip ward.

9 Guvernman MSM bizin organiz enn Demand Internasyonal pu pei ex-kolonizater pey reparasyon pu diton ki sistem esklavaz finn fer dan pei. Pu sa, LALIT deza ena propozisyon presi.

10 Bizin ena enn *Freedom of Information Act* ki permet sakenn gain akse ar tu linformasyon lor li, e ki konsern li ki Leta ena. Kumsa, ki zurnalist osi pu gain akse a linformasyon. Bizin rann tu *Non-Disclosure Agreement* ilegal, a kumanse par seki servi pu kuver ak kriminel ubyin imoral.

11 MBC bizin vinn independan – so bord ek top-manajment bizin redevab a Lasanble Nasyonal, san okenn lya ar Biro Premye Minis. Li bizin ena enn sistem pu donn kuvertir ekitab diferan kuran politik. Li bizin ena enn sistem kot, pu nuvel internasyonal, MBC pa zis fer kuma peroke analiz USA ubyin Lafrans, me explik pozisyon Guvernman Moris.

12 Guvernman MSM bizin fer MIE prepar pu medyom Kreol (akote Angle, dual-medium) pu liv-text plis pu lexame pu size syans ek matematik – pu Grad I ek 2 an 2022, pu Grad 3 ek 4 osi an 2023, pu Grad 5 ek 6 an 2024, e pu tu klas ziska HSC apartir 2025.

13 Guvernman Jugnauth bizin introdri enn seri protokol pu sak profesyon pu ki eradik vyolans par ofisyete leta, kuma lapolis ek gard shum, setadir

kimanyer Avoka bizin azir pu expoz britalite, kimanyer Mazistra bizin azir pu expoz britalite, kimanyer dokter lopital bizin azir pu expoz britalite, e kimanyer tu lapolis bizin azir pu expoz zot konfrer dan lapolis ki servi vyolans.

Lor Servis Sosyal

14 Guvernman Jugnauth bizin rekrit plis infermye, ners, asistan ners, seki fer kontak-treysing, pu asir enn sistem lasante iniversel top-nivo. Bizin fer enn mobilizasyon tu staf pu ki depas lespri “birokrasi” e met swin pu pasyan santral. Mem kalite transformasyon nesese dan sistem ledikasyon, kot bi tu staf bizin vinn “pu ed zanfankontan aprann”, e donn zanfankontant striktir refleksyon rasyonel e devlop lespri kritik e kreatif. Pansyon bizin res iniversel, e li bizin re-indexe sak lane apartir 2022 lor kud-lavi. Tu sa servis sosyal ki nu deza ena, zot frwi enn long lalit klas travayer, e nu bizin devlop zot, napa permet privatiz zot. Sa vedir Jugnauth pu bizin re-tir so propozisyon pu balans tu travayer ek staf servis sivil ek para-etatik dan lasirans prive, ek biznes lasante prive plito amelyor sistem lopital ek dispanser, sistem prevansyon otur Biro Saniter. Bizin plis servis sosyal pu ki lafamiy kapav okip so travay, ki pa zis tom lor fam, kuma bizin “*Day Care Centres*” pu dimunn ki viv avek disabiliti, ubyin pu dimunn ki dan laz, parey kuma bizin Lakres pu okip ti-baba pu fam ki travay.

Sa Revi 145 li ena plizir lartik ki explik sa program lor lekel nu pe atak Guvernman MSM-ML-exMMM.

30 Ut 2021

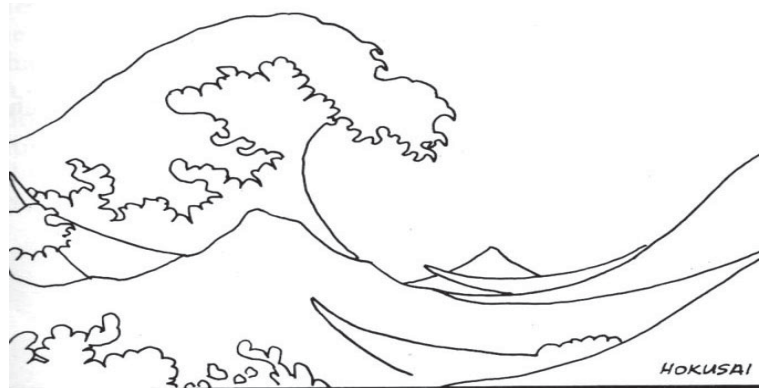
MSM Fel dan Zesyon Lekonomi

Dan mem moman ki sityasyon ekonomik Moris pe degrade, kan tu swadizan sekter pilye azenu, kan kriz sosyal pe agrave, Pravind Jugnauth ek so Guvernman MSM pe azir kumsidire tu “normal”. Pu Rezim MSM, tu su kontrol, pena gro problem. Li pa vre. Anfet lemond pe travers par enn kriz ekonomik ek sosyal kuma zame finn ena dan listwar, aköz pandemi Kovid ki finn vinn anplifye e akseler deklin sistem kapitalism global, ki ti pe deza an deklin depi gran kriz 2008. Li pa ditu enn sityasyon “normal”, e napa kapav kontiyn servi bann mem remed kuma avan.

Politik ekonomik ek stratezi devlopman ki guvernman MSM pe inpoze pa koresponn ditu a lanpler ek gravite problem sosyete pe fer fas. MSM pe plito apiy lor plis represyon. Li enn politik retrograd e mem kriminel.

Ki repriz ekonomik?

Minis Finans Padayachy pe kontiyne tap lestoma lor fason MSM pe zer lekonomi e ale mem ar so rangenn lor repriz ekonomik pe vini. Me Guvernman MSM so sipoze repriz ekonomik repoz plito lor proze grandyoz, lor luvertir gran santye konstruksyon, kot pena investisman ki favoriz prodiksyon. Zot pe donn tu kalite innsentiv e pe ankuraz investisman plito dan sekter imobilye, dan kontruksyon Smart Cities, gran vila delix ek lezot gro infrastruktir larut. Me sirtu repriz ekonomik ki li pe anonse depann lor bann sekter ki an deklin, ki pena lavenir. MSM pe persiste sutenir e donn sibsidi bann swadizan pilye lekonomi ki li kann ek disik, turism, tekstil, ofshor ek osi PME. Sa, malgre ki sa bann mem sekter la nepli pe kree nuvo lanplwa, ni amenn deviz kuma avan. Malgre ki FMI ek plizir institusyon internasyonal pe anonse ki pandemi Kovid ek so lefe kapav dire ziska apre 2024. Enn tel sityasyon pa pu atir

turist, aköz li pa ankuraz dimunn vwayaze, sirtu pa pu vwayaz lwin. Anplis, kimanyer guvernman panse pu amenn buku pasaze san *Air Mauritius* ki ti transport 60% turist.

Sa lane la Guvernman Jugnauth finn donn planter kann sibvansyon masif depi fon *Sugar Industry Fund Board* pu kuver bes dan pri disik. Kimanyer dan enn tel lepok MSM, konzwin ar Labank Mondyal, pe sutenir enn plan reform pu sap lindistri sikriyer, enn kanar bwate ki pena lavenir? Kifer rezim MSM pe persiste fye lor sekter ofshor, enn sekter expoze a tu kalite trafik blansiman larzan, ki permet kapitalist pa pey tax okenn par, e ki tuzur lor lalis nwar Lerop? Kifer investi dan otan proze anfafer PME, alor ki so marse pe kontiyne raptise. MSM tultan pe promovwar ti lantrepriz e ule fer Moris vinn enn ‘nasyon antreprenyer’ kan zot kone PME zot frazil, zot pa dire lontan. Dapre statistik ofisyel ena plis ki 80 ti lantrepriz ki finn ferme depi 2020.

Kot Plan MSM pu anplwa?

Mem kan so bann prop statistik pe montre kimanyer sityasyon pe degrade, MSM pa reazir kuma bizin. Dapre Minister Travay pu lane dernyer ena 10,000 dimunn inn perdi zot plas travay e depi Zanvye ziska Zin sa lane la finn ena 6,280 lisansiman. Somaz parmi zenn dapre sif statistik guvernman li 25%. Eski MSM inn vinn delavan ar bann mezir pu favoriz kreasyon nuvo sekter kot pu ena rekritman masif?

Non. Sel kreasyon anplwa ki Minis Finans finn anonse dan bidze 2021 se pu rekrit 4,000 polisye e 450 lezot fonksyoner.

Ziska ler Guvernman MSM pankor vinn delavan ar okenn vre plan kuma konkretman pu ankuraz prodiksyon, kree lanplwa, sirtu pu asir sekirite alimanter par devlop lindistri alimanter ek lindistri lapes. E sa pu anmemtan asir lantre deviz atraver eksportasyon.

MSM pena okenn plan pu itiliz dan fason optimal lansanb teritwar Repiblik Moris pu devlop par exanp enn veritab sekter prodiksyon manze depi resurs later ek nu imans teritwar lamer. Olye asir suverennte lor totalite nu teritwar, apre viktwar Moris dan Lakur Internasyonal Lahe ek dan Lasanble UN, Premye Minis Pravind Jugnauth pe fer exakteman lekotr: li pe propoz pu renuel bay Amerikin lor Diego pu ankor 100 banane.

MSM dan lintere burzwazi

Depi MSM opuvwar bidze lor bidze nek zot pe sutenir diferan seksyon burzwazi.

Akoz samem reprezantan burzwazi ki li *Business Mauritius*, patrona lotelri atraver *AHRIM*, *Mauritius Bankers Association* ek *Chamber of Agriculture*, e osi *CEO Alteo*, zot tu finn piblikman exprim zot satisfaksyon ar mezir dan bidze Padayachy. Dan dernye bidze guvernman MSM, finn kontiyne satisfè gran planter kann ek izinye dan Lindistri Sikriyer. Zot finn sibvansyon pri bagas pu

prodiksyon kuran. Olye insit tablisman ek gran planter kann servi zot later pu plant manze, MSM pe donn zot fasilite pu kontiyn kiltiv kann. Patrona sekter turist zot usi dir zot satisfe aköz Guvernman MSM pe etann dele e diminye pri lor bay later ki lotel sipoze peye.

MSM pa finn mem ezite pwiz dan rezerv fon piblik 80 milyar Rupî, ki li finn met dan MIC pu al sibvansyonn lindistri sikriyer ek lotelri, olye servi sa lamone la pu devlop lindistri alimenter kuma enn pilye ekonomik. Atraver depresyasyon Rupî, MSM finn favoriz sekter kapitalist exportasyon sirtu dan tekstil. Portparol patrona tekstil, Ahmed Parkar an personn finn avwe dan *L'Express* kuma li finn benefisyè depi depresyasyon Rupî.

Anmemtan Guvernman MSM finn kontiyn sibvansyonn peyman lapey dan sekter prive atraver *Wage Assistance Scheme* ek *Self Employed Assistance Scheme* ki finn etann ziska lafin Septan pu sekter turism. Li finn donn fasilite biznes dan imobilye pu akseler lavant

vila delix dan proze PDS. Li finn akord grant biznes klinik prive, finn donn innsentiv pu biznes Liniversite Prive pu zot atir plis etidyan etranze.

Mem kan li met kontrol pri, guvernman MSM truv lemwayin sibvansyonn sirtu gro inportater bann prodwi ki zot pri finn bese.

Anfet politik MSM viz plito pu rasir burzwazi ki zot lintere ekonomik proteze. MSM pe montre kuma li azir kuma enn vre azan politik burzwazi kan li dan puvwar.

Fas-a gravite problem ekonomik Premye Minis nepli ena solisyon ki apropiye. Mem kan li rekonet ki nu inportasyon pe ogmante e mem kan li ankuraz avek rezon, prodiksyon manze pu sekirite alimenter, li redwir li a sak fami plante dan so lakur uswa nuri enn-de pul. Olye li donn insentiv e ankuraz devlopman lindistri alimenter e lapres *lor gran lesel*, onivo nasyonal, kuma LALIT pe demande, e ki kapav kree lanplwa masif e amenn deviz, li pe ankuraz tipti tipti *kitchen garden*. Kifer pa servi fon MIC par

exanp pu devlopman prodiksyon alimantasyon lor gran lesel, kuma enn pilye ekonomik?

Dirizan MSM pe zer lekonomi dan lintere burzwazi. Politik ekonomik zot prone viz pu asire ki patrona so bann lantrepriz kapav kontiyn fer profi mem dan kontex kriz saniter. Setadir parey patrona, zot ule fer klas travayer ek dimunn mizer sarye fardo kriz lekonomi kapitalis.

Guvernman MSM pe zer lekonomi dan enn fason kriminel. Zot finn perdi pre de-zan san devlop okenn plan serye pu fer fas lanpler kriz ekonomik ek sosyal. Zot finn donn imans som klas kapitalist san anretur exize ki zot diversifye lekonomi e al ver prodiksyon dan lindistri alimenter e lapres lor gran lesel. Rezim MSM finn kontiyn anfonse lekonomi Moris dan dependans lor inportasyon.

Sa kalite politik MSM la pu rann nu lekonomi ankor pli vilnerab fas a kriz ekonomik ek pandemi viris danzere kuma Kovid ki kapitalism global pe tultan nuri.

AA

Kifer tu kalite prodwi agrikol me pa prodwi alimenter?

Depi bann lane '80, LALIT pe amenn kanpayn lor nesite devlop enn veritab lindistri alimenter ki pu asir kreasyon lanplwa masif, sekirite alimenter pei e ki pu amenn deviz atraver exportasyon. Me tultan nu finn fer fas enn mank volonte ek mank lintere depi patrona ek Guvernman dan enn tel oryantasyon ekonomik. Ki li depi lindistri sikriyer, depi gran planter kann, depi diferan rezim opuvwar ek laplipar medya, zot tu borne. Purtan burzwazi ek gran planter kann pa ezite pu ras kann, lans zot dan plantasyon tu kalite lezot prodwi non komestib depi so gazon, so fatak ziska so antiryom. E lor la zot gayn sutyin leta ek medya. Me, propozisyon pu ras kann, plant manze, sa kumsidire enn blasfem kont tablisman.

Olye plant manze, tablisman truv li normal servi later agrikol pu plant gazon ki li vande ar proprieter vila delix e lezot gran domenn. Ena gran planter finn ras kann, me ki zot plante? Zot plant fatak. Ena planter finn prefer lans zot dan plantasyon antiryom pu exportasyon. Me, manze, non! Kifer?

Zordi ena mem buku efervesans otur lindistri kanabis medikal (lindistri *chanvre* ubyin *hemp*). Byin bon. Burzwazi sikriye, buku dan klas mwayenn, ekonomist sekter prive, laplipar lapres zot tu anfafer plantasyon kanabis indistriyel asterla apre enn long listwar kanpayn kont kanabis. Ena kanpayn lafis e mem manifestasyon anfafer plant kanabis. Ena dosye lagazet, editoryal, program radyo ek Tv lor la. Guvernman MSM-ex MMM-ML ti mem met dibut enn Komite Teknik ki finn prodir enn Rapòr lor efikasite kanabis medikal pu tretman sartin problem lasante e lor so rantabilite. Anfet ena mem enn proze pilot pu inport e plant 5 kilo kanabis medikal. Sa proze la pu sipervize par Minister Agro-Indistri limem ek FAREI. Nu byin dakor. Me, seki rann nu perplex, se kimanyer tultan Guvernman ek patrona ek lapres, zot tu, zot per pu mem konsider plant manze.

Kimanyer ena tusa eksitasyon pu lindistri kanabis medikal kan tu sa dimunn la refiz mem debat plant prodwi alimenter? Nu pa konpran sa lafreyer pu fer tablisman plant e konserv manze. Kifer Guvernman pare pu promuvwar nerport ki prodwi depi gazon, fler, fatak, kanabis purvi napa plant manze. Seki bizin se enn veritab lindistri alimenter. Anfet depi kriz Kovid tu dimunn dakor ar suverennte alimenter. Fransman nu pa konpran sa lafreyer tablisman ek MSM pu prodiksyon manze.

Ki veritab rol Spiker Lasanble Nasyonal?

Depi ase lontan pe ena buku deba lor manyer ki Soorooj Phokeer prezid sesyon Lasanble Nasyonal; finn ena manifestasyon pu reklam so demisyon ubyen revokasyon. Sirtu apre sa insidan kot S. Phokeer finn insilte Depite Bhagwan par fer referans a problem maladi lapo ki sa depite la sufer depi byen lontan.

Malarezman laplipar deba finn turn otur lefet ki Phokeer enn personaz grosye, ki pas buku so letan expilse depite lopozisyon depi Lasanble, me ki sirtu azir kuma enn bukliye pu protez Premye Minis Pravind Jugnauth ek lezot minis fas a kestyon parlamanter ki anbarasan pu guvernman. Plizyer komantater finn expoz manyer ki Phokeer mank imparsyalite dan manyer ki li tret lopozisyon.

Si li absoliman vre ki Phokeer enn personaz grosye ki mank buku kalite ki permet enn spiker zer deba dan Lasanble; si li egalman vre ki sa spiker la apartenir a enn "kiltir" politik kot pena buku deba, kot represyon li enn mwayin pu rezud diverzans politik, manyer ki deba lor rol spiker finn derule, li pa finn permet trov solisyon ki amenn progr. Pu komanse, problem Phokeer se pa zis enn kestyon personalite ubyen tanperaman: problem ek Spiker aktyel, li enn problem pu demokrasi parlamanter, enn problem dan konpreansyon lor konsep separasyon puvwar ant diferan institusyon ki ena dan enn demokrasi parlamanter.

Dan enn demokrasi parlamanter, se parlaman ki resevwar enn manda depi elektora apre enn eleksyon

zeneral: se parlaman ki detenir puvwar siprem, pa lekzekitif, pa Premye Minis ubyen so kabine minis. Puvwar ki lekzekitif ena, li derive depi Lasanble Nasyonal. An zeneral, laplipar dimunn konpran li anba lao: buku dimunn konsider Premye Minis ek Kabine Minis kuma sant puvwar, ek lasanble nasyonal li zis pu debat ek lerla vot seki kabine minis dir vote. Sa pa ti pu enn demokrasi ditu.

Se zisteman sa move konpreansyon la ki vinn fos deba lor ki rol enn spiker bizin ena, ki manyer li bizin regle travo parlamanter. Alor buku dimunn estime ki enn spiker li bizin kuman enn "larbit" ant guvernman ek lopozisyon, san parti-pri.

Anfet veritab rol enn spiker se buku plis ki enn sinp arbit. Se pu mintenir prinsip demokrasi parlamanter, set-a-dir pu defann sipremasi Lasanble Nasyonal fas-a Lekzekitif, fas-a Premye Minis ek so kabine. Spiker li enn kreatir Parlam, pa enn "zom" Premye Minis. Kan ti ena deba otur Brexit dan Parlam Westminster, spiker a-lepok, finn montre lemond ki sa vedit pu "defann sipremasi Parlam" vizavi enn lexekitif ki ule inpoz Brexit.

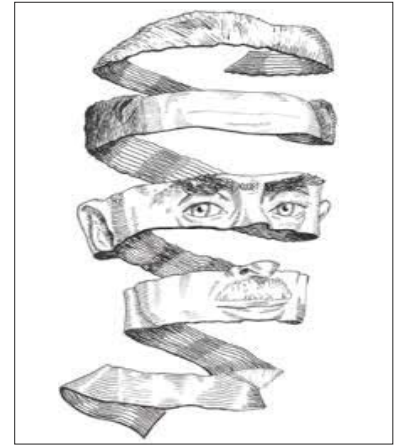
Alor si nu anvi ena enn Parlam ki fonksyone kuma bizin, dapre prinsip demokratik, nu bizin reflesi lor ki rol enn spiker bizin ena, pa zis reklam demisyon ubyen revokasyon Soorooj Phokeer. Phokeer bizin ale, me se pa sa ki pu rezud nu problem defisit demokratik.

RS

LAVANT BRITAM" Li sa, pa Nu sa!

Pu Komisyon Danket lor lavant aksyon BAI dan Kenya, ex-Ziz Domah finn gayn enn veritab "misyon imposib": Ki manyer pu blam enn Minis MSM san blam MSM, pu enn fyasko finansye byen bizar.

Desin Escher

Li evidan ki pa ti pu ena okenn komisyon danket si Bhadain ti ankor pe anbras lame Pravind.

Finn ena byen tigit komantater ki finn fer resortir ki, kan finn bayant bann aksyon Rawat dan Britam, Bhadain ti gayn ful responsabilite pu sa tranzaksyon la depi Premye Minis Anerood Jugnauth limem, e tu sa ti apruve dan Kabine Minis dan lekel Pravind Jugnauth ti syeze.

Me aster Rapor ex-Ziz Domah finn ekrir nwar lor blan ki ena Rs 1.9 milyar ki finn egare, e li mem sit enn surs anonim pu dir ki sa larzan la kapav pe kasyet dan kont labank enn dimunn dan enn peyi Emira.

Seki Rapor la finn reysi fer, se sem lazizani parmi bann parti lopozisyon: Bérenger dir li pa pu defann seki Bhadain finn fer kan li ti Minis, me li rezet rapor Britam 100% (ki kalite kustik!). Par kont Navin Ramgoolam finn dakor avek konteni rapor, e sa donn enn laparans raprosman ant PT ek MSM, e finn prepar terin pu sa rankont dan fonksyon kot lanbasad Lind kot finn tir foto notwar la.

RS

Jugnauth pe Bayant Later Repiblik Moris dan Sink Fason

Nu dan LALIT, nu ena sink diferan akizasyon formel kont Pravind Jugnauth konsernan so demars sed kontrol lor later ek lamer Moris ar inperyalis ek ar kapitalis.

So krim pli grav, so nimero enn dan sef dakizasyon:

1. Nu Akiz Jugnauth Rod Vann Diego Garcia ar USA!

Apre enn seri viktwar lor kestyon suvrennte Repiblik Moris lor totalite Chagos, spesifikman inklir Diego Garcia, kot ena enn gran baz militer danzere e ilegal ki USA finn plank laba, Premye Minis Pravind Jugnauth finn al fer enn lof formel ar guvernman Leta Zini pu donn enn bay 100 an (repete: enn bay 100 banane) pu li kontiyn gard sa baz la laba. Li enn la-ont. Enn pei kuma Moris, nu gayn sutyin Linyon Afrikin, nu gayn sutyin tu pei dan lemond apar 4 tutu USA-UK (Israel, Ostrali, La-ongri, Maldiv), pu suvrennte Moris, lerla u al sey sed enn parti sa suvrennte la? E u sed li pu 100 an? E u sed li pu enn baz militer, nukleer, danzere, poliyan? Sa pu pli gran krim imazinab. Sa pu kiksoz byin difisil de-fer.

2. Nu akiz Jugnauth kasyet lakor ar Lind lor Agalega!

Pravind Jugnauth dir pa pu ena enn baz militer Agalega. Li dir tu sa infrastruktir dan lintere lepep Moris, inklir Agalega, me kifer sa Lakor la res sekre, alor? Tanki Lakor la res sekre, Jugnauth kupab fer kiksoz deryer ledo lepep ki finn elir li. Tanki Lakor la res sekre, mem si Lind pa enn pwisans inperyalist dan veritab sans sa term la, li grav. Sirtu, li finn vinn pli grav ancor depi ki Trump ek Modi, de lider dextrem drwat, finn fer bann Lakor Militer ant Lind ek USA. Li ule dir, seki Lind benefisyé ar Agalega (kote militer), USA, li osi, antan ki so alye, pe benefisyé. Alor, nu dir, deswit Jugnauth bizin pran sa Lakor la, rann li piblik! Li sinp.

3. Nu akiz Jugnauth sed later lor bay

Pravind Jugnauth kontiyn gard bay kuma Jin Fey, enn later stratezik, ar konpayni prive lezot pei. Li devwar enn Guvernman sorti dan sa kalite laranzman existan, aköz li enn atint a suvrennte enn pei, e plito pran langazman zame rant dan lezot langazman parey.

4. Nu Akiz Jugnauth ankuraz patron bayant later tablisman

Nu akiz Pravind Jugnauth kontiyn permet tablisman bayant later agrikol, leritaz pei la an-antye, ar milyarder pu zot instale kuma nuvo kolonizater dan bann vila de-lix, otur bann terin golf, bann marina, dan montayn Moris.

Sa bann bidonvil dimunn ris, sa bann “kominote geyted”, zot enn fleo sosyal. Zot kree enn realite kuma koloni Israel dan Palestinn. Sa bann abitan la gayn drwa sirkil dan nu sime – dan vilaz ek lavil – me nu nu pa gayn drwa sirkile kot zot. Abe ki kalite lalwa lor teritwar enn pei sa? Deswit bizin zel, e lerla aret, bayant later dan sa fason retrograd la. Kumsa kapav met dibut enn lindistri baze lor lagrikiltir pu prodiksyon manze, ki liye ek lizinn pu konserv e transform prodwi alimanter. Kumsa pu kree anlwa. Kumsa pu asir deviz kan exparte! Kumsa li pu posib fer enn agrikiltir bio dan Repiblik Moris net!

5. Nu akiz Jugnauth donn permi pu fer piyaz lamer Moris

Nu akiz Pravind Jugnauth kontiyn donn permi lapas a bato depi Lespayn, Lafrans, Kore Disid, Lasinn ek Zapon pu fer piyaz ton ek lezot pwason dan nu dilo exklizif 2.4 milyon kilomet kare. Nu dir li sispann tu sa permi la, deswit! Met dibut enn lindistri lapas lokal, sutenab. Si Sesel kapav, nu osi kapav. Li pu kree anlwa! Li pu asir deviz! Li pu posib sweyn nu Losean!

Lalit an Aksyon

Aktivite dan Lokdawn

Malgre konfinnman an Mars ek kontinyasyon regleman saniter, LALIT paret finn sel parti ki finn kontinye fonksyone kuma enn parti dan preske tu nivo nu striktir. Nu finn zwenn par reynion ininternet (Zoom ek WhatsApp) kot nu kapav truv e koz avek nu kamarad an grup. Finn ena Komite Santral, renyon brans, reynion rezyonal regilyerman kuma nu abitye. Finn ena reynion program lor anlwa ek lor ki demand lor kestyon kreasyon anlwa, liye avek nu program kote politik ekonomik. Finn ena komite lor vaksin COVID, komite pu analiz menas lor sekter lasante piblik, ek komite pu analiz demand “dyaspora”. Tule trwa komite finn prodwir enn seri lartik ki u kapav lir lor nu websayt uswa paz Facebook. Se sa ki finn permet nu res fite onivo politik. Se sa ki finn permet nu fer enn sertin nomb aksyon politik dan lepok ki nesedit restriksyon rasanbleman pu rezon saniter. Asterla, nu pe fer laplipar nu reynion par zwenn fizikman, me nu pe gard enn-de virtuel.

Lekol de-kad

LALIT finn reysi organiz sesyon Lekol de Kad politik pu zenn dan Grand Rivyer an Ut, dan kat sesyon demi-zurne. Ti ena 12 zenn,. Sak fwa ti ena kozri, deba-an-grup, ti-fim, poem, ek diskisyon plenyer lor size osi varye ki: sosyete deklas, Leta, langaz ek ledikasyon, listwar Moris, liberasyon fam, ek konsep up-turn ek down-turn..

Pu ena lot dan Curepipe osi, 4 sesyon demi-zurne parey. Fer nu kone si u interese pu inskrir. Li gratis. Plas limite aköz restriksyon saniter.

Prosen Lekol de-kad

An Oktob LALIT pe fer enn prosenn lekol de-kad. Sann la la pu osi kat sesyon, e li pu Curepipe zur Dimans. Kontakte nu. Plas limite aköz Kovid.

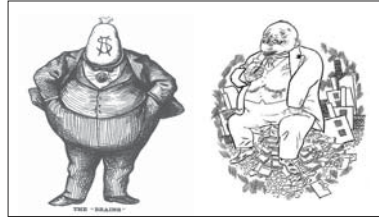
Nu akiz MSM Servi Fon Piblik pu Angres Patron

Guvernman Jugnauth pe pran larzan piblik, fon ki finn akimile dan Labank Santral, met li dan enn nuvo konpayni apel *Mauritius Investment Corporation* (MIC). Finn ena buku deba lor MIC depi so kreasyon an 2020 kan Minis Finans Padayachy ti met li dibut.

Ena Rs 80 milya dan MIC ki sorti depi rezerv Labank Santral. Pa etonan ki ziska zordi, rol MIC finn res santral dan deba lor bidze 2021. Ena tu kalite kritik kont MIC. Lopozisyon PT, Lalyans Lespwar Duval-Bérenger-Bhadain-Bodha suvan dir “MIC pa bon akoz FMI ek Labank Mondyal dir li pa bon”. Sa li enn pozisyon neo-kolonyal. An Ziyet, sa kalite kritik lopozisyon parلمانter ti donn lokazyon pu ansyin Chermenn MIC Lord Desai reponn, avek rezon “E alor? Ki nu bizin pran traka ki FMI pe dir nu?” LALIT pa dakor avek manyer MSM finn met dibut e pe servi MIC, me pa lakoz FMI ek Labank Mondyal opoz li. Nu opoz li, enn kote, akoz li reprezant privatizasyon – enn privatizasyon stratezi ekonomik ek enn privatizasyon kapital – e anmemtan MIC anpes ki ena kontrol demokratik lor sa stratezi ekonomik ek sa kapital-la.

Natir Anti-Demokratik MIC

MIC li anrezistre kuma enn konpayni prive. Li ena enn sel aksyoner: Labank Santral. Li finans ar Rs80 milya depi rezerv Labank Moris, rezerv dan lekel par zenerasyon travayer finn kontribiye. Savedir MIC pena pu rann kont nu bann eli ki syeze dan Parلمان. Sel rapor ki li pu fer se so rapor anyel ki sipoze sorti an Oktob 2021. Ant Zin 2020 kan guvernman Jugnauth-ML-ex-MMM ti met li dibut ek zordi, li finn rule san ki ena okenn form kontrol demokratik lor li. Minis Finans refiz reponn kestyon parلمانter lor MIC, akoz li enn konpayni prive!

Asontur, MIC pe alwe fon a ki konpayni prive? Personn pa kone. Nu pa kone parski MIC enn konpayni prive. Lor ki kondisyon eski pe alwe par milya rupi konpayni prive? Sa osi pa kone. Pa kone parski MIC pa enn organism piblik. Tu seki nu ariv kone, e sa apre leku, se bann “mari diy!” ki konpayni kuma *Omniscane* gayne avek MIC kan li, *Omniscane*, reysi debaras enn parti so asets ekonomik (20% aksyon dan so biznes park ek 454 arpan later) ar MIC pu Rs 4.5 milya. *Omniscane* ti andete e pa pe kapav vann so proze imobilye Smart City ki li ti lanse an 2015. Guvernman MSM vinn sap misye tablisman la.

Dan LALIT nu kont guvernman Jugnauth-ex-MMM so MIC parski li anti-demokratik, e liye avek sa pwin-la, MIC reprezant enn form *privatizasyon* stratezi ekonomik ek *privatizasyon* enn parti rezerv pei. Sa pwin-la u pa pu tann okenn parti burzwa dan lopozisyon dir. Zot res chup-chap.

Privatizasyon Stratezi ek Privatizasyon Fon Piblik

MIC rule par enn bord dan lekel ena enn Chermenn Mark Florman, enn biznesmenn dan sekter finansye ki ti enn ansyin konseye guvernman Britanik. Ena osi 2 asistan guverner Labank Santral, ek plizyer manb depi sekter prive. Alor li finn privatize dan mem fason ki *Board of Investment* (BOI), enn bord dan lekel sekter prive syeze, ki finn ranplas Minister Plan. Se Minister Plan ki ti ansarz kimanyer pu organiz e konkretiz stratezi ekonomik pei, avan BOI. E Minister Plan avan 2000, kan ti aboli li, ti su kontrol demokratik

Parلمان, ki nu elir.

MIC so bi dapre so nuvo Chermenn Florman se pu permet sirvi lantrepriz prive ki afekte par kriz COVID, asir proze pu fitir zenerasyon e sutenir aktivite ekonomik ki amenn reveni. Pandan kriz COVID, seksyon burzwazi dan diferan sekter ekonomik, dezespere. Alor zot tu rod sutyin Leta kuma enn beki. Zot lager sa larzan piblik la. Dimunn abitye truv seki nu apel “burzwazi deta” depann lor Leta pu so sirvi e pu so lavansman ekonomik. Depi ti-kontrakter pros ar puvwar ki pe rod kontra drin ubyin kontra netwayaz ubyin lekipman saniter pu ki zot ariv katapilte dan burzwazi, ziska kapitalist kuma konseye Dr Joomaye ek so klinik ki konstrir lor later DBM finn akord li. Lapres expoz sa suvan. Zot gete komye MIC pu donn mezon retret Gopee uswa konpayni *Akai* ki zot dir pros ar puvwar. Parkont, byin rar ki dimunn realiz kantite sutyin seki nu apel “burzwazi istorik” pe gayne depi Leta. Ondire sa li maske. Dan lepok kriz ekonomik COVID, burzwazi istorik pe bizin depann lor Leta pu so sirvi. Sirtu kapitalis dan sekter kann ek kapitalis lotel ek imobilye delix. Ondire burzwazi istorik pe li, osi, vinn enn burzwazi deta – dan sans ki li depann pu so krwasans, pu so sirvi mem, lor faver Leta.

Nek ena pu gete komye kas MIC finn apruve pu sekter turism (*Accommodation and Food*): Rs15.7 milya. MIC finn alwe Rs 10.4 milya a sekter “Agrikiltir, “forestry” ek lapes”. Ki sekter sa? Eski li liye avek lindistri kannyer ek sikriyer? Komye kanar bwate kapitalis MIC pe sutenir? Komye ladan anfet kree anlwa? Komye ladan dan lintere lonterm mazorite travayer? Guvernman Jugnauth refiz reponn sa kalite kestyon la. Zot kasyet deryer MIC so “lindependans” antan ki enn konpayni prive.

Avan sa, "Privatisation Fund"

LALIT finn dan lavangard enn gran muvman kont privatizasyon. Nu finn mem opoz sistematikman privatizasyon *fon piblik*. An 1998, militan LALIT Ram Seegobin ti met ka Lakur Siprem pu opoz enn lot fon avan MIC ki ti apel *Privatisation Fund*. Alepok, kan guvernman PT-MMM ti prezant so Bidze, ti ena enn fey papye volan kot li finn met sif ki ti ena pu fer avek reveni pu lavant 40% aksyon *Mauritius Telecom*. Rapel *Mauritius Telecom* ti vande avek *France Telecom*. Sa fey volan la ti reprezant enn "kont" separe depi fon Bidze (*Consolidated Fund*). Kumsa-mem sa fon-la finn al andeor bidze, andeor kontrol depite ki nu elir dan Parlman. Dan Lakur Siprem, LALIT nu ti perdi nu ka, me politikman, ka-la ti telman for ki prosenn Guvernman finn bizin rey sa *Privatisation Fund* la net. Zot finn integre fon ki reste ladan dan fon bidze. Muvman sindikal an-antye, inklir sindika Telecom organize dan *All Workers Conference* ti sutenir ka LALIT dan Lakur alepok.

Apré Privatisation Fund

Anfet, li inportan rakonte ki *All Workers Conference* ti inisyé par militan LALIT. Lerla, ant 1996 ek 2000, AWC ti regroup delege tu sindika dan tu federasyon sindikal pei. Li ti opoz tu kalite form privatizasyon ki Guvernman ti pe rod introdwir. Guvernman PT alepok ti pe rod privatiz devlopman ekonomik atraver lakor sekre dan seki ti apel "BOT" (*Build, Operate, Transfer*). Kan li tap ar rezistans muvman sindikal, Guvernman plitar sey enn lot plan privatizasyon, vinn ar "proze" PPP (*Public Private Partnership*) ki LALIT finn kontiyne denonse.

Nu ti premye pu denons sa privatizasyon ki arive kan BOI finn ranplas Minister Plan – enn pwin ki parti lopoziyon burzwa refiz fer parski li ekivo a enn chalennj kontrol kapitalis lor lekonomi. E depi finn prezant COVID Bill an

Me 2020, nu ti fini kumans expoz seki pu vinn MIC.

Bizin Servi larzan MIC pu kree Anplwa

Li enn la-ironi ki MIC ena enn bon sayd-efek. Li vinn larg lakle: Kan Guvernman dir "pena larzan dan lakes" pu seki klas travayer bizin, li pa vre. *Enan* fon, *enan* mwayin, ena posibilite pu batir enn lekonomi ki dan lintere klas travayer, dan lintere tu dimunn ki travay pu viv. La, nu finn truve. Ena anfet an-realite enn fon imans Rs 80 milyar. Sa fon-la ti bizin inklir dan *Consolidated Fund* alor tom dan bidze guvernman, e su kontrol lansanb depite eli dan Parlman.

Lerla, si li tom su kontrol Parlman, Parlman ti kapav plito vote pu sa fon-la servi pu devlop lindistri alimanter pu marse lokal ek pu exportasyon, pu kree anplwa, pu amenn reveni, pu amenn deviz, pu diminye inportasyon e pu asir sekirite alimanter, suvrennte alimanter. Nu pe revandik enn lindistri alimanter *lor gran lesel*, pa lor ti-lesel kuma Pravind Jugnauth pe propoze, ki limite a tipti "*backyard garden*", isi laba. Enn lindistri alimanter baze lor plantasyon ek lelvaz, lindistri prezervasyon, transformasyon prodwi alimanter ek devlopman enn gran lindistri lapes. Sa pu amenn kreasyon tu kalite plas travay dan resers alimanter, dan marketing, dan lizinn alimanter, dan transportasyon, stokaz, distribisyon osi byin ki dan plantasyon ek lelvaz, dan lapes.

Rol Leta

Nu bizin opoz sa ideoloji neo-liberal ki dir guvernman fale pa intervenir dan "lekonomi". Kuma li ete, Guvernman finn met sekter prive ansarz "stratezi ekonomik". Kan anfet politik ekonomik enn Guvernman, so stratezi ekonomik sirtu dan lepok kriz COVID, ti bizin oryante ver met tax lor spekilasyon, tir sibsidi lor kapitalis kanar bwate, organiz striktir dan Leta pu sutenir lindistri alimanter, e kanaliz

sibsidi Leta dan sa direksyon-la. Guvernman konn fer sa pu lindistri disik ek kann. Kifer li pa kapav fer sa pu devlop lindistri alimanter lor gran lesel? MSM tro per misye la?

LALIT an Aksyon

Miting Virtyel pu Fet Travay

Pu Fet Travay, LALIT ti organiz enn Miting Virtyel lor tem "Pandem Pandemi, Klas Travayer bizin Mobilize pu Kreasyon Anplwa ek Sekirite Alimanter". 12 militan LALIT ti pran laparol lor diferan laspe sa tem-la. Ti ena enn versyon sante "Internationale" an Kreol par Rajni Lallah.

Deklarasyon lor vaksin COVID

LALIT finn sel parti lopoziyon ki finn pran pozisyon kler an-faver vaksinasyon COVID. An Avril, nu ti inisyé enn Deklarasyon Konzwin ki federasyon sindikal CGTU, GSEA, CTSP, FPBOU, sindika infermye *Nursing Association*, Muvman Liberasyon Fam, Sant Idrice Goomany, ek lasosyasyon konsomater CAP finn siyne. Sa finn ankuraz travayer al fer vaksin e finn populariz neseseite vaksine dan enn moman kle. Militan LALIT dan tu landrwa ti pe aktivman ankuraz dimunn al fer vaksin, e sa finn, e pe, kontribiye dan sikse kanpayn vaksinasyon nasyonal kont COVID.

Solidarite ar Lepep Palestinn

An Me, militan LALIT dan *Solidarite Morisyin Avek Lepep Palestinn: Non a Apartheid Israel* ti organiz manifestasyon 10 dimunn divan Parlman pu sutenir lepep Palestinn e pu opoz apartheid leta Israel. SOMALP ti osi ekrire Premye Minis ek Minis Zafer Etranzer pu dir zot ratifye Konvansyon Internasyonal lor Eliminasyon ek Represyon Apartheid.

Kumansman Ut, SOMALP ti ekrire Minis Zafer Etranzer Ganoo pu dir li opoz ki leta Israel gayn stati obzervater dan Linyon Afrikin. Minis Ganoo finn anfet pran pozisyon piblik.

MSM DEREGLEMANT LALWA TRAVAY MSM KODIFYE TRAVAY SAN KONDISYON MSM ATAK LANPLWA

Guvernman MSM finn servi *Finance Act* ki sipoze aplik mezir dan Bidze pu li vinn delavan avek enn seri amandman *Workers Rights Act*.

Kasyet parmi tu sa santenn amandman la, ena trwa sanzman mazer kont lintere klas travayer.

Ala seki LALIT truve:

The Finance (Miscellaneous Provisions) Act 2021 vote dan Parlamen e proklame le 5 Ut. li vinn sanz kad legal travay, e li vinn sanz balans-defors dan relasyon indistriyel dan defaver travayer. Li dereglemant lalwa travay, li kodifye e “normaliz” travay san kondisyon, e li atak anlwa.

Finance Act vote dan Parlamen konsern amandman plis ki 90 diferan lalwa. Guvernman Ramgoolam ek Guvernman Jugnauth siksesif, finn fer *Finance Act* apre sak Diskur Bidze vinn enn veritab furto kot ena amandman plizyer lalwa ki pena naryin pu fer ar Bidze. Ala seki nu lir dan so premye paragraf, “*To provide for the implementation of measures announced in the Budget Speech 2021-2022 and for matters connected, consequential and incidental thereto*”. Purtan, laplipar amandman pena gran soz pu fer avek bidze. Nwaye parmi amandman miner, ena usi amandman mazer.

Deza lane demyèr, su kuver kondisyon saniter pandemi, Guvernman inn pas *COVID-19 (Miscellaneous Provisions) Act 2020*. Sa lalwa la finn amenn enn seri derogasyon dan kondisyon travay. Bann sanzman dan lalwa travay al dan direksyon dereglemant kondisyon travay dan faver patron. Kumsa nu finn gayn limitasyon drwa lagrev dan sektor kle kuma lepor. LALIT, nu ti kritik sa manev Guvernman Jugnauth an 2020. Nu ti usi not silans Lopoziyon dan Parlamen. Nu ti deplor inkapasite muvman sindikal, mine par lintere birokratik, pu vini avek enn

pozisyon komin kot permet travayer konpran veritab lanze bann tel amandman lalwa.

Atraver *Finance Act 2021* finn ena enn trantenn amandman dan *Workers' Rights Act 2019*. Dan sa lartik la, nu pu get enn-de amandman mazer lalwa travay ki pu afekte lalit klas travayer fas-a klas kapitalist, ki pe vinn sanz balans defors an defaver travayer.

Elarzi kategori Travayer Atipik

Tu demyèman ti kumans tann enn nuvo kategori dan lalwa travay, “travay atipik”. Asterla pe agrandi sa kategori la pu inklir plis travayer. Li fer travay vinn kuma lepor pre-kapitalist, lepor feodal e li vinn kodifye travay informel san kondisyon, setadir kodifye li dan lalwa. Sa ekstansyon pu “travay depi lakaz”, sa kategori ki LALIT ti deza averti kont dan *Workers' Rights Act*, konsernan “travayer atipik” asterla pe expoz so gro danze. Dan lalwa travay ki Guvernman ti introdri an 2019, ti deza ena provizyon pu travayer fer so travay depi so lakaz, setadir pa dan biro ubyen lizinn ki patrona opere. Alor buku kondisyon travay reglemante par lalwa zot nepli aplike. Atraver *COVID-19 (Miscellaneous Provisions) Act 2020*, Guvernman Jugnauth finn

servi “lokdown” pu fasilite sa tranzisyon ver travay atipik ki ti deza propoze: patron pu kapav inpoz sa sistem travay-depi-lakaz, “*Work from Home*”, par simpleman donn enn pre-avi 48-er, san okenn konsiltasyon avek travayer.

Avek nuvo amandman dan *Finance Act*, sa kategori travayer nepli inklir *homeworker* e finn azut *teleworking*. *Homeworker* ek *Work from Home* pa mem zafer. Lalwa definir travayer atipik kuma enn travayer ki pena ena enn kontra travay standard. *Homeworker* ti pu konsidere kuma enn travayer atipik, me enn travayer ki *Work from Home* se enn travayer ki ena enn kontra travay standard avek tu kondisyon travay valid dan so sektor travay. *Teleworking* inn vinn tom dan kategori travay atipik. Anfet enn travayer *teleworking* li enn travayer avek enn kontra standard me ki par natir so travay li pa travay lor sayt patron me li plito travay of-sayt e li res ankontak avek so sayt travay. Nuvo definisyon travayer atipik pelmel inn gard enn flu e pa definir avek presizyon ki ete enn travayer atipik, ki diferans kler ena ant enn *homeworker* ek enn travayer ki travay depi lakaz. Sa flu dan lalwa pu donn patron flexibilite pu

manevre dan so faver pu diminye kondisyon travay an zeneral.

Met deor san severance allowance

Sa amandman la donn puvwar *Redundancy Board* pu uver laport pu patron ena konpresyon personel “zistifye” avek lisansiman san severens alowens dan sekter servis. Avek sa sanzman dan lalwa, patron ena flexibilite pu al direk *Redundancy Board* pu donn notis pu lisansye travayer. Si Redundancy Board deside patron so aplikasyon “zistifye”, li pa pu obliz patron pey severens alawens ar travayer lisansye. Si Bord la truve lisansiman travayer dimande par patron “zistifye”, patron pu kapav propoz somaz teknik (san lapey) pu enn sertenn peryod, e lerala rebran travayer su nuvo kondisyon.

Lexanp seki finn arive dan *Air Mauritius* donn nu enn lide ki sa sanzman dan lalwa travay ule dir pu travayer. Ala seki lakor ant sindika pilot MALPA (*Mauritius Air Line Pilots' Association*) ek administrater *Air Mauritius* dir: 18 pilot pu al lor enn “leave without pay” lor enn peryod 5-an apartir 1 Septan; oka ena enn repriz pandan sa 5-an la, *Air Mauritius* kapav fer apel parmi sa 18 pilot la, dan lord zot tan servis, pu rebran travay su nuvo kondisyon anviger e zot pu bizin fer enn nuvo kontra. Si pandan sa peryod 5-an, pa finn rebran zot, zot kontra travay tonbe san okenn responsabilite konpayni ni san okenn konpansasyon. Sel konsesyon ki sindika pilot finn gayne se *Air Mauritius* pu rekrut depi sa grup 18 pilot la, an priorite, si li bizin pilot.

Nu finn not de lezot amandman, vo lapenn sinyale. Konze Lokal, dapre amandman *Covid-19 Act 2020*, patron ti gayn drwa gard 15 zur lokal travayer dan peryod Kovid-19. Amandman *Finance Act 2021* ranplas “Covid-19 period” par “Year 2020”. Li enn kritik LALIT nu ti fer lane dernyer, lor lefet “peryod Covid-19”, li vag e li pena enn limit letan kler.

Avek amandman, asterla, pe etabli enn limit dan letan me lalwa tuzur kontinye gard laport uver pu Minis reglemante pu etann sa seksyon lalwa la san li bizin pas par Parlman. Su Seksyon “*Wage Guarantee Fund Account*”, se pa Lakur Siprem ki pu deside si enn konpayni anfayit uswa insolvab. Kisannla pu desid sa?

Alor Guvernman klerman ena lintansyon servi so nuvo lalwa pu inpoz kontrol lor kondisyon travay anfaver patrona. Lot kote, Guvernman pe deza donn lasistans finansye par milya depi fon piblik pu sutenir sistem kapitalist san ki ena okenn kondisyon pu fors kapitalist dan sa bann sekter ekonomik deza an fayit, pu rant dan prodiksyon esansyel – servi later tablisman ek 2.4 milyon kilomet kare lamer Repiblik Moris pu prodiksyon alimanter indistriyel lor gran lesel. Sa kalite devlopman pu kapav, avantu, asir suverennte alimanter pei e lerala prezerve/transforme pu expote pu amenn deviz. Sa ti kapav vinn baz pu devlop lezot sekter pu kree anlwa masif avek bon kondisyon pu absorb somaz ki pe kontinye ogmante.

Sa dereglemantasyon dan lalwa travay avek, anmemtan, gran sanzman dan natir lanplwa inn vini lor letan. Pandemi Kovid-19 inn vinn expoz sa. Par exanp, lindistri sikriyer ti anlway 50,000 travayer, e zordi li anlway nek 5,000, 10 fwa mwins lor 30-an. Sanzman inn anplifye avek pandemi: somaz pe ogmante, plas travay inn diminye, buku sekter pe rul lor ralanti, travay lor shift long lertan, *work from home*. Sekter prive pe depann lor guvernman pu fer lapey so bann anlwaye. Nuvo kalite travay inn devlope par dimunn san travay, pu debruye – ena plis marsan legim inpe partu, travayer fer livrezon a domisil, larme fam, zanfan, zenn-om mars long-long distans pu ramas vye but tol ek vye feray pu met dan enn kadi uswa kales uswa bruet kas-kase, pu al vande pu enn ti-kas. Tusala demontre,

fas-a lamizer grandisan, lekonomi paralel pe ogmante.

Fas ar sa realite, ni Guvernman, ni Lopozisyon pa pe vinn avek bann propozisyon pu adres problem kreasyon anlwa. Zot plito pe rul lor azanda patron pu sov sistem kapitalist ankriz ek fer lamas travayer ek dimunn mizer sarye fardo ki sa sistem ekonomik kapitalist an-debandad pe provoke. Sa pe arive dan kontex enn kriz saniter mondyal. Seki ankor plis grav, sa pe arive dan enn moman kan diferan seksyon muvman sindikal pa finn resi sirpas zot diverzans pu vinn delavan prezant enn pozisyon komin lor tu sa bann sanzman dan lalwa travay ki afekte tu travayer. Problem fondamantal dan muvman sindikal zordi seki li byin biokratize, e pena mwayin demokratik pu rezud diverzans ant diferan lintere biokratik ki dominn muvman la. Fas-a sa realite, li ankor enn fwa pe montre nesosite pu lavangard klas travayer dan muvman sindikal rebran kontrol lor fonksyonman sindika pu kapav arme pu vinn divan avek demand ki pu reponn a imans defi divan klas travayer: kimanyer, fas-a grav kriz lekonomi kapitalist aksantye par pandemi Kovid-19, pu ena enn program dirzans pu adres problem somaz, deteryorasyon kondisyon travay, pert dan puvwar dasa, menas peniri alimanter e pu ranforsi lorganizasyon klas travayer pu al ver chalennj sa sistem lekonomi kapitalist ki finn bankrut.

Dan LALIT, nu finn inisye enn program dirzans avek propozisyon konkre, e ki ankre dan sityasyon aktyel, otur kree anlwa masif, suverennte alimanter ek lakaz pu tu dimunn ki finn adopte par muvman sindikal. Aster nu bizin gete kimanyer batir sutyin lor baz enn tel program pu kapav reponn a preokipasyon imedyat lamas e anmemtan prepare pu klas travayer organize pu pas lor lofansiv.

BK

Febles Politik Lozman MSM Expoze

Avek pandemi Covid-19, febles politik MSM lor lozman finn expoze. Guvernman pe dimann dimunn ki infekste pu “self-isolate” kot zot. Dan ka buku fami *self-isolation* inposib akoz nu pe viv dan sere net. Li enn kontradiksyon. Nu pu donn tu dimunn dan nu fami sa viris la.

Politik lozman Guvernman MSM

Depi lane demyer, Guvernman finn anons enn nuvo proze lozman kot pu konstrir 12,000 lakaz lor enn peryod 3 an. Sa proze la ki ti pu inplemante par New Social Living Development (NSLD) ek NHDC paret ankor dan stad preparasyon. Lakaz pankor kumans monte. Guvernman ankor pe rod later.

Depi mwa Zin, NHDC finn angaz 2 firm prive Deloitte ek EUROCRM pu met azur lalis demand ki deza ena kot NHDC. Li paret ki ena enn dezord dan lalist (lake) pu lakaz NHDC, lor kisannla pu alwe lakaz ki pe konstrir.

Avek kriz ekonomik ek insekirite dan lanplwa ena buku plis dimunn ki pena posibilite pu fer enn depozit. NHDC pe finalman ofer posibilite pu dimunn *lwe lakaz* kuma LALIT finn revandike (pa zis aste). Guvernman pe realize ki buku dimunn pena larzan deposit, e zame pa pu gayne. Sa li enn pami bann demand ki LALIT finn amenn kanpayn.

Antretan pu abitan lakaz lamyant, kondisyon pu *self isolate* vinn difisil kan dimunn pe expoze pa zis ar viris Covid me osi a lapusyer lamyant ki enn prodwi toksik ki prezan dan pano sa bann lakaz site EDC. Minis Lozman, Steve Obeegadoo finn kareman innyor petisyon ki delege lakaz lamyant 27 site dan Moris finn adres li dan mwa Me(Get petisyon ki swiv dan Revi).

Lor kestyon lamyant, ena osi sa zizman Lakur Siprem le 16 Ziyet ki finn ordonn grup ENL pu pey domaz a fami Gilbert Leong Son. Gilbert Leong Son ki ti desede an 2002 finn travay kuma Agronom

dan tablistman Mon Desert Alma. Li ti finn diagnostike kanser apre ki li finn expoze avek prodwi lamyant dan so travay. Sa zizman la, ki Lakur Siprem finn rande finn demontre risk ki ena kan dimunn expoze ar prodwi toksik kuma lamyant. Patron

ENL finn bizin pey Rs8.2 milyon dedomazman.

Alor guvernman bizin fer atansyon kan pe kontiyn fors dimunn pu viv dan lakaz lamyant danzere ki Leta finn ranze.

RK

PETISYON

Ranplas Lakaz Lamyant

Minis Lozman ek Later, Lonorab Steve Obeegadoo

Minister Lozman ek Later

Ebene

24 Me, 2021

Ser Misyé Minis,

Nu, enn delegasyon Komite Konzwin Abitan Lakaz Lamyant - LALIT finn vini an-personn zordi, avan bidze 2021 pu depoz petisyon abitan lakaz lamyant depi 27 Site kot ankor ena lakaz lamyant.

Ziska ler, u pankor anons plan rekonstriksyon lakaz lamyant ek kalandriye landrwa par landrwa, lari par lari, pu konpran kuma sa pu vinn enn realite.

Abitan lakaz lamyant finn bizin “Res Lakaz”, travers konfinnman 2 fwa aster dan lakaz toksik. Saverdir Leta finn oblir tu abitan lakaz lamyant: vye dimunn, zanfan, fam ansint, dimunn avek tu kalite maladi deza pu rezon “saniter”, res an-permanans 24/7 ferme andan dan lakaz lamyant pandan 2 konfinnman avek tu sa lapusyer toksik lamyant-la.

Purtan u finn fer lanons piblik lor MBC zis avan premye konfinnman kan u ti vizi Site EDC Dubreuil dan u sirkonskripsyon le 4 Mars, 2020. U ti dir lor MBC ki u pe “met azur tu bann done lor lamyant atraver pei pu ki personn pa pu bizin res dan lakaz kot ena lamyant”.

Plis ki enn an finn traverse. Nu fini travers 2 konfinnman akoz lepidemi COVID 19. Ziska ler pankor anons plan rekonstriksyon lakaz lamyant. Leta pe kraz lakaz lamyant fami ki ena lemwayin pu rekonstrir. Tu lezot abitan ki Guvernman finn vann enn lakaz defekteye ek danzere pe res pini dan lakaz toksik.

Kan u ti vinn Minis Lozman, byin vit, le 7 Desam 2019, u ti dimann LALIT avoy u enn dosye lor kimanyer pu ranplas lakaz lamyant. 2 zur apre, le 9 Desam, LALIT finn avoy u enn dosye konplet.

Le 17 Ut, 2020 an-marz Forom Nasyonal lor Lozman, LALIT finn avoy u ankor enn fwa, enn dosye lor lakaz lamyant avek demand formel pu pibliye enn plan rekonstriksyon.

Le 13 Oktob 2020, LALIT finn avoy u enn let over pu re-iter demand pu plan rekonstriksyon lakaz lamyant.

Avan konfinnman 2021, Komite Kordinasyon LALIT — Abitan Lakaz Lamyant finn rekumans mobilize atraver sa petisyon ki nu pe depoze zordi. Akoz nu ankor dan faz kot pe sorti dan enn dezyem konfinnman e anplis, ena site ki ankor dan Zonn Ruz, nu pa finn kapav organize pu prezant u petisyon depi tu site kot ena lakaz lamyant. Alor nu finn vini zordi pu prezant u enn premye batch petisyon depi delege abitan lakaz lamyant dan 27 site: Cite Argy, Trou d'Eau Douce, G.R.S.E, Cite Telfair Moka, Ste Catherine St Pierre, Cite Circonstance, St Clair Goodlands, Grand Gaube, Le Morne, Riambel, La Ferme Bambous, Olivia, Caroline, Sebastopol, Montagne Blanche, Pamplemousses, Plaine des Papayes, Vieux Grand Port, Balance - Plaine Magnien, Batimaraire, Rose Belle, La Sourdine, Souillac, Langlois - Plaine Magnien, Cluny, Henrietta, Dubreuil.

Nu pe atann ki an-marz bidze 2021-2022, guvernman pu konkretiz plan rekonstriksyon e kalandriye pu sa plan-la. Pu ki guvernman ki ti vann lakaz toksik ar abitan asire, kuma u finn anonse piblikman, ki personn nepli bizin res dan lakaz lamyant.

Rada Kistnasamy, Rajni Lallah
pu Komite Kordinasyon LALIT — Abitan Lakaz Lamyant

MALGRE LEPOK KRIZ COVID MSM Kontiyn Negliz Ranforsisman Neseser dan Sistem Lasante

Nu pe travers enn peryod kriz saniter san presedan dan Moris ek antye lemond avek pandemi Covid-19. Enn kriz ki nesesis enn sistem lasante piblik ki byin organize anterm stafing ek infrastruktitir pu kal pandemi la.

Nu truve ki resurs ki Guvernman MSM-ML-exMMM pe mete pu tini sistem lasante piblik pa anproporsyon ar gravite problem la. Guvernman ti bizin organize rekritman masif infermye, ners, dokter, travayer departman saniter ek lezot staff ki ena skils dan domenn lasante. Li paret ki Guvernman pe plito rod solisyon tanporer kuma rekritman zis 40 infermye depi Politeknik lor enn kontra renuvle sak mwa e osi fer apel a ners retrete pu vinn travay lor enn sistem lertan.

Minis Padayachy finn kas diskur lor latet travayer sistem lasante piblik dan so diskur bidze 2021-2022: *“Nu bann profesyonel sektor lasante finn fer enn zefor formidab pu fer fas pandemi dan Moris.”* Li finn anons enn ogmantasyon Rs14.5 milyar dan bidze lasante piblik. Me ankontras avek lapolis, li pa finn fer provizyon pu rekritman masif infermye, ners, dokter ek lezot travayer esansyel sistem lasante piblik. Tu seki li finn dir se: *“Nu pu kontiyn furni tu infrastruktitir ek lekipman nesesiser pu protez nu personel dan sistem lasante piblik e reponn pli byin a nesesis nu popilasyon”.* Kisannla li krwar sipoze rul tu sa infrastruktitir ek lekipman-la? Kisannla sipoze rul

nuvo sant pu kanser, nuvo lopital Flacq, nuvo lopital lizeye Reduit, nuvo sant karyak Kot-Dor, 15 nuvo dispanser ek sant lasante rezyonal (Area Health Centres, Community Health Centres ek mediclinic) ki li finn anonse dan so diskur bidze? Kalite servis ki lasante piblik ofer depann lor rekritman staf pu ki li benefisyen tu dimunn – sirtu dan lopital ek dispanser. Li ti devet enn priorite pu guvernman.

Parkont, Minis Finans MSM Padayachy finn anons enn seri mezir pu ranforsi laparey deta represif. Li finn flat lapolis: *“Sa bidze-la pu donn mwayin adisyonel lapolis ki finn travay san relas pu enn Moris pli ansekirite”.* Lerla li anons rekritman 4,000 lapolis. Tandi ki li flat infermye san anons nuvo rekri.

Li pa paret enn priorite pu guvernman fer rekritman pu ranforsi sistem lopital ek lasante piblik ki pu ofer enn bon servis a klas travayer ek dimunn mizer dan sa lepok kriz saniter ek kriz ekonomik.

Danze privatizasyon

Ena enn limit ki kantite travay ki staf lopital kapav fer anplis zot lertan normal. Overtaym exesif finn vinn rutinn pu kuver pu mank kronik staf, plis pu mank staf aköz lepidemi. Tu travayer pe erinte long, long lertan. Ariv enn pwin kot felir pu kumans vinn vizib, e sistem-la antye riske pu ekrule si pa sanz nanye. Guvernman MSM pro-kapitalist ek medya kapitalist

pu vit-vit servi sa kom pretext pu privatiz sistem lasante. Purtan kriz koronavirus pe montre nu ki sektor lasante prive inkapab fer fas sa kriz-la, osi byin ki inkapab furni nu enn bon sistem lasante pu tu dimunn. Sel “kontribisyon” ki li pe fer se pu vaksinn adilt pu enn fre Rs300 mem si sektor piblik pe fer vaksinn gratis.

Malgre sa, guvernman Jugnauth-Obeegadoo-Collendavellooo pe kontiyn sibvansyonnn lasante prive. Enn seri guvernman, enn deryer lot finn sey inpoz sistem lasirans medikal prive lor travayer sektor piblik. LALIT ek muvman sindikal finn opoz sa, rekonet li kuma enn lofansiv kont sistem lasante iniversel gratis. Dernye tantativ ti fek-la, zis avan kriz koronavirus an 2019.

Ki bizin fer?

Seki bizin fer se donn travayer lasante mwayin pu donn nu enn bon sistem lasante piblik. Sa li vedir bizin rekrit ankor travayer. Sa li vedir treynning nuvo staf. Li vedir bizin re-introdwir Lekol Nersing (*School of Nursing*). Li vedir donn dokter ek ners plis sinnyor ek ki ena plis leksperyans letan pu antrenn nuvo dokter ek ners pu zot gayn kapasite okip nu tu. Sa li vedir aret privatizasyon servis lasante, depi netwayaz twalet ziska inportasyon lekipman lopital.

Depi bann lane 1979, LALIT ansam avek muvman sindikal, ena enn long listwar lalit pu enn bon sistem lasante iniversel ek gratis, pu anplway ek treynn ankor plis travayer lasante pu kapav donn nu enn bon servis, ek kont privatizasyon servis lasante. Sa lalit la bizin kontiyn. Nu akiz Guvernman MSM pu so neglizans anver travayer lopital ek lezot travayer sektor lasante, ki vedir neglizans anver tu popilasyon ki servi sistem lasante iniversel.

RL, SJ, RK.

LALIT an Aksyon

Ranplas lakaz lamyant

An Me, militan LALIT ansam avek delege abitan lakaz lamyant, finn depoz petyson adrese a Minis Lozman kot Minister Lozman. Nu finn dir li bizin anons so kas lakaz lamyant, rekonstr nuvo lakaz, e pu pibliye so kalandriye landrwa par landrwa, lari par lari, pu konpran kuma sa pu vinn enn realite. Petyson-la ti siyne par abitan 27 site lakaz lamyant: Cite Argy, Trou d'Eau Douce, G.R.S.E, Cite Telfair Moka, Ste Catherine St Pierre, Cite Circonstance, St Clair Goodlands, Grand Gaube, Le Morne, Riambel, La Ferme Bambous, Olivia, Caroline, Sebastopol, Montagne Blanche, Pamplemousses, Plaine des Papayes, Vieux Grand Port, Balance - Plaine Magnien, Bati-marais, Rose Belle, La Sourdine, Souillac, Langlois - Plaine Magnien, Cluny, Henrietta, Dubreuil.

Kart Peser

Pu bidze, LALIT finn fer enn viktwar dan lesans ki guvernman Jugnauth finn bizin anons distribisyon 500 nuvo kart peser pu lapas andeor lagon. Travay Komite Konzwin Peser-San-Kart-LALIT ansam ar Sindika Peser pe kontinye ziska ki Guvernman anfet distribiye sa 500 kart la, anmemtan ki asire ki ena nuvo regleman pli demokratik pu asire ki seki anfet al lapas ki gayn kart peser.

INFO INFO INFO

Muvman Liberasyon Fam finn fer so lasanble anyel Dimans 29 Ut. Li ti bizin ranvwaye osi tar ki sa aköz lokdawn.

Seki ti intresan ar sa Lasanble la, li ti pran form enn reynion ibrid, kot 2 kamarad manb ti partisipe atraver Zoom, tandi ki tu lezot manb ti prezan an-personn.

Dan Lasanble, bann manb dir, ti konstate ki lasosyasyon la ti reysi res aktif malgre lokdawn.

Jabaljas ek Bulbak

Jabaljas: Bulbak, mo kamwad, to finn truv sa foto dan lagazet, ki to panse lor la?

Bulbak: Ayo, Jabaljas, ki foto to pe koze? Tulezur ena foto dan lagazet.

Jabaljas: Eta Bulbak, mo pe koz sa foto ki tu dimunn pe koze: Pravind ek Navin: sakenn pe get dan lagrin lizye so kamarad.

Bulbak: Normal mo finn truv sa foto la. Sa ti dan *L'Express* 19 Ut. Ondire de gran torsennsek ki finn rezwenn apre buku letan. Me parski zot tu lede ti maske, pa sir si zot pe surir ubyen grinse.

Jabaljas: Abe ena enn zafer ki mo pa tro konpran dan tu sala: mo finn tann dir ki lapres pa ti invite dan sa fonksyon la, sipoze aköz restriksyon Covid: abe kot zot finn reysi gayn enn foto ki ti tire laba?

Bulbak: Ala, ek to labitid nek get foto dan lagazet: si to ti lir seki finn ekir anba foto la to ti pu truve ki sa enn foto ki *L'Express* finn pran depi nuvel MBC/Tv.

Jabaljas: Ondire restriksyon Covid pa aplike a MBC/Tv.

Bulbak: Li paret ki Biro Premye Minis, Lanbasad, ek MBC ti ule ena tu liberte pu explwat foto sa rankont la pu tir enn benefis politikay.

Jabaljas: Ena enn lot zafer ki mo pa tro konpran: ordinerman dan enn fonksyon kot enn Lanbasab, pa sipoze invit lezot dirizan lopoziyon parlamanter?

Bulbak: To ena rezon, Jabaljas: me dapre seki mo finn tande, dirizan MMM ek PMSD usi ti invite, me zot finn swazir pu pa prezan, aparaman aköz sa fonksyon la ti tom zur Fet Lavyerz.

Jabaljas: To panse Duval ek Bérenger ti pe partaz gato Lavyerz dan zot sirkonskripsion.

Bulbak: Me non, Jabaljas. Sa ti Ganoo ek lezot depite Guvernman ki finn fer sa loperasyon la.

Jabaljas: Zisteman to pe koz Ganoo, mo tann dir ki li inpe amerde ki li osi finn ser lame Navin dan sa fonksyon la, me personn pa finn met sa foto la lor lagazet.

Bulbak: Ena dekwa pu li amerde: to pa rapel ki manyer avan dernye eleksyon zeneral, enn Samdi gramatin li ti anons enn lalyans ant so Muvman Patriotik ek Parti Travayis, lerla dan tanto li fer lalyans ek MSM? Alor li ti pu normal ki ena so foto ant Navin ek Pravind.

Jabaljas: Abe sa Muvman Patriotik la kot sorti sa?

Bulbak: To pa rapel: Ganoo ti dan MMM, e li ti an sarz negosye enn lalyans ek Travayis. Lerla kan sa lalyans PT-MMM finn perdi eleksyon, MMM finn met sa defet la lor ledo Ganoo. Lerla li finn amerde ek kit MMM pu al form so Muvman Patriotik.

Jabaljas: Sa vedit li enn militan MMM de long dat.

Bulbak: Pa tro long dat, Jabaljas. Avan 1982 li ti dan MMMSP ek Dev Virahsawmy, e avan sa li ti enn militan marxist revolisyoner.

Jabaljas: Ayo Bulbak, arete, to pe fer mwa gayn kongolo ek tu sa kustik la.

Lopozisyon PT, MMM & Co, PMSD Inkapab Kree enn Program kont Governman MSM

Kimanyer kan Governman MSM telman afebli, Lopozisyon pa pe futi ranforsi?

Premye difikilte Lopozisyon ena pu fer fas se ki sak konpozan dan Lopozisyon finn swa manb MSM, uswa inn form parti dan enn governman MSM ubyin dan enn lalyans uswa dan enn aranzman avek MSM. Pa etonan zot anbarase parski deriv MSM inn fer avek zot kudme. Xavier Duval ek so PMSD finn dan plizyer Governman MSM. Badhain, zordi Lider Reform Party, ti enn manb, mem Minis, MSM. Tulede finn Minis dan presedan Governman Jugnauth 2014 ziska zot demisyone ankurderut. Nando Bodha ti elir lor platform Lalyans Morisyin ar Jugnauth, dan MSM, an Novam 2019 ziska li demisyone asontur. PTr ek MMM finn usi swa dan lalyans ubyin aranzman elektoral avek MSM.

Dezyem difikilte se zot pa pe resi truv enn baz pu regroupe ansam, e zot pa pe resi truv enn lantant mem dan Parlman. Tantativ pu regroup lopozisyon dan enn "lantant lespwar" inn plito vinn enn mezantant dan dezespwar. PTr inn al enn kote, lot kote ena MMM, PMSD, Reform Party ek Nando Bodha. Tantativ enn lantant Lopozisyon inn al kapote pa akoz ena dezakor lor kit pwin programatik me akoz enn dezakor lor kisannla pu prezante kuma premye minis dan enn tel lalyans. PTr ena enn problem adisyonel akoz Lider PTr, Navin Ragoolam pa finn eli ek se Arvin Boolell ki sef-defil depite PTr dan Parlman. Sa usi lakoz friksyon alinteryer PTr ek rann enn lantant avek lezot konpozan lopozisyon parلمانter ek extra-parلمانter difisil.

Trwazyem difikilte, se parey kuma MSM pena program, lopozisyon usi pena program. Zot

nek ena enn lalis promes kuma enn lalis komisyon, me sa li pa enn program. Pu preske 40an, parti politik inklir nuvo parti lor lasenn politik, pa finn ena diferans programatik mazer ant zot. Zot tu ena enn azanda pro-kapitalist. Alor fas-a deriv Governman Jugnauth, lopozisyon pena enn program avek demand presi ki diferansye zot depi Governman anplas. Sa afebli zot kapasite pu chalennj Governman anplas lor bann pwin solid, e rezilta eleksyon Novam 2019 finn demontre zot inkapasite pu batir enn chalennj elektoral konvinkan. Purtan kritik mazer kont Governman Jugnauth 2014-2019 pa ti manke. Alor, samem zot program rezim li a "BLD" ek rebran puvwar. Ki kalite program sa? Anfet, li enn non-program.

Nu pe sit enn-de pwin programatik pu montre fayit Lopozisyon pu chalennj deriv governman anplas.

Lor pandemi Kovid-19

Lopozisyon pa finn aktivman met lanfaz lor nesessite pu ogmant bidze Minister Lasante pu rekrit plis staf lopital ek konntak treysing pu permet sistem lasante ekipe pu fer fas lepidemi dan pei. Zot pozisyon lor vaksin, enn pozisyon, "Anfaver, me ..." e sa li plito amenn konfizyon ki ankuraz dimunn al fer vaksin. Zot pa finn denons kanpayn anti-vax e disosye zotmem depi enn tel kanpayn kont lasante piblik. Sirtu, a enn moman, zot ti vinn enn lake ansam ar ex-azan MSM Bruneau Laurette ek so parti ki finn piblikman afis li lor enn platform danzere, enn platform anti-lasante-piblik. Lopozisyon, atur derol, finn pas buku zot letan pu fer kanpayn iresponsab ek politikay kont sa lekip trwa dokter (Dr Gujadhur, Dr Gaud ek Dr Musango) ki ti akonpayn nu tu dan premye vag Kovid-19.

Par kont dan LALIT, depi Mars 2020, nu finn ena enn demand konstan pu Minister Lasante, dan enn plan dirzans, rekrit staf pu ogmant lekip konntak-tresing ek staf lasante dan lopital, dan sant karantenn, dan sant swin, dan lekip vaksinasyon ek dan testing. Nu finn aktivman fer kanpayn pu ankuraz dimunn pu al fer vaksin. Nu finn pran pozisyon pu lev patant lor vaksin pu rann vaksin aksesib a tu dimunn dan lemond. Nu finn kritik Governman MSM-Obeegadoo-Ganoo, malgre li ena enn stratezi pu fer fas lepidemi dan lintere byin komin, byin vit li fer so kanpayn "lasante lepep avan tu" sanze pu plito met lanfaz lor "vaksinasyon sel solisyon" pu uver frontyer dan lintere kapitalist dan sekteur turism, e dir, "viv avek". Sa, mem si patron hotel pa pe get lasante piblik kuma enn priorite kan li pe get so profi. Enn governman pa kapav met so program vaksinasyon dan lintere byin komin lor mem pye degalite avek lintere patron turism ki ule zis asire rul so hotel pu permet turist vini, mem si lintere al kwinside. Kumsa ki u gayn reprezantan MTPA, san okenn zenn, vinn piblikman dir vaksinasyon enn "game changer" pu uver frontyer 1 Oktob. E sa, dan moman kot ka Kovid-19 pe ogmante, par santenn ka sak zur e finn gayn inpe mortalite dan dernye semenn. Me, erezman lamas dimunn, dan so sazes sa memwar kolektif dan lasante piblik ek prevansyon lepidemi inn permet li plito get lintere komin pu al fer vaksin e swiv mezir baryer pu kal maladi grav Kovid-19 e protez sistem lopital pu li kontinye kapav fonksyone.

Parti dan lopozisyon, pena program koeran. Zot pa truv li zot responsabilite pu get pandemi kuma enn menas a lasante piblik

dan Moris ek dan lemond, enn pandemi ki pe antrenn par milyon lamor e par milyon malad grav onivo mondyal e pe menas ekrulman sistem lasante onivo mondyal.

Nofraz Wakashio

Kan ti ena nofraz navir imans Wakashio sa li ti reprezant enn trazedí ekolojik. Sa ti arive anplin pandemi Kovid-19 zis apre premye lokdawn leve. Li ti enn veritab bulversman pu dimunn dan Moris antye. Sa kalite “aksidan” la pu arive tanki lozik kapitalis, setadir lozik profi, reyne. Akoz profi patron gayn predominans, tu sistem pu prevenir e intervenir pu evit aksidan kute, alor li pa “profitab”. Ala, kot lozik iltim sa sistem kapitalist amenn nu.

Enn kote, ena Konpayni Zapone e Guvernman Zapone ki responsab pu zot navir, e ki premye responsab pu sa katastrof ekolojik la. Gro konpayni Zapone, parey kuma buku konpayni propriyeter navir kargo ek tenker, finn redwir nomb lekipaz pu fer plis profi. Pena ase travayer pu permet rotasyon lekipaz pu al abor. Azute lor la, akoz Kovid-19, lekipaz inn bloke abor e pa ti pe reysi al ater. Lot kote, mankman depi Lotorite Lepor Moris divan enn tel katastrof finn expoze. Lamas dimunn, avek rezon poz kestyon: kuma sefetil pei Moris vann karbiran ar bato dan lantrepriz “*bunkering*”, e ena lanbisyon fer enn “*petroleum hub*” inn telman inkapab azir, kan enn tel katastrof arive?

Lopozisyon inn plito zwe avek bulversman lamas dimunn fas-a enn tel katastrof e pa finn kapav vini avek bann demand konkre lor kimanyer nu pu kapav prepare dan lavenir divan sa kalite katastrof. Purtan, se Xavier Duval, Minis Finans su guvernman Navin Ramgoolam dan so diskur bidze 2014 ki ti propoz mezir pu triple trafik “*bunkering*” e liberalize pu permet lezot inportater apart STC pu inport prodwi petroye: “Thus operators other than the STC will be able to import petroleum products including

bunker fuel.” Guvernman Jugnauth finn kontinye lor mem lozik. Moris ena pre 35,000 navir pase akote nu Repiblik sak lane. Ni guvernman Ramgoolam ni guvernman Jugnauth apre pa finn truv li nesese pu Moris ekipe pu kapav monitor enn tel trafik navir. Alor, nu finn truv lopozisyon inkapab pu vini avek bann propozisyon konkre pu evit sa kalite aksidan grav. Ena eleman dan lopozisyon inn pran prozisyon pu dedwann konpayni propriyeter Wakashio, odetriman domaz koze a tu peser ek lezot travayer lamer, odetriman domaz lanvironnman marinn kumadir zot pe azir pu lasirans pena pu pey domaz.

Par kont, LALIT nu finn dimann ki ena ase remorker pu azir vit-vit ek ena ase laponp pare pu kumans ponp karbiran tutswit. Bizin ena enn dril regilye pu asire tu an-eta pu intervenir kan nesese. Bizin ena enn ko-operasyon onivo tu pei suverin dan Losean Indyin pu ena plan antred dan tu ka aksidan dan lamer dan sa rezyon la. Bizin kumans diskisyon avek azans Nasyon Zini pu ki ena enn fason pu tu konpayni navir dan lemond kontribye pu ekip sak rezyon losean avek lekipman, antrennman staf pu anpes enn aksidan dan lamer vinn enn katastrof ki menas lanatir ek lavi imin lor bul later. Proteksyon lamer ek lanvironnman marinn bizin pas avan profi propriyeter gran tenker ek inportater prodwi polyan. Selman enn kontrol demokratik lor kimanyer devlop e servi teknolozi ki respekse lanatir, ki pu amenn veritab sekirite lor lamer. Tu sa bann pwin LALIT

nu finn fini met lor azanda politik. Kan nu pe ekrir sa lartik la, finn ena enn dife lor enn bato lapas dan lepor Port Louis. Guvernman, dan Finance Act 2021, inn amand lalwa pu redefinir bato lapas pu “*includes a vessel of a length of at least 24 metres or more, made of fibreglass*” setadir pu permet bato lapas an fib-dever dan Lepor. Dapre ponpye, dife avek matyer fib-dever byin difisil pu teyn ek kan li depas enn sertenn degre tanperatir, li vinn byin danzere. Sa bato lapas la ti an fib-dever. Alor li enn irzans.

Lor eleksyon trike

Ramgoolam pa finn eli dan demye eleksyon Novam 2019. Sak fwa li perdi eleksyon, li perplex avan, lerla li vinn fer alegasyon eleksyon trike. Finn ena enn kanpayn sistematik pu lev enn listeri-demas lor kat biltin vot ki finn surse andeor sant devot. Sa kanpayn la pa finn marse akoz kan lapolis inn kumans fer lanket, nepli ti pe gayn biltin aparet. Finn ena enn kanpayn zenefob lor travayer lot pei ki sanse inn al vote. Media, sirtu *L'Express* avek so “*Lareg Gate*” inn anplin dan sa kanpayn kondanab. Sa zenofobi la finn kosyone par platform *Avengers* dan zot miting La Louise. Navin Ramgoolam finn zwe enn rol santral dan sa mobilizasyon “*eleksyon trike*”. Li finn dan enn fason iresponsab sey diskredit proses elektoral antye, inklir atak Komisyon Elektoral, e finn ris Lopozisyon antye – Parlmanter ek Extra-Parlmanter (exsepte LALIT) dan enn kontestasyon anti-demokratik san okenn

lavenir. Samem, pu apre konverti dan enn lamas deryer enn ex-azan MSM, Bruneau Laurette kan ariv Ut 2020 apre lafin premye lokdawn e apre nofraz Wakashio. Sa imans mobilizasyon demas, san enn program avek demand kler, al fini par sutenir demand kapitalist pu uver frontyer e revok tax lor patrona ek gro salarye sekter prive. Sa amemtan vinn enn atak depi ladrwat kont Guvernman MSM. Lopozisyon pena okenn propozisyon pu ogmant demokrasi, laplipar zot bann propozisyon al lor plis ogmant birokrasi aköz zot nepli ubyin zame pa finn ena striktir dan zot parti pu monitor tigit demokrasi alabaz dan prosesis elektoral. Zot pena manb zot parti pu fer azan elektoral pu swiv prosesis eleksyon depi Rezis Elektoral, dan lakur sant devot, dan lasal kot vote, temwin kan uver bwat, temwin kisannla pe vote, temwin kan ferm bwat, swiv bwat, vey bwat, prezan dan prosesis kawnting ziska proklam rezilta. Buku parti pey dimunn pu fer sa travay azan. Ena pa mem kone, eleksyon pa eleksyon, sak lane ena enn portaport staf Komisyon Elektoral pu met Rezis elektoral azur. Sak elekter ena responsabilite pu al chek so nom lor rezis elektoral tanporer pu koriz ninport ki anomali. Sa li responsabilite sak elekter, e ena parti ki organiz sa atraver so brans dan diferan landrwa e atraver so bann rezyonal.

Par kont, nu dan LALIT, nu finn fer enn seri propozisyon pu enn reform elektoral ki al direksyon aprofondi demokrasi, kontrol Parlman lor Kabine Minis, Premye Minis elir par depite Parlman, drwa pu revok depite ant de eleksyon, puvwar pu komite parلمانter permanan pu proses nominasyon kle alatet lantrepriz leta ek lezot lotorite leta, pu nom enn-de parmi.

Lor lekonomi

Guvernman pe rul lor azanda

burzwazi, pena okenn plan pu kreasyon anplwa. Pena plan pu aktivman diversifye depi sekter ekonomik disik-kann, turism, textil, ofshor tu bann sekter ki ti deza an kriz me zot deklin finn aksantye avek kriz saniter pandemi Kovid-19. Guvernman Jugnauth, olye diversifye, pe gaspiy larzan Labank Moris par milya pu al dan sa bann sekter kanar-bwate. Somaz pe ogmante, pena okenn sekter pe kree anplwa. Sityasyon pe agrave zur-an-zur. Lopozisyon, apart fer kritik politikay lor larzan MIC, pena kritik defon lor kimanyer Guvernman pe servi fon piblik pu dedwann bann sekter ekonomik san okenn lavenir. Zot inkapab denons sa plan guvernman ni zot pa vini pu dimann diversifye lekonomi parski globalman zot ena mem stratezi ekonomik ki Guvernman. Sa finn vinn kler dan zot kritik lor bidze Padayachy, zot finn aplodi sibsida lindistri sikriyer ki dan leral, zot finn aplodi mezir pu pey patron lotel ziska Septam 2021. Lopozisyon pa finn vinn avek okenn propozisyon pu inpoz kondisyon lor kapitalist si zot pran larzan depi fon piblik.

LALIT depi 1984 nu pe fer kanpayn lor nesosite diversifye lekonomi. Nu finn vini avek bann propozisyon konkre lor kimanyer servi later tablisman pu plant manze ek met dibut infrastruktitur otur mulin pu devlop prezervasyon ek transformasyon alimanter. Nu pa pe koz *kitchen* ubyin *backyard garden*, sa li bon-mem, me nu pe koz devlop lagrikiltir, lelvaz ek lapes lor enn gran lesel, lor enn lesel indistriyel. Selman sa kalite devlopman ki pu kree lanplwa masif pu aborb lamas somer ki pe kontinye ogmante, asir suverennte alimanter pu popilasyon e exporte pu amenn deviz dan pei.

Lor Diego-Chagos ek Agalega

Guvernman Jugnauth finn fane, vinn propoz enn lokasyon lor Baz Amerikin Diego Garcia. Sa li enn propozisyon kondanab apre finn ena Zizman ICJ ek

sutyin masif dan Lasanble UN pu dir Chagos bizin re-inifye avek Moris. Sirtu dan enn moman kot institisyon internasyonal ek rezyonal pe azir lor sa vot UN la. Linyon Lerop inn tir sirkiler pu dir nepli pu servi BIOT (*British Indian Ocean Territory*) dan zot bann dokiman, expilsyon UK lor azanda *Komisyon Ton Losean Indyin* (ITLOS) aköz so prezans lor Chagos inn deklare ilegal, *Universal Postal Union* so lasanble zeneral inn vote par enn mazorite ekrazant pu nepli akseptem tem postal BIOT ki Gran Bretayn finn tire. Mem zot alye, kuma Lostrali ek Lalmayn, pe tike pu swiv zot kan zot pe bafwe lalwa internasyonal. Anmemtan, Guvernman Jugnauth pe refiz rann piblik Lakor Lenn ek Moris lor Agalega.

Lopozisyon gayn difikilte aköz, enn kote, zot refiz denons lokipasyon ilegal UK-USA lor Diego-Chagos e, lot kote, zot denons lakor ant Lind ek Moris lor Agalega. Sa kalite abesman li detrir tigit kredibilite ki sa Lopozisyon la ti kapav sey reklame.

LALIT nu pozisyon, par kont, li kler: ferm baz US lor Diego Garcia; interdir tu baz militer lor teritwar Repiblik Moris; Reinifye Chagos antye ek Tromelin dan Repiblik Moris. Liberte muvman tu Morisyin lor tu nu teritwar. E, ferm tu lepor ek areopor Repiblik Moris a tu navir deger.

Lor Betamax

Zizman Konsey Prive inn dir STC (*State Trading Corporation*), enn konpayni piblik, bizin pey domaz Rs 5.7 milya a konpayni prive Betamax. Guvernman MSM an 2015 ti kas kontra STC avek Betamax. Lopozisyon truv li dan enn take. Aköz propriyeter Betamax Veekram Bhunjun li enn bayer defon Parti Travayis e li ti dekros sa kontra an 2009 kan Parti Travayis ti dan guvernman. Me Xavier Duval PMSD ti Minis dan Guvernman ar MSM kan li kas kontra, e Bhadain ek Bodha

ti Minis ansam dan Guvernman MSM. Alor, ki pozisyon zot pran ansam?

Guvernman pe al delavan pu met enn Komisyon Danket. PTR pa dakor. Me, MMM ek PMSD ti propoz sa. Komisyon Danket pa pu get kimanyer tir leson lor danze piblik ki bayer de-fon bann parti reprezante e kimanyer anpes tu guvernman siyn kontra anbeton dan faver lintere prive kont lintere lepep Moris. Komisyon Danket paret pu plito enn regleman dekont politikay Guvernman kont Lopoziyon, par atak Bhadain e diviz Lopoziyon.

Par kont, dan LALIT, nu anfafer servi larzan piblik pu aste navir pu tranport prodwi petrolye. Nu anfafer vini avek enn masterplann ekolojik pu diminye depandans lor surs lenerzi polyan. Nu anfafer rann piblik tu kontra, tu lakor, tu trete ki Guvernman siyne lor nu nom. Nu anfafer limit depans dan kanpayn elektoral pu eleksyon zeneral, kumsa diminye puvwar bayer defon.

Lopoziyon, kan zot opoz MSM ek so guvernman, ena tandans pu opoz li lor enn azanda propakapitalist. Zot kritike depi pwin-devi burzwazi ubyin pwin-devi FMI/Labank Mondyal ubyin lor kestyon “frod ek koripsyon” ek skandal. Enn guvernman ek enn lopoziyon san program vinn danzere amezir fardo kriz vinn insutenab pu lamas dimunn ki bizin travay pu viv. Se dan sa kalite kondisyon, ki ena enn danze lamonte lextrem drwat ek mem enn muvman fasist. Samem dan LALIT nu reflesi ek azir, lor baz enn program. Asterla, nu bizin batir sutyin depi klas travayer ek lorganizasyon travayer pu apiy demand irzans pu sorti depi lepidemi e usi pu konstrir enn veritab lekonomi alternativ, pu ena kreasyon masif lanplwa avek bon kondisyon, ena suverennte alimanter, lakaz pu tu dimunn. Ala defi divan nu.

BK

DOSYE
KRITIK KONT
LOPOZISYON

Kontestasyon Eleksyon 2019

v/s

Vre Lalit pu Demokrasi

Parti lopoziyon tradisyonel kuma PT, MMM, PMSD osi byin ki nuvo parti kuma *100% Citoyen*, *Ralliement pour la Patrie* ek parti kominal *PKM* ti lev listeri a-la-Trump kont swadizan “eleksyon trike” kan zot finn perdi eleksyon zeneral 2019. Anfet manb LALIT ti predir defet sa bann parti la. Enn seksyon medya, sirtu dan *L'Express* finn ale-mem avek sa kanpayn isterik-la ek finn anmemtan rod ridikiliz prosesis elektoral ki konstitiye sa tigit demokrasi ki ekziste dan kad leta burzwa. Sa form kontestasyon la dan mem stil ki Navin Ramgoolam ti amene kan li ti perdi eleksyon an 1991 kan li ti pretann ki sanse finn ena “eleksyon marday”.

Zot atak Komisyon Elektoral

Anzeneral, kan lopoziyon amenn sa kalite kanpayn-la, se pa rezim Jugnauth ki vize, se Komisyon Elektoral ki vinn su latak. Komisyon Elektoral li sa institisyon ki ena lindepandans relatif depi guvernman, e dapre lalwa e par tradisyon demokratik, li oblize travay avek e li azir su sirveyans tu parti politik. Depi parti-la so Prezidan ek Sekreter, so kandida, azan elektoral ki li nome tutolong prosesis eleksyon ek kawnting fer avek sirveyans azan tu parti politik but-an-but. Alor li iresponsab politikman pu atak sa but dan Leta burzwa ki relativman pli indepandan ek pli demokratik ki rezim opuvwar. Sirtu dan kontext kot rezim Pravind Jugnauth ti pe anfet rod ron z lindepandans *Electoral Supervisory Commission (ESC)*. Li ti sey nom so avwe ki osi enn MSM Madam Sonah-Ori dan ESC, me erezman li pa finn reysi. Par kont, li ti reysi nom so avoka, Madam Ragavoodoo dan ESC.

Ka Lakur

Apré ki kanpayn isterik pu konteste rezilta eleksyon pa finn amenn lwin, sa kontestasyon-la finn finalman

fini dan lakur siprem. Kandida PT, MMM, ek PMSD finn met ka lakur. Sa osi finn enn debandad: ena finn met ka pu dimann re-kawnt, ena pe dimann ki invalid eleksyon kandida ki finn eli e refer eleksyon dan zot sirkonskripsyon, ena sirkonskripsyon kot lopoziyon pa finn konteste ditu kan purtan zot dir ki ti ena pratik iregilye partu.

Iqbal Ahmed Khan, zurnalist *L'Express* pe expoz bankrut lopoziyon lor zot kanpayn kont demye eleksyon, amezir li swiv sa bann Ka dan Lakur la an-detay. Me drolman, ena plizyer zurnalist ki pa finn korize: zot swa innyor seki pe derule dan sa bann ka-la net, swa zot okuran me kontiyn met reportaz ankor lor ansyin laliyn “eleksyon trike”. Anu gete briyevman ki pe arive dan sa bann ka-la.

Ka Kont Pravind Jugnauth No. 8

Ka Suren Dayal dan No. 8, li enn ka pli politik: li pe konteste eleksyon Premye Minis Pravind Jugnauth, Minis Leela Dookun ek Minis Demisyoner Yogida Sawmynaden. Selman, pwin prinsipal so ka li ridikil pu enn parti politik amene. Enn parti politik par definisyon li sipoze ena enn manifest politik dan kad eleksyon. Se sa ki vinn baz so kanpayn elektoral. Li gayn enn manda lor sa baz-la si zame li form enn guvernman apre eleksyon. Seki Suren Dayal pe fer lakur gete se: eski enn manifest elektoral li kapav konstitiye enn “brayb elektoral”! Reportaz sa ka lakur Iqbal Ahmed Khan an Ziyet fer sa byin kler. Suren Dayal dan so petisyon elektoral akiz sa 3 kandida eli dan No. 8 ki zot ti marsand Rs13,500 ogmantasyon pansyon vyeyes anesanz pu vot dan eleksyon 2019. Kan Pravind Jugnauth vinn explik sa dan Lakur, li dir ogmantasyon pansyon vyeyes li ti dan manifest MSM an 2014 e kan zot finn eli, zot ti efektivman ogmant li. Li ti osi dan so manifest pu eleksyon 2019,

setadir fer pansyon vinn Rs9,000 e ogmante tut long manda ziska li vinn Rs13,500. Dayer, Jugnauth finn dir, Manifest PT-PMSD, li osi, ti promet ogmantasyon pansyon Rs10,000 si zot eli dan kanpayn 2019.

Lezot pwin Suren Dayal finn suleve: Pravind Jugnauth ek so de kolistye finn pran langazman pu fer PRB vinn anviger apartir 2020 olye 2021 e finn dir zot pu donn *bonis performans* pu lapolis, gard prizon ek ponpye si zot eli. Ler fer linvanter, li pa premye fwa PRB vinn retroaktif. Sa ti arive an 1987 ek an 1988.

Selpwinserye ki restese itilizasyon abizif MBC par Pravind Jugnauth so MSM, aköz li ti Premye Minis e osi kandida: enn pwin ki LALIT finn denonse pandan kanpayn 2019. Alepok, Komisyon Elektoral ti kritik MBC ofisyelman dan enn kominike.

Ka Ramgoolam dan No. 10

Dan so petisyon elektoral, Ramgoolam ti dir ena elekter pa ti lor rezis elektoral alor pa finn kapav vote. Li finn donn lexanp enn elekter, M. Arlandoo. Kan dan Lakur, ESC vinn explike, elekter la ti efektivman lor rezis mem, me seki finn arive se enn lot dimunn ti finn vote lor so nom. Aköz sa ki Arlandoo pa finn kapav vote. Kan Ramgoolam finn dekuyone, rod sanz argiman, Lakur natirelman finn rezet so pwin parski li finn rod sanz argiman omilye so ka.

Ramgoolam finn dir dan so ka ki ofisyel elektoral pa finn dir komye biltin finn alwe dan sak klas kot vote. ESC finn reponn ki sa linformasyon la ti disponib pu nerport ki kandida ki dimande dan sak lekol kot vote. Ramgoolam finn bizin reponn ar koze dekuyone, “Pa kandida ki bizin al rod linformasyon, ofisyel ki bizin rod kandida pu dir li sa”.

Ramgoolam ti dir dan so petisyon ki pa finn les so azan eskort kamyon ki pe sarye biltin. Komisyon Elektoral finn dir ki Ramgoolam pa ti sumet lalis nom so azan ki li pe delege pu fer sa. Me kantmem sa, zot finn les so azan mont dan kamyon dan laplipar ka. E zot finn azute ni Ramgoolam, ni so kolistye

pa ti met konplint. Alor Lakur finn rey sa pwin la osi.

Sel pwin ki finn reste dan petisyon Ramgoolam: finn sanz lekol kot dimunn abitye vote aköz lezame. Sa osi Ramgoolam finn perdi pwin. Sa 12 elekter ki li ti dir pa finn reysi ariv kone ki lekol zot sipoze vote, ti sipoze vote enn lot lekol, pa seki dan Ka la. Me, aköz dan draftaz Ramgoolam ti met “par exanp” sa 12 la, sa pa finn reye.

Ka Jhuboo dan no. 14

Kandida bati Travayis, Ezra Jhuboo inn perdi so ka dan nmero 14 kot li ti pe dimann enn rikawnt. Li ti ena enn ka inpe bankal, kumkwa lasam kompyuter ki Komiser ti pe servi pu ed piblik res a-zur ti opak. Li ti alege ki finn servi sa pu “denatir prosesis elektoral”. Rabin Bhujun so reportaz lor explikasyon Komisyon Elektoral (dan Lakur pa ti ena lot zumalist apart li!) ekler nu byin lor ki ete sa lasal kompyuter la. Finalman, kan Komisyon Elektoral finn vinn explike, li pa ti ena nanye pu fer avek prosesis elektoral. Tu prosesis elektoral ti fer kuma abitye fer. Zis dokiman ofisyel kontaz biltin par balo 100 (*Ballot Papers Counted*) ki su sirveyans kandida ek azan parti dan sak klas ki ti servi pu anons rezilta ofisyel. Sa lasal avek kompyuter, li ti zis enn fason pu retransmet rezilta parsyel amezir fer kawnting pu piblik kapav swiv li. Li ti form parti stratezi “kominikasyon”, pa dan prosesis kawnting limem.

Listeri-demas Evapore

Remarke ki buku pwin ki ti alimant listeri zis apre eleksyon 2019 finn disparet: sa bann biltin devot ki ti pe aparet an-deor bwat isi-laba kuma mazik (klerman enn spes konplo pu kokin enn-de biltin pu lev tapaz apre) finn aret aparet kan lapolis finn kumans fer lanket e finn anonse ki zot tez se ki li enn “ku monte” pu prepar sime pu kontestasyon. De biltin ladan finn raporte par kandida PT, kandida PKM, enn par enn monper ek enn lot finn depoze La Sentinelle. Listeri zenofob ek anti-travayer ki sanse “par milye

Bangladeshi ti vote” finn kale kan finn dekuver ki zis 45 dimunn sorti Bangladesh ti kapav vote parmi sitwayin Commonwealth ki ena drwa vote isi, parey kuma Morisyin ena drwa vote dan plizyer lezot pei Commonwealth si zot viv laba apre enn sertin nomb mwa u lane, e kan li ti vinn evidan pa ti ena “impersonation” de-mas.

Anrezistreman Elekter

Komisyon Elektoral finn fer lanket lor kifer ena dimunn pa ti figure lor Rezis Elektoral. Li finn truve ki tu dimunn ki finn fer konplint finn anfet reysi anrezistre. Anfet, li finalman sak individi ki ena responsabilite pu asire ki zot anrezistre kuma elekter. Parti politik osi ena so par responsabilite fer so manb ek sinpatizan cheke ki zot lor rezis elektoral. LALIT nu fek fer apel pu tu nu manb ek sinpatizan, par exanp, cheke sipa zot anrezistre kan ti ena anrezistreman elekter an Ziyet.

Lor demokrasi

L'Express alepok pa ti zis servi sa kalite pwin-la pu sulev listeri kont rezilta eleksyon, me ti osi amenn kanpayn pu ridikiliz sa prosesis elektoral ki reprezant tigit demokrasi ki ena dan kad leta burzwa. Zordi li paret ki ena de laliyn dan *L'Express*. Li ironik kimanyer finalman dan kad demokrasi burzwa, se enn parti sosyalist kuma LALIT ki pe bizin defann tigit demokrasi existan. Nu fer sa anmemtan ki nu pe lit pu aprofondisman demokrasi dan kad nu program tranzisyonel ver sanzman sosyalist. Pu zis fer atak kont sa tigit demokrasi existan kuma parti lopoziyon burzwa finn fer, li kareman danzere. Li kuma bann Trump ti pe fer, e tuzur pe fer depi lextrem drwat dan USA. Seki trist, se sa kalite kanpayn bidon lor “eleksyon trike”, li anfet vinn antrav posibilite, ubyin rann pli difisil nu kapasite, pu vinn delavan avek enn veritab program lopoziyon kont guverman Jugnauth avek enn bi pu aprofondisman demokrasi.

RL

Listwar Vaksin ek Kanpayn Anti-Vaksin: Enn Apersi

Vaksin ena enn long listwar dan lemond. Moris enn pei kot dimunn finn byin partisip dan kanpayn vaksinasyon. Nu finn eradik lavaryol, polio ek preske tu maladi anfantinn, alor nu ena nu prop listwar, nu osi. Li inportan, parski, kan get vaksinasyon, nu pe get lasante “pu tu dimunn”, setadir pu “lansanb sosyete”, pa zis sakenn pu li; nu anpes maladi, pa atann li vini, lerla tret li. Kan ena enn lepidemi, li atak lansanb sosyete, alor li normal ki nu risponns bizin pu defann lansanb sosyete. Nu bizin depas sa “maynd-set” inpe egoist ki predominant dan sa lepok neo-liberal zordi la, ki ankuraz nu get “lasante”, mem kan pe koz lepidemi, kuma enn seri “maladi individyel”.

Anu kumans ar enn definisyon, pu nu kone ki ete “vaksin”, anterm istorik. Ala lozik dan invansyon vaksin: Kot gayn lepidemi – kuma lavaryol, enn maladi mortel – dimunn remarke ki tu seki fini deza gayn li, lerla sape, zot pa regayn li. Alor, sarz-fam kumans gayn lide enn metod prevansyon. Sarz-fam, sirtu Lasinn, Lind, Lafrik, Latirki, aplik tipti kantite dipi depi abse enn dimunn maladi ar lavaryol, pran li, aplik li dan enn ti-egratiyne lor lapo enn lot dimunn. Sa lot dimunn la gayn enn ti-bos, ki kit enn sikatris, gayn enn ti-lafyev, e li byin. E lerla pu de-bon, li pa gayn lavaryol dan okenn fitir lepidemi. Sa ti apel “inokilasyon”, parfwa “varyolasyon”. Lerla, ena dimunn finn remarke ki tu “tifi”, tu fam, san exepsyon, ki travay ar vas, res “zoli” – dan sans ki zot lapo lis, pena sikatris lavaryol kuma tu lezot dimunn. Enn dokter Angle apel Edward Jenner al realize ki, si u finn gayn enn maladi similer ar lavaryol me pa osi grav, kuma enn maladi ki gayne kan travay ar vas, li donn mem proteksyon on-dire u fini gayn lavaryol. Sa ki ti premye vaksin (sa “va” dan “vaksin” sorti mem mo latin pu “vas”).

Tradisyon Moris

Promye vaksin Moris ti fer an 1803, kont lavaryol mem. Ariv 1810 vaksinasyon ti vinn obligatwar par lawa pu tu dimunn, lib kuma esklav, zanafan kuma grandimunn.* Pandan sa syek ki swiv la, ti tultan ena enn poyne dimunn ki ti reziste; ant-ot, zot ti konvinki ki vaksin kont lavaryol pu provok lalep; ti ena lezot siperstisyon ek rimer, osi. Ziska 40 an desela, tu dimunn, pu ki nu kapav parti al deor, ti bizin ena, akote nu paspor, enn ti-liv kuler zonn ar vaksin ki fini fer inskrip ladan. Sinon, pa gayn returne. Sinon lot pei pa les nu met lipye. Vaksin, li enn tradisyon.

Tu mama amenn zot ti-but baba fer tu so vaksin, kuma enn sere- moni, atraver sistem lasante ini- versel, gratis pu tu.

Lekol osi, tu zanafan fer vaksin.

Par santenn mil pansyoner tule- lane, zis avan sezon linflyennza, al dan tu Sant Sosyal dan tu landrwa, fer vaksin, ubyin kuma dimunn dir, “fer pikir” (get a jab). Nu tu partaz sa tradisyon vaksin la. Vaksin finn byin protez nu tu. Vaksin pe kontiyn byin protez nu. Fode nu konpran so gran rol dan nu lasante. Nu tu fer vaksin, pu protez nu tu.

Brans Lamedsinn ki Sov Lavi

Kumsa, par exanp, nu nepli tann madam dan laz dir, “Mo ti gayn 12 zanafan, 7 inn reysi vinn gran.” Tu fam ti koz kumsa lontan: mo

ti gayn tan zanafan, tan inn sirviv lanfans. Tu fam ti viv avek enn sagrin dan zot leker, enn dey pu zanafan ki zot finn perdi, perdi akoz maladi infeksyon. Zot res mazinn ki laz zot ti pu ena, amizir lezot zanafan grandi.

Bizin dir ki lamedsinn modern finn sanz tusala. Lamedsinn modern finn sap buku lavi. Lamedsinn modern finn permet lonzevite.

Me sov lavi ek asir lonzevite rezilta travay sirtu *enn sel brans lamedsinn*: seki kontrol maladi infeksyon, setadir brans “lasante piblik”. E dan sa brans la, nu truv vaksin ena enn gran rol dan sov lavi, dan ogmant laz nu espere viv. Apar vaksin, ena lezot but dan “lasante piblik”: e.g. ena maladi kuma malarya, deng ek chikunngunya, ki kontrole par netway kartye pu ki anpes mustik peple. Sa travay la, enn travay lasante piblik. Biro Saniter ki responsab. Ena maladi ki kontrole par debaras ti-kurpa ki sarye maladi bilaryoz; laburer Minister ti anpes kurpa peple par netway kanal pu dilo galupe. Ena maladi infeksyon ki anpese par institisyon kuma *Meat Authority* ki chek lasante zaimo avan tuye. Ena maladi kontrole par enn sistem esanz-sereng ki finn deza servi kont enn sereng nef pu dekuraz partaz-sereng (epatit, SIDA). Ena maladi kontrole par servi kapot (tu maladi sexyelman transmisib). Ena

maladi ki anpese par azut klor dan dilo. Tusala ansam apel “lasante piblik”. E se Lasante Piblik ki finn sap buku lavi. Li Lasante Piblik ki permet nu esper viv 75 an, sinon pu fam, plis ankor.

Purtan, li enn brans lamedsinn pa tro koni. Li pa mem vizib. Pli li enn sikse, pli u pa remark li. E ena buku dimunn, sirtu dimunn ki inpe gran-lagel, zot pa mem kone li exzis. Zot konn sirirzi kardiyak, zot konn medsinn estetik, zot konn onkoloji, zinekoloji, pedyatri, gastro-anteroloji, me epidemioloji zot pa kone, Lasante Piblik zot pa kone.

Lasante Piblik ek Covid

Antuka, kan kumans gayn ka sa nuvo maladi apel Covid-19 (vre nom SARS-CoV-2) byin vit nu kumans aprann – ar epidemiolozi – kimanyer prevenir li: met mask, uver lafnet, gard distans sosyal, lav lame suvan-suvan. Kan li byin fane, pena zes, lokdawn. Kumsa, tuf propagasyon sa koronavirus la. Anmemtan, resers akselere pu vaksin kont sa grup viris apel koronavirus, resers ki ti deza ase avanse aköz lepidemi SARS me ki finn ralanti kan tu guvemman “neo-liberal” finn kup finansman pu diminye depans piblik. Me, resers ti deza la, mem si li pa ti’nn abuti.

Vaksin kont Kovid

Antuka, byin vit gayn enn dizenn bon vaksin kont Covid. Dimunn finn volonter pu bann trayal, kot fer testaz e veye pu chek so efikasite ek so lefe segonder, si ena. Donald Trump, kan li ti Prezidan USA, ti fer enn sel bon zafer: li finn fer Guvemman deblok finans e osi dibut garan pu ki, anmemtan ki konpayni fer resers vaksin, anmemtan lotorite prepare pu examinn li; kan pe al ver examinn li, konpayni pe tuzur al delavan, investi, met dibut prodiksyon demas; kan pe al ver prodiksyon demas, pe fini organiz distribisyon. Apel sa devlopman ek prodiksyon an-paralel, pa an-seri. Kumsa inn gayn vaksin kont Covid vit.

Byin vit pei ris kot lepidemi Covid ti pe donn bal, kuma USA ek UK, finn kumans vaksinasyon, e fini ariv lamwatye zot popilasyon vaksine. Kumsa zot finn ralanti Covid.

Moris, par kont, nu ti pli avanse: nu finn reysi ralanti Covid (ziska ler) ar metod prevansyon kuma mask, distans, lokdawn, teste plis kontak-treysing plis karantenn. Sa ti posib selman aköz nu deza ena sa tradisyon kontrol maladi infeksye par nu aksyon an-komin. Nu finn, ansam, eradik malarya. Nu finn ansam anpes sir-popilasyon ki ti pe vini. Nu finn eradik polyo, ek tu maladi anfantinn. E nu finn kontenir premye vag Covid, e nu pe tini (tu-zist) kont dezyem vag. E vaksin pe vinn sap nu asterla. Si ase dant nu reysi vaksine ase vit. Enn lekurs kont mont.

Dan Moris, 16.5% dimunn vaksine (pre 20% finn fer enn sel doz). Pu eradik Covid, nu bizin viz 70% popilasyon. Alor, nu ena lwin pu ale. E avan sa, nu tuzur an danze. Sa vedir nu oblize kontiyn byin strik lor tu metod prevansyon ki nu finn servi ziska ler. E, asterla nu ena enn nuvo devwar. Nu ena pu kal propagasyon sa bann fos nuvel, ki enn ta “marsan-lafreyer” pe fane avek bi pu fer dimunn dut valer vaksin, refiz fer vaksin.

Konesans tultan ed nu dan sa kalite demars la. Dan LALIT, nu’le ankuraz dimunn fer vaksin baze lor konesans lor seki pe arive. Pu konpran seki pe arive, li inportan nu konn enn tigit lor listwar vaksin. Nu fini montre kimanyer vaksin finn kontribiye pu permet nu viv ziska laz 75 an ubyin plis zordi. Me, kot sa lide vaksin la finn sorti? Kimanyer sa konesans la finn propaze?

Sa lartik la, pu fer enn sirvol lor listwar vaksin.

Listwar Vaksin

Natirelman, konesans lor vaksin, li mars lame dan lame avek konpreansyon lor maladi infeksye la. Alor, amizir konpran enn maladi, la, kumans gayn devlopman vaksin.

Lasinn

Mem si dan liv listwar tultan dir Edward Jenner, enn Angle, ti invant vaksin an 1796, li enn fason kolonyal get listwar.

Ena dokiman dan Lasinn ki dat depi bann lane 1500 CE ki explik kimanyer ti fer inokilasyon. Dimunn krwar sa konesans la ti existe e ti pe pratike depi omwin 1000 CE. Prosis la li ti koni osi dan Lafrik, Lind ek dan Latirki.

Konesans Inokilasyon Sorti Istanbul vinn Langleter

Pa zis sa, me avan Jenner, ti deza ena devlopman an Angleter-mem. An 1721, mem-mem lane ki Lafrans pu premye fwa kumans koloniz Moris, ti ena enn premye vaksin dan Langleter. Sa ti 75 an avan Edward Jenner.

Li ti kont lavaryol. Metod inokilasyon ti osi apel “varyolasyon”. Enn Madam apel Lady Mary Montagu ti amenn konesans Langleter apre ki li ti vwayaze, e ti fer so dokter, enn nome Dr. Maitland, aplik metod la ar so tipti tifi 3-an pu anpes li gayn lavaryol, ki ti pe tuy buku dimunn. Li ti marse. Dokter la egratiyn tifi, lerla aplik inpe likid (dipi) depi enn sa kulu lor enn dimunn malad ar lavaryol. Sa ti premye vaksin dokimante dan Lerop.

Me, kimanyer sa Lady la ti konn sa? Anfet li ti al ansam ar so mari ki ti Anbasader Britanik dan Constantinople (Istanbul). Li ti’nn perdi so frer ar lavaryol, e li osi, li ti byin malad e kan li sape, li ti res avek buku sikatris lor so figir. Antuka, an Mars 1718 Lady Montagu ti dan Latirki. E li ti fer Dr. Maitland, dokter Lanbasad Britanik, fer enn premye inokilasyon ar so garson ki ti ena 5-an. Li ti’nn aprann sa metod la dan bann zenana kot sak lane bann sarz-fam, ti pas lakaz par lakaz, fer inokilasyon ar zanfan. Lady la inn organiz pu enn sarz-fam vinn fer sa ansam divan dokter la. Li pa ti dir so mari ziska enn semenn apre, kan inokilasyon ti fini kit so mark, e so ti-garson la ti fini byin. Lerla, trwa-zan apre, kan zot tu finn

return Langleter, li finn dimann Dr Maitland fer inokilasyon ar so tipti tifi. Dokter finn aksepté si fer li divan trwa spesyalis ki ti reprezant *Royal College of Physicians*. Apre sa, Dr. Maitland ti gayn enn patant Rwayal pu fer test ar 6 prizonye. Lontan ti fer “test” kumsa ar prizonye, parfwa ar orfelin. Sa li inportan kone, parski ena enn memwar kolektif ki finn fer “test” ar dimunn san konsantman. E dimunn finn res avek enn lafreyer, atraver zenerasyon. Bann anti-vaksinasyon, konn servi sa.

Antuka, apre sa, tu bann prins ek prinses inpe partu dan Lerop ti servi varyolasyon kuma enn proteksyon kont lavaryol, ki ti enn maladi suvan mortel.

Sa metod la, li ena risk, selman. Sa li parski ena dimunn gayn maladi lamem, gayn lavaryol byin-mem, pa zis enn mark kot finn fer inokilasyon la. Laplipar dimunn devlop rezistans kont lavaryol apre inokilasyon la, me ena malad mem. Aparaman to malad-ek-lamor ar inokilasyon dan Latirki ti preske nil – zot ti kone zis-zis kimanyer fer li.

Esklav sorti Lafrik amenn konesans Inokilasyon U.S.A.

Mem-mem lane, setadir 1721, mem lane Lafrans pe koloniz Moris pu premye fwa, ti ena enn esklav sorti Lafrik ki ti apel “Onesimus”, ki ti res Leta Zini. Li ti inform so met, enn predikater byin koni dan Boston apel Cotton Mather, kumkwa li konn enn metod anpes lepidemi lavaryol. Get so manyer dir sa: “*enn metod pu anpes lepidemi lavaryol*”. Li ti deza truv li kolektif. Antuka, li finn explike kimanyer fer inokilasyon, inpe parey kuma Lady Montagu ti fer Dr. Maitland fer. E dan Boston, bann Dokter laba ti rebran lide, teste li, e li finn marse. Prosen lepidemi, seki ti’n inokile finn an-gran parti eparye. Sa ti sap buku lavi Boston. Me, buku dimunn ti lev enn vag listeri kont sa “nuvo medsin” la. Ala enn sitasyon ki inpe kuma anti-vaksin dan Moris zordi: “Kan nuvel fane lor sa nuvo medsin, lafreyer ti trap ena-dimunn Boston, e zot ti firye.

Dapre Mather, zot “ti lev enn mari dibri.” Zot laraz ti ena buku lasurs: lafreyer pangar inokilasyon fann lavaryol; ti deza pe gayn lepidemi lapest dan Lafrans; li imoral pu mel nu dan seki bondye finn avoye. Plis ti mem ena rasism ek zenofobi aköz enn Afrikin finn amenn sa konesans la. Parey kuma zordi ena dimunn dir “vaksin depi Lind pa bon”. Ena dimunn ti mem dir vaksinasyon, li terorist: vaksinasyon li “ondire enn zom avoy kut bomb dan enn lavil,” enn dimunn dir. Enn abitan ti telman fer laraz fu ki li finn al vanze kont Cotton Mather, avoy enn bomb par so lafnet, avek enn mesaz atase: “Cotton Mather, Lisyin! Al lanfer! Mo pu fer inokilasyon ar u ar sa! Lavaryol lor u!”

Kuma Mather ti marke dan so dayeri: “Nuvo metod, ki servi par Afrikin ek Azyatik pu anpes e amorti danze lavaryol, e par sa, pu sov lavi tu seki benefisy depi aplikasyon tretman an-bonn-e-diform.”

Me, tusala pu dir, depi 1721, mem-mem lane ki Lafrans pe demar so kolonizasyon Moris, ti ena enn form vaksin dan Langleter ek dan Lafrans.

Edward Jenner invant veritab Vaksinasyon

Ariv 75 an apre, an 1796, ena enn nuvo devlopman. Edward Jenner, enn dokter an Langleter, realize ki enn maladi leze kuma “lafyev vas” (*cow pox*), si u gayn li, donn u proteksyon kont lavaryol. Alor, pa bizin riske met inpe vre “lavaryol” avek dimunn. Kapav servi mem metod, me avek enn maladi mwin grav, “lafyev vas”. Sa li veritab vaksin, dan so premye form. Sa vedir li nepli zis “inokilasyon”.

Vaksin vinn obligatwar 1853

Ariv 1853, vaksin kont lavaryol vinn obligatwar dan Langleter, sinon lamann ubyin prizon. Ekumans gayn kartunn anti-vaksin. De-zan apre, an 1855, dan Massachusetts, li vinn obligatwar. Kan kikenn amenn sa Lakur Siprem 50 an apre, an 1905, zizman statye ki vaksin obligatwar li bel-e-byin konstitisyonel. An 1922, dan USA net, u bizin vaksine kont lavaryol pu al lekol.

Antretan, lezot vaksin finn invante, enn apre lot.

Louis Pasteur e 150 an progre

An Frans an 1885 Louis Pasteur invant vaksin kont laraz. Laraz enn maladi ki, li osi, ti tuy buku dimunn. Lerla kumans gayn vaksin kont enn seri maladi infeksye: difteri, tetanos, antrax, kolera, lapest, tifoid, tiberkiloz, lot lot.

Omilye bann lane 1900, gayn vaksin kont polio, ki ti kit buku zanfan ek disabiliti, e buku ti mor. E lerla gayn vaksin kont tu maladi anfantinn.

Sak 2-3 deseni ena gran, gran devlopman dan teknolozi vaksin. Resers la, li konstan.

E ziska, tu dernyeran, parmi bann resers medikal, finn ena sertin resers ki finn fer lor dimunn san ki zot informe, san konsantman – swa dan koloni, ubyin ar prizonye ek orfelin, swa dimunn dan lezot grup oprime. Memwar finn reste. Kumsa, par exanp, buku Amerikin dan Kominote nwar mefye nuvo lamedsinn, resers medikal ek vaksin. Alor, li inportan ki ena ful transparans lor tu vaksin.

Bizin aret rod Profil

Pu LALIT, nu dir devlopman vaksin bizin a-la-long fer inikman

So Subasman Mank Moralite

par lorganizasyon non-profi, e ki tu patant lor vaksin bizin rann piblik, pu tu laboratwar kapav prodwir zot.

Nuvo Teknolozi pu Sertin Vaksin kont Kovid byin Efikas

Anfet, kont Covid-19, an 2020, nu finn gayn 2 vaksin ki servi enn nuvo teknolozi baze lor “MessengerRNA” ubyin “mRNA” (Moderna ek Pfizer). Sa mRNA, li anseyn nu selil kimanyer fer enn proteinn, ubyin mem enn ti-but enn proteinn, ki provok enn risponns iminiter dan nu lekor. Kuma tu vaksin, li ed nu lekor protez nu sanki nu bizin sibir maladi grav la, li-mem. Lezot vaksin kont Covid servi teknolozi konvansyonel. Sa nuvo teknolozi finn gayn enn to efikasite byin, byin ot.

Devwar ankuraz dimunn al Vaksine

Tu lorganizasyon Moris, kumans par tu parti politik, bizin pran pozisyon ferm, kler e piblik anfafer vaksinasyon. Bizin organiz manb pu al vaksine. Kumsa, zot militan, zot manb, ena enn travay pu fer: ankuraz dimunn fer vaksin. Organiz dimunn pu ale.

Tusala pu dir ki li nu devwar, antan ki enn parti politik LALIT pu ankuraz tu dimunn al vaksine. Si nu ariv kone kikenn per pikir, nu kapav nu-mem ofer pu al ansam ar li pu donn li kuraz. Si zame li pa komn gravite maladi Covid-19, bizin explik li. Si li pa realize ki sistem lopital kapav kolaps, e ris ansam ar li sistem lasante dan so lansanb, sa osi bizin explike. Me, sirtu, nu bizin servi mem langaz ki sa esklav sorti Lafrik ti servi. Li dir, “Nu ena enn fason bare kont lepidemi”. Li pa get li kuma *Bef dan disab, sakenn get so lizye*. Li get pu nu tu. E nu kapav mazine si nu ena kuraz pu nu-mem ofer pu rant dan enn trayal enn zur, kan pe teste enn nuvo vaksin, si ena enn nuvo lepidemi. Ubyin, pli brav ankor, kuma Lady Montagu, 3 syek desela, propoz nu prop zanfan pu teste nuvo vaksin.

LC, LALIT 19 Zin 2021.

Not: *Raj Boodhoo, *Le Mauricien* 4 Me, 2021.

Eski, kuma nu dan Lalit, u konsyan degre mankman moralite dan kanpayn anti-vaksin otur slogan “Mo lekor, Mo drwa, Mo swa”?

Kanpayn anti-vax ena o-mwin 5 defo moral:

1 Li egoist

Kanpayn anti-vax, li ankuraz “egoism”, e li pe fer li dan enn moman kot sosyete pe fer fas enn lepidemi, ki li, li menas “*lansanb sosyete*”, li menas nu tu. Bi tu moralite li esansyelman pu sweyn lansanb sosyete. Kanpayn anti-vax, li pa zis pa pran swin lansanb sosyete, li ankuraz dimunn kareman innyor lansanb sosyete net, get zis “mo, mo mo” ek “mwa mwa mwa”. Enn infliyans ki ena pu bi pu kwar ki se par sov mo lekor tusel ki mo pu sov mo lavi ek nu truv sa kan sertin zenn adilt kumans dir “Mwa mo kont vaksin. Mo lasante, bienetre mo lekor pli inportan ki tou”.

Anfet lasyans fer nu kone ki solisyon pu eradik pandemi Covid19 se pu atenn iminite kolektif. Se kan nu form parti sa sey 60-70% u plis popilasyon vaksine ki nu pu reysi devlop antikor dan enn fason kolektif pu eradik sa viris la. Enn rezon valab kifer nu bizin met nu konfyans dan sa konsey la, seki depi bann lane 1980, lemond rekonet ki Lorganizasyon Mondyal Lasante finn ede onivo internasyonal pu eradik maladi kontazyte laruzol. Sa demontre ki vaksinasyon kapav pu eradik enn maladi otman kontazyte. Sa demontre ki li pa zis to problem kan to pa fer vaksin.

2 Li expoz dimunn pli feb ar danze

Si u fer resers, lir ek sey konpran bann statistic onivo mondyal lor kisannla pli expoze pu devlop sintom grav, ek mem mortel, avek Covid19, u pu rekonet ki dimunn ki pli expoze se dimunn aze ubyin dimunn ki ena konplikasyon malad

lekor, ki sufer maladi respiratwar kuma lasm, ki ena ipertansyon, seki ena sir pwa, seki ena enn maladi kinn bes sistem iminiter kuma kanser, diabet ek seki pe deza fer dializ. Parey kuma enn fondman tu sistem moralite, se swin pu lansanb sosyete, enn dezyem fondman tu sistem moral, se li viz swin pu seki feb.

Deza, antan ki sosyete, sirtu dan liver, nu finn fer buku zefor organize pu ki gran dimunn (e tipti zanfan, dan sa ka la) pa mem gayn viris lagrip, parski sa riske fer zot sufer.

Alor, kan nu organiz vaksin kont Covid 19, nu ed tu dimunn ki pli expoze – inklir parmi dimunn dan nu fami, parmi nu kamarad, dan nu sayt travay ubyin dan nu landrwa, ki ena kit problem lasante ki expoz zot plis.

Donk kan u fer u vaksin, u fini diminye u posibilite pu transmet viris la ar sa grup dimunn ki u kone, ki u kontan. E u diminye u sans transmet li ar nerport ki dimunn ki expoze. Sa kapav rekiltiv nu anpati pu lezot. E sa, li osi, li baz moralite.

Si nu ti dan sa grup la, eski nu pa ti pu kontan lezot ed nu par evit amenn sa viris la avek nu? Li enn baz normal pu tu sistem moralite.

Me, sosyete kapitalis finn fer nu truv konpetisyon ek insanbilitate anver lezot “normal”. Me kuma nu finn aprann depi dimunn pli saz, e ki finn reysi gard plis enn lespri kolektif, se konpasyon imin ki amenn linite e ki asir byenet tu dimunn. Fason pu fer sa se kan nu pran swin seki pli feb dan sosyete, pa zis sakenn get pu li.

3 Slogan anti-vax propaz lafreyer

Nu denons sa kanpayn la kuma imoral pu enn trwazyem rezon. Akoz zot ena rekur a manipilasyon par sistem “reklam” -- gran bilbord, slogan kuyoner, -- ki viz pu atir tu dimunn, par exanp, seki “per pikir”; seki mank konsiderasyon

pu so prosen, e seki surf lor koler anti-guvernman lor lezot size. Zot viz kree lafreyer kont vaksin, zve lor tandans inpe “paranoid” ki nu tu kapav ena dan enn period stresan kot ena enn menas par enn viris invizib e kontaziye ki menaz lasante piblik. Bi kanpayn la se pu sem dut. Alors si nu pa fer zefor pu konpran rezon nu prop freyer, e fer zefor rezud li dan enn fason konstruktif pandan enn kriz saniter, byen-vit nu vinn labwet tu tandans ki pe servi nu febles pu zot prop lavantaz. Li inportan nu koriz nu pozisyon parski fason nu pu azir pu usi influyans fason bann zenn pu konport zot fas-a vaksinasyon dan ankor inpe semenn kan lekol pe rebran.

Erezman, kanpayn anti-vax pa pe tro marse. Dan Moris, dimunn finn gayn lexpertyans azir ansam, lor baz lasyans, pu eliminn maladi kontazye, e sa lexpertyans la pe ed nu reziste kont sa manipilasyon la.

4 Labsans Rezonman, Labsans Metod Syantifik

E sa amenn nu lor 4yem pwin. Moralite li osi liye ar rezonman, e tan ki posib, lor fe syantifik. Dan sa slogan anti-vax, pena okenn rezonman lor ki pa bon dan vaksin. E, li pa etonan, parski telman ena mansonz kuyoner lor zot “rezon” ki zot kont. Par egzanp, u finn tann bann anti-vax dir ki sipozeman ena ena bann nanopartil 5G dan vaksin, swa ki sipozeman vaksin koz kanser, swa ki sipozeman vaksin koz infertilite, swa ki sipozeman vaksin ena fetis avorte ladan, swa ki sipozeman ena aliminyum ladan, swa ki sipozeman pe servi nu kuma “kobay” Big Pharma, swa ki sipozeman Bondye inn kree sa lepidemi la alor fode pa nu intervenir, e zot tultan pe al ziska anplifye lefe segonder vaksinasyon. Zot kanpayn pena fondman syantifik.

U pu remarke ki sa bann kritik kont vaksin la sanze tulezur: parfwa zot usi dir zot kont vaksin aköz li sorti Lind ubyin Lasinn (lor pwin zenofob, ki dan li-mem li imoral);

parfwa, aköz lake tro long dan sant vaksinasyon alor sa pu fann viris la; parfwa aköz konnsennt form pa bon; parfwa aköz tu kalite lezot mansonz anti-syantifik. Me, tanki nu pa fer sa zefor intelektuel pu lir depi text serye, fer resers dan sayt ki ena repitasyon syantifik, pu rod laverite e rezet seki fos, u riske tom dan sa bann tez konplotist. Li inportan pu ekut argiman bann dimunn ki dan diferan eprev finn pruv u ki u kapav fer zot konfyans.

Anu met limilite ek lenerzi pu diskrit ek partaz lide ki amenn eklersisman, e ki buz ver solisyon konkre. Vaksinasyon fer sa. Lasante piblik, inklir vaksin, li brans syantifik lamedsinn ki finn pli ed lamas dimunn.

Mem dan period konfinnman malgre izolasyon, dan Lalit nu finn kontinye partaz refleksyon ki nu finn ena dan nu parti (kan nu finn gard kontak lor telefonn, par imel, lor ininternet, e dan reynion santral lor Zoom ek reynion brans lor WhatsApp) pu konpran bann argiman non-fonde ki muvman anti-vax pe fane pu kapav etablir laverite pu sorti dan laper irasyonel. (i) Nu travay, antan ki militan, se pu ed dimunn depas zot lafreyer kont vaksin. E dayer li pa tro difisil dan Moris, parski ena enn long listwar kontenir maladi infeksye par vaksin: polyo finn eradike, laruzol parey, tu zanfann proteze kont maladi anfantinn, parey, tu gran dimunn par vaksin anti-lagrip. Li deza enn tradisyon, baze lor konesans syantifik.

5 Anti-Vax Pa mem Kondann Forjri Danzere

Nu usi denons konportman pu pa mem kondann dimunn ki finn fer forjri lor “sertifika vaksin”.

Enn lider kanpayn anti-vax, Mme. Julie Vranckx-Lepert, dan so konferans depres ar Bruneau Laurette, dir li pa ni anfafer ni kont sa forjri la. Ki kalite moralite sa? Pu zistifye mansonz an ekri? Donk, selon zot, zot pa pran pozisyon kan dimunn fos sinyatir dokter?

Kan dimunn koz manti kumkwa kikenn finn vaksine, kan li pa vre? Zot vinn sabot travay lasante piblik dan sa konba la? Zot refiz rekonet ki sa kart vaksin la pe azir kuma enn mezir prevansyon pu anpes transmisyon viris Covid 19 avek bann pasyan ki finn ospitalize? Nu denons dimunn ki pe sirkil sa kalite imoralite la, e nu met tu dimunn an-gard pu pa fer zot konfyans. Erezman pena buku dimunn pe tom dan zot pyez.

Konklizyon

Se pu sa bann rezon la nu pe ankuraz dimunn dan klas travayer pu vinn lider alabaz dan kanpayn anfafer vaksinasyon. Sa vedir nu pe konsey travayer pu al pli lwin ki zis dir zot “oblize” fer vaksin aköz patron pe dimande pu zot kapav gard zot travay, ubyin aköz Regulation guvernman. Li vre ki patron, li osi, li anfafer vaksinasyon – pu ki so rulman marse. Li vre ki Guvernman li anfafer, pu ki lekonomi kapav rebran. Me, plis ki tu, li anfafer klas travayer ki nu ankuraz tu dimunn al fer vaksin.

Nu tu ena kapasite pu reflesi, pu mazine kisannla pu ekute pu konn laverite lor vaksin. Li vre li dimann letan pu diskrit ar dimunn dan lekol u ena konfyans, pu triy seki vre depi seki fos, met de kote seki pena prev, pu nu konpran e tom dakor ansam antan ki enn klas, ki pu rezon-kolektif nu finn deside pu fer vaksin. Nu pe ankuraz vaksinasyon aköz li bon pu lansanb sosyete e pu sweyn seki pli feb vizavi sa viris la. Nu pe ankuraz vaksinasyon aköz li baze lor syans. Nu pa pe ekut ni manipilasyon konspirasyonist, ni dimunn ki konplis ar forjri.

Nu ena devwar pu pa sede a bann deklarasyon ki amenn dut e nuri enn pozisyon anbigi. Nu pozisyon li krisyal parski nu ena devwar moral transmet vre konesans lor linportans vaksinasyon avek nu zanfann, enn kote, ek adilt ki depann lor nu parski zot pa konn lir ek ekri.

Nu ena responsabilite antan ki enn parti politik pu ede pu dimunn

konpran, e pu kapav azir avek enn lespri poze. Malgre eprev ki pandemi Covid 19 pe fer nu traverse, li pe usi redonn nu lokazyon kan sistem kapitalis an kriz pu re-apropriye drwa klas travayer pu refer konfyans dan nu

lali kolektiv e kiltiv trasmisyon konesans pu enn meyer sosyete kot lenerzi imin li servi pu byenet komin.

(i) Lir lartik Lalit ki liste lartik kredib pu esplike kifer kritik anti-vax pe deform

laverite <https://www.lalitmauriti.us.org/en/newsarticle/2892/the-role-of-the-media-in-the-context-of-an-epidemic/>

Lartik ti pibliye lor websayt LALIT ek lor paz Facebook le 28 Zin 2021.

CC

Deklarasyon Anfaver introdiksyon Lang Kreol kuma medyom

Disnef individi koni pu zot langazman lor kestyon langaz Kreol ansam ar kat lingwis internasyonal finn siyn enn Deklarasyon Komin anfaver servi lang Kreol (uswa lang Kreol ek Angle) pu montre Matematik ek Syans dan lekol Moris. Deklarasyon la finn sumet Ms. Leela Devi Dookun, antan ki Minis Ledikasyon, Ledikasyon Tersyer, Syans ek Teknolozi. Etan done ki sanzman ki pe propoze dan sa deklarasyon implik enn amandman Education Act 1957 e pu bizin diskite dan Kabine Minis, enn kopi finn osi al kot Premye Minis Pravind Jugnauth, kot Adzwin Premye Minis Steeve Obeegadoo ek kot Vis-Premye Minis Anwar Husnoo.

Premye Minis Adzwin S. Obeegadoo finn reponn LPT ki li finn pran bon not konteni sa deklarasyon la.

Sa aksyon la finn inisye ek kordine par LPT ki pe milit anfaver itiliz langaz Kreol kuma medyom e pu enn ledikasyon militileng baze lor lang maternel. Li bon note ki dan so Rapor 2017-18, Ombudsperson pu Zanfan rekomann ki servi lang Kreol kuma medyom lanseyman. Get text Deklarasyon ek lalis sinyater:

Declaration on Mauritian Kreol as Written Medium for Science in Schools

Given the importance of our natural mother-tongues to the cognitive development of all human beings, especially as we grow up as children,

Given the harm done to all children by rote learning,

We, the undersigned, hereby add our voices to the call for the State to introduce the *teaching of mathematics and science in the mother tongue Mauritian Kreol*, or alternatively, as *dual medium alongside English, including for textbooks and examinations*.

Name

Cassam Uteem

Ramesh Ramdoyal

Pascal Nadal

Henri Favory

Alain Muneean

Nita Chellapermal

Vinesh Hookoomsing

Jimmy Harmon

Pushpa Lallah

Alain Fanchon

Rabin Bhujun

Rama Poonoosamy

Nicholas Natchoo

Patrick Ramdhony

Ananda Devi

Guilhem Florigny

Jane Ragoo

Lindsey Collen

Alain Ah Vee

with support from the following academics abroad,

Professor Beban Sammy Chumbow

Dr. Tove Skutnabb-Kangas

Dr. Robert Phillipson

Dr. Tonjes Veenstra.

Dr. Fabiola Henri

Lalit pu peser gayn kart Kot finn arive?

Dan bidze 2021-22, guvernman ti anons 500 nuvo kart peser pu lapas andeor lagon. Nepli pu ena kart lapas artizanal andan lagon apartir aster. Guvernman finn osi anons ki nuvo kart pu ziska laz 65 an. Peser 65 an pu kapav transfer so kart ar enn so fami. *Komite Konzwin Peser-San-Kart Sid Est – Rezyonal Curepipe-Lesid* ansam avek *Sindika Peser* finn fer demand a Minis Lapes dan enn dokiman lor prosedir ki servi pu gayn kart e lor kondisyon atase avek kart. Sa bann demand baze lor nesessite pu asir sekirite peser ki pu lapas selman andeor lagon, enn travay ki pli danzere ki lapas andan lagon. Li osi baze anmemtan lor nesessite pu prosedir ver kart peser vinn plis su kontrol sosyal peser. *Komite Konzwin Peser-San-Kart Sid Est – Rezyonal Curepipe-Lesid* finn fer sa bann demand-la baze lor Sart Peser LALIT ti devlope ansam avek Peser inpe partu dan Moris an 2017.

Lafin Ziyet, ti ena kestyon Parlmanter baze lor sa Dokiman konzwin-la. Minis Lapes ti bizin reponn e ti sit dokiman la dan Parlman. Li ti bizin osi dir li pe zwenn *Sindika Peser* ek *Komite Konzwin Peser-san-kart Sidest – Rezyonal LALIT Lesid*. Efektivman, ti ena rankont 2 zur apre dan lekel Minis finn anonse ki li pe amand so regleman lor plizyer pwin. Ziska ler, *Sindika Peser* ek *Komite Konzwin* pankor gayn kopi amande Regulation, alor nu pa kone sipa vmem Regulation-la finn ubyin pu amande kuma Minis finn anonse dan rankont. Minis ti dir dan rankont li pu avoy kopi Regulation amande avan li pas li. Nu pankor resevwar li. Pa kapav pran seki li finn anonse lamone kontan. Bizin atann ki li vinn ofisyel avan. Anu gete tuzur ki propozisyon Minister, e ki Minis pe dir li pu sanze ladan.

Propozisyon Minister ek ki Minis Promet pu Sanze Ladan

Kart Peser lor kontra 5 an?

Minister ti pe propoz nuvo kondisyon atase avek kart peser: li ti ule fer li vinn pu zis 5 an, e renuvlab pu ankor 5 an ziska peser-la gayn 65 an. Savedir Minister ti pe propoz ki inpoz sistem kontra 5 an lor peser.

Minis finn dir dan rankont ki li pu sanz so propozisyon pu nuvo Regulation e li pu retir sa sistem kontra la. Selman peser pu bizin refer tes medikal ek papye moralite tule 5 an pu montre ki li ankor fit pu kapav lapas e ki li pa finn kondane pu trafik ladrog.

Peser kapav ena permi bayan u lot permi liye ar lapas?

Minister ti pe propoz prosedir pu peser-san-kart gayn kart res plizumwin parey kuma avan. Savedir, fale pa enn peser ena enn lot plas travay, ni ena kit laysenns u permi ki amenn reveni pu li. Lapes bizin so sel metye. Minis finn anonse ki sa osi, li pu amande pu peser ki ena permi bayan uswa lot laysenns u permi ki liye ar lapas.

Kan Minister fini chek sa, lerla li avoy peser-san-kart-la let pu al fer tes medikal lopital. Ziska ler, buku peser-san-kart finn resevwar let pu zot al fer medikal. Minister Lapes pe dir ki tu aplikan pu gayn let si zot pa deza anlwaye u si zot pena BRN, permi u laysenns ki *pa* liye ar lapas.

Sertifika Moralite pu gayn kart peser?

Minis ti pe dir ki sak aplikan pu kart peser pu bizin tir sertifika moralite. Apre ki *Sindika Peser* ek *Komite Konzwin* finn opoz sa lor baz ki li konstitiye enn pinisyon u santans a-vi, Minis finn bizin met aryer inpe. Sa osi dan rankont, Minis finn dir li

pe gard sa dan nuvo Regulations, me Regulation pu spesifye ki zis peser ki kondane pu trafik ladrog uswa lavant ladrog ki pa pu kapav ena kart peser.

Tes Lapes par peser olye par ofisyse fishriz deside?

Dapre propozisyon nuvo Regulations se ofisyse fishriz ki sipoze gete sipa aplikan finn efektivman lapas 75% zume lapas lor 6 mwa. Savedir tulezur, fale swa peser la finn al donn kont fishriz, uswa peser ki ena kart finn deklar peser san-kart so priz e finn sumet kont pwason pu li. Swa si pena fishriz dan so landrwa, fale ofisyse fishriz vinn pran so kont kan li finn vinn fer inspeksyon kot debarkader ubyin muyaz. Sa sistem-la pa ti pe vmem marse e ti permet abi par ofisyse fishriz. Sa osi Minis finn dir li pe sanze pu ki nuvo Regulation zis dir ki fishriz pu “monitor” peser.

Nuvo Regulation ti pu inklir enn nuvo prosedir ki Minister Lapes ti pe propoze: peser-san-kart bizin sumet let rekomandasyon depi peser avek lekel li lapas. Minis Lapes finn anonse dan rankont ki li pe tir sa pwin-la akoz li pa fiyab e dakor pu introdwir enn “tes profisyans” kuma tes pu gayn laysenns loto ki peser profesyonel fer su sipervizyon Minister Lapes.

Kan fini sa, aplikan pu kart peser ti pe bizin atann so tur vini pu li al swiv kur zeneral peser dan sant Pointe-aux Sables pu 6 semenn. Sa sant-la ti pe kapav akomod zis 25 peser dan kur. Alor si ena 500 aplikan, laplipar ti pu bizin atann buku letan avan zot reysi gayn kart. Minis Lapes finn anonse ki pu pran 120 peser-san-kart dan 5 kur ki pu fer anmemtan apartir Septam.

Tes Lapes par peser?

Komite Konzwin ek Sindika Peser ti pe propoz ki ena tes lor debarkader dan tu le 4 Zonn Lapes dan Moris ki fer par peser-andeor-lagon profesyonel. Savedir dan sa rezyon-la, peser-san-kart grupe kot debarkader e fer tes pu montre sipa zot konn lapses andeor lagon. Peser avek lexpertyans lapses andeor lagon pu 10 an u plis ki fer sa tes-la su sipervizyon Minister. Sa, li pu asir sekirite pu peser – savedir Minister pe asire ki peser konn lapses andeor lagon e konn pran mezir sekirite nesaser. Anmemtan, li vedir tu peser-san-kart truv zot kamarad pe fer tes divan zot lizye. Savedir proses rekritman vinn su kontrol sosyal peser landrwa. Sa sistem kot fishriz monitor kisannla finn donn kont pu 75% zurne lapses, li enn sistem ki Minister mem admet pa mars kuma bizin. Sirtu ki servis proteksyon fishriz pena lemwayin pu monitor peser lor lamer.

Treyning pu semi-indistriyel

Komite Konzwin ek Sindika Peser pe osi fer demand pu ki dan sa kur 6 semenn Pointe-aux-Sables, donn plis treyning pratik pu ki peser anmezir lapses dan bato semi-indistriyel osi si li swazir pu fer sa.

Transfer kart: li pa enn “leritaz”

Dan bidze, finn anonse ki peser 65 an pu kapav transfer so kart a so zanfan, ubyin so fami. Li vre ki suvan dan mem fami, zanfan aprann lapses ar zot mama-papa dan bato depi tipti. Suvan, zanfan peser vinn peser zot osi. Me fale pa sa transfer kart kuma Minister ti pe propoze vinn kuma enn spes leritaz finansye ubyin kitsoz ki kapav “vande” ar fami. Dan rankont Minis finn anonse ki dimunn ki so paran transfer kart pu li bizin swiv kriter pu gayn kart parey kuma tu lezot peser-san-kart.

RL

Rezim MSM ranforsi arsenal sirveyans avek Nuvo ID Kart

Apré ki finn instal kamera *Safe City* dan tu kwinn pei, guvernman MSM-ML-exMMM finn ogmant enn kran dan zot arsenal sirveyans avek proze pu inplemant enn nuvo ID kart ki pu ena pli buku fonksyon ki ansyen kart. Dan Parlman, Mardi le 3 Ut, Premye Minis ti reponn a kestyon depi depite Uteem lor nuvo ID Kard, inklir linpak desizyon United Nations Human Rights Committee 21 Ziyet 2021 lor koleksyon ek stokaz data biometrik ID Kard 2013 ek lor fitir ID Kard. Dan so repons, Premye Minis dir so Guvernman inn met dibut enn Stiring Komiti ek enn Komite Teknik pu monitor tu laspe sa proze modernizasyon Sistem ID Kard. Anplis de bann laspe teknik ek legal, zot pu usi pran an konsiderasyon bann Zizman Lakur Siprem ek Privy Council ek usi Lopinyon European Data Protection Supervisor (EDPS) Ut 2018 ek Konklizyon UN Human Rights Committee Ziyet 2021 e vinn avek bann propozisyon. Nuvo sistem pu rant an viger apartir Desam 2023.

LALIT inn fini met lor azanda kestyon danze sa intrizyon imans lor prayvesi kan data biometrik form parti arsenal sirveyans e nu pu kontiyn nu kanpayn kont tu desizyon ki viz pu atak liberte e kontrol muvman dimunn.

Nu finn analiz konklizyon Komite Nasyon Zini lor plint loze par Dr Rajah Madhewoo ki nu finn publiye lor Website ek Facebook LALIT, le 6 Ut 2021 ki nu pe reprodwir isi alintansyon lekter Revi.

ZIZMAN LOR ID KARD:

Foto Biometrik Res “Lelefan dan Lasam”

Konklizyon lor plint loze par Dr Rajah Madhewoo divan *UN International Committee on Civil and Political Rights* pu obliz Leta Moris reflesi byin avan li vinn delavan avek so nuvo sistem ID Kard ki pu servi teknoloji sofistike dernye-kri. Guvernman finn deza dir li pu tir nuvo kart, kan ansyin “nuvo kart” ariv expirasyon, alor avan sa, pu bizin examinn kad legal nesaser pu respekete bann Konklizyon kont Leta Moris lor kestyon intrizyon arbitrer dan prayvesi dimunn. Sa li inportan. Bann Konklizyon finn usi donn inpe plis pwa sa proteksyon ase feb lor prayvesi dan Konstitisyon Moris. Sa usi, li inportan.

Me, ena enn lelefan dan lasam.

Dan lepok kot ena sirveyans zeneralize ek sirtu avek tu sa kantite kamera *Safe City* partu atraver peyi, bann danze foto biometrik lor nuvo ID Kard e ki usi stoke dan sistem Databeys Santral,

expoze kuma problem prinsipal avek sistem ID Kard. Plint Dr Madhewoo pa paret finn kannvas sa pwin mazer la, setadir laspe plis danzere ki ankor tuzur reste dan sistem ID Kard. So obzeksyon li baze lor pran lanprint ledwa ek stor zot lor ID Kard lamem. Parkont, se lor sa pwin lamem ki li finn gayn enn viktwar inportan.

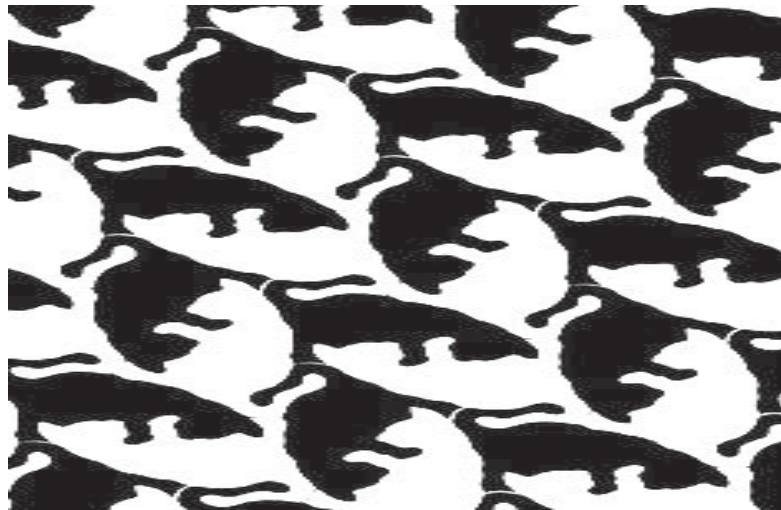
Rapel ki, apre enn long muvman protestasyon inisye sirtu par LALIT ek CTSP, apre plitar finn rebran par MSM, ki ti dan lopozisyon alepok, ki data lanprint ledwa dan Databeys Santral ti detrir apre MSM Jugnauth pran puvwar an 2014. Li enn ironi, se destriksyon sa data lanprint ledwa dan Databeys Santral ki amenn Madhewoo so viktwar dan Zizman lor so keys.

Parkont, kan Guvernman Jugnauth MSM finn detrir data lanprint ledwa, li *pa* finn detrir data foto biometrik, ki nu bizin

rapel li pa zis lor kart me li usi dan Databeys Santral. Se samem ki lefyan dan lasam.

Sa fer sa viktwar inportan la kontenir enn fay. LALIT, dan sa lepok la, plizir fwa finn suliyn veritab danze kan kontinye gard stokaz santral data foto biometrik. Tru dan sa viktwar la vinn sirtu kan finn inyor sa danze prinsipal. Danze prinsipal li pa lanprint dizital ledwa stoke lor u kart ki res avek u, subasman lor lekel plint Dr Madhewoo baze, me foto biometrik lor nu ID Kard ek usi dan Databeys Santral, ki asterla mars ansam avek Guvernman Jugnauth so data *Safe City* ki ena teknoloji rekonesans fasyal. Sa data biometrik ki pe stoke santralman la sertennman pli danzere ki detay lanprint dizital ledwa lor enn kart ki nu gard ar nu. Se foto biometrik ek so databeys santral ki veritab intrizyon lor prayvesi. Li pu permet veritab infraksyon lor presonpsyon inonsans dan bann ka lakur. Sa li veritab eleman *Big Brother* “fer per” dan sistem ID Kard, sirtu kan azute avek intrizyon *Safe City*.

Dr Madhewoo finn gayn so keys lor enn pwin ki fer Guvernman Moris paret bet. Argiman prinsipal Guvernman: Li finn aksepté ki lanprint dizital li anfet enn intrizyon lor prayvesi, me li enn intrizyon *neseser* pu kapav anpes frod lor idantite, dan lintere publik, ek alor li legal su Konstitisyon. Purtan, enn fwa Databeys Santral lanprint dizital finn detrir, li ti nepli posib pu anpes frod lor idantite avek *minutiae* [data ki reprezant bann pwin detay partikilye sak lanprint dizital] lanprint dizital ledwa aköz sel plas li ti existe se lor u prop kart. Kuma Komite la finn dir, “sa sanzman [destriksyon Databeys Santral lanprint dizital] fer sa obzektif pu fer konparezon avek ansyin data biometrik inefektif, ek alor afekte lotorite leta so kapasite pu anpes frod lor idantite.” Anfet, sa Komite aksepté ki li plis fasil kokin data si sa data la lor ID Kard, ki kapav perdi

Extre Desin Escher

swa kokin. Alor, Guvernman so lozik pa tini. Alor, ti demontre ki *minutiae* lanprint ledwa dizital lor kart li vyol Lartik 17 Konvansyon Internasyonal. Lartik la dir:

“17.1. *Personn pa pu sibir enn interferans arbitrer swa ilegal lor so prayvesi, so fami uswa so korespondans, ni enn atak ilegal lor so loner ek so repitasyon.*

“*Tu dimunn ena drwa proteksyon lalwa kont sa kalite interferans uswa atak.*”

Donk, sa interferans lor prayvesi enn sitwayin, ki Leta Moris finn admet lanprint ete, vinn “arbitrer” kan li nepli dan lintere publik kuma enn fason pu anpes frod lor idantite. Bann Konklizyon usi fer referans ki stokaz *minutiae* lanprint ledwa dizital lor nu prop ID Kard li pa enn fason an sekirite pu gard data personel. Me, nu kapav azute, sa li omwin dan enn dimunn so posesyon, li pa mem parey kuma data rekonesans fasyal dan foto biometrik ki Leta usi stoke santralman.

Dan LALIT, nu finn san relas kritik argiman Leta Moris baze lor swadizan danze “vol idantite”. Anmemtan, nu ti usi atir latansyon lor enn fe reel ki Guvernman zame pa finn prodir evidans ki sa enn problem kuran, e li pa finn vinn demontre spesifikman so relasyon ek nesese ID Kard kontenir data biometrik.

Antuka, an grandliyn li enn Zizman plito san enn veritab baz solid ek inpe leze. Komite inn rann publik so premie Zizman lor enn

size usi vital onivo internasyonal setadir lor sa kestyon ki veritab danze avek sa nuvo intrizyon imans lor prayvesi kan data biometrik form parti arsenal sirveyans Leta. Sa pwin la finn antrenn zizman “disidan” setadir li pa enn zizman inanim.

“Etan kompleksite size,” kuma enn lopinyon disidan a Konklizyon ICCPR fer resortir, “li ti pu pli pridan si Komite ti invit bann tyers-parti pu sumet zot ininput lor bann pwin kle lor lekel Komite ti pe ena pu statye. Lartik 17 [Konvansyon] ti drafte dan enn lepok kot pa ti ena teknoloji biometrik...”. Sa kalite ininput, dapre Loter Zizman Disidan, ti pu kapav ed Komite pu sorti avek enn Zizman pli profon ek solid.

Bann Konklizyon, kuma zot ete, sigzere, si Leta Moris pa ti detrir kopi *minutiae* lanprint dizital depi Databeys Santral, so sistem pa ti pu an vyolasyon ar Lartik 17 ek li ti pu korek. Anfet, sa lapros plito teknik uswa birokratik argimantasyon desevan, li al dan direksyon kontré bann kestyon filozofik poze dan lezislasyon la. Sa lapros la rann presedan Zizman samem Komite lor BestLuzer Sistem (BLS) egalman desevan: zot finn konklir, parmi lezot pwin, ki Leta Moris kapav servi BLS si li fer enn nuvo resansman kominal popilasyon antye. Sa li rant an flagran kontradiksyon avek seki *Rezistans ek Alternatif* ti pe rode kan zot ti rant zot Keys divan ICCPR. Ankor enn fwa, Komite

so bann Konklizyon ti swazir enn lapros teknik uswa birokratik lor enn problem filozofik lezislasyon. Li sirtu desevan aköz se bann problematik la extra inportan, ek bann Konklizyon zot lefe kapav byin negatif: dan ka Madhewoo, li inplike ki tu ti pu korek si Databeys Santral avek lanprint pa ti detrir; dan ka Rezistans, ki tu pu korek si fer enn nuvo resansman kominal. Tulede ena konsekans grav, mem extremen danzere, pa zis pu dimunn ki pe met bann Konplint devan ICCPR, me pu *sosyete antye* – dan lemond osi byin ki dan Moris lor sa keştyon prayvesi, ek pu Moris dan keys BestLuzer Sistem. Sa kalite zizman teknik ena tandans fer mobilizasyon pli difisil. Zot ena tandans kree plis konfizyon ki zot amenn kit lekleraz.

Enn lot perspektiv disidan dan keys Madhewoo remet an keştyon so *locus standi* kan li finn met plint la parski limem pankor tir so “nuvo” ID Kard ek alor li pa finn sufer sa intrizyon prayvesi parski li pa finn donn so lanprint. Protokol Opsyonel a Konvansyon statye ki dimunn li met plint divan komite bizin anfet viktim zotmem. Dan paragraf Introdiksyon li spesifye ki Komite kapav “resevwar ek konsider... kominikasyon depi bann dimunn ki klem zot viktim vyolasyon bann drwa ki ena dan Konvansyon.”

Antuka, Konklizyon dan Zizman inportan aköz zot fors Leta Moris pran not lor linportans prayvesi dimunn.

Anplis, Leta Moris li enn sinyater Protokol Opsyonel ICCPR. Sa

vedir ki bann Konklizyon *pu* fer Leta Moris plis fer atansyon lor sa keştyon interferans dan prayvesi dimunn, kan nuvo ID Kard pu sorti byinto, ek an zeneral. Alor, Guvernman Moris pu bizin adres sa keştyon vital divan nu: koleksyon data lor rekonesans fasyal atraver konbinezon ID Kard ek Kamera *Safe City*. Nu note ki le 16 Zin Minis ICT finn dir dan Lasanble Nasyonal ki “Program Kart Lidantite Nasyonal Moris, ki MNIC ti introdwir dan Moris an 2013, finn ariv so expirasyon aköz li finn an operasyon pandan 10 an. Ler finn arive pu sanz sistem la antye.” Li finn usi dir, “... nu propoze pu ranplas MNIC asterla avek enn sistem baze lor teknoloji depwint avek bann fonksyon sekirite amelyore ki pu kapav servi pu amenn enn spektrum pli larz Servis Elektronik personalize... ek kuma prekonize, sa pu inlemante apartir 2023.” Alor, Guvernman ena enn seri nuvo restriksyon lor so bann rev, uswa kosmar, avek sa nuvo teknoloji ek so “spektrum pli larz” bann sipoze “servis”.

Ek sa amenn nu lor de-trwa lezot pwin zeneral.

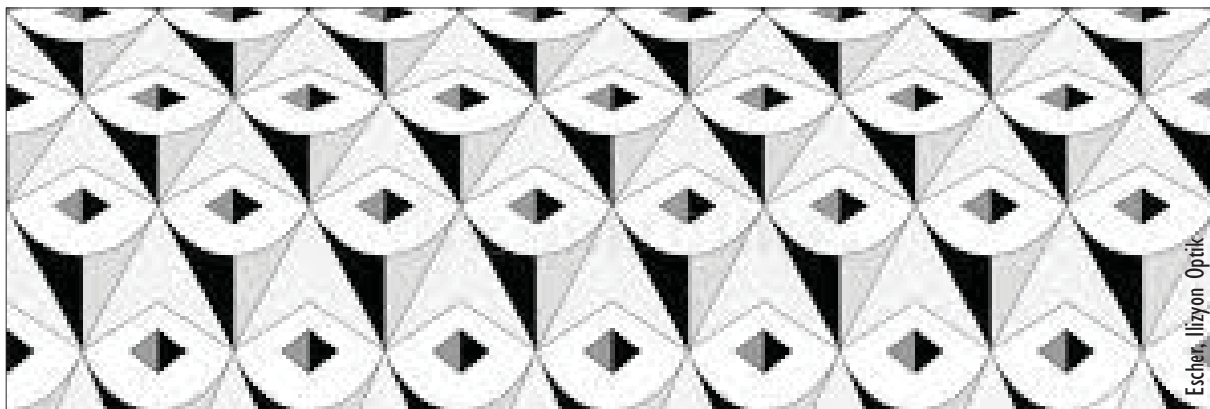
Degre ki Leta Moris, uswa ninport ki lot Leta siyater Protokol Opsyonel, respekto so obligasyon “baynding” depann lor degre mobilizasyon so lepep, anpartikilye so klas travayer. Ek sa, asontur, amenn nu a enn paradox inportan Konvansyon drwa imin: Plis enn Leta so lepep mobilize, mwins Konvansyon baynding li pu sinye; mwins enn Leta so lepep mobilize, plis Konvansyon baynding li pu sinye.

Ek, an zeneral, bann Konvansyon ek Sart zot tultan minimalist: Lakorite par enn Leta uswa enn organism internasyonal li sirtu pu kalme presedan sulevman lamas dimunn. Alor zot reprezant sa minimem ki Leta aksepte pu konsede a lamas dimunn pu ki lamas dimunn nepli res mobilize dan dernye sulevman. Kuma Deklarasyon Iniversel Drwa Imin limem admet, “Alor li esansyel, si imin [limanite] pa forse pu, kuma enn dernye rekur, fer rebelyon kont tirani ek lopresyon, lalwa bizin protez drwa imin.”

Ek konsernan diminye kriminalite, nu bizin lezot fason gard nu bann lavil ansekirite. Enn leta sirveyans, li pa enn solisyon. Pena rakursi. Nu bizin lite pu ena ful anplwa dan travay ki ena sans, pu ena suverennte alimanter ek pu ena lakaz pu tu dimunn. Nu pa kapav permet introdiksyon bann danze ankor pli difisil ki krim individyel, kuma enn leta represif. Enn leta represif li sirtu amenn enn “kriminalite” par enn organism ki ena puvwar: Leta. Sa li ankor pli difisil pu ranverse.

Antuka, nu bizin mobilize politikman, ek otur enn program komin. Sa fason la, kan nu pu sit Deklarasyon Iniversel Drwa Imin, “forse, kuma enn dernye rekur, pu fer rebelyon kont tirani ek lopresyon”, li pu baze lor enn konpreansyon komin lor ki kalite drwa nu pu lite, pu nu tu.

*Tradiksyon ST
depi versyon orizinal LC an Angle
publiye le 25 Ziyet 2021. [*

Taliban Infliz Defet lor Larme Amerikin ki Sove an Dezord

Bann gerye Taliban ki ti finn amenn rebelyon kont lokipasyon militer Amerikin dan Afganistann depi 20 an, ti re-pran puvwar partu dan Afganistann, provins apre provins, osito ki larme Amerikin ti anons li pe retir li. Zot finn pran partu dan enn sel semenn.

Sa “gubernman” maryonet ki Amerikin ti’nn finanse e arme, e lera abandone, finn kolaps. So Prezidan Ashraf Ghani, maryonet personifye, finn zis sove, parey kuma Amerikin, kit pei ale. Sa vedir, tu sa zarm ki USA ti furni ar zot maryonet, pu kree enn-de bann “pli bon larme dan lemond” finn tom direk dan lebra Taliban. Se sa ki explik vites zot priz-puvwar: amizir zot pran kontrol enn provins, zot pran tu sa zarm Amerikin, zot buz pli divan, arme pli byin; kan zot pran enn lot provins, zot pran plis zarm Amerikin ankor, e zot prosede kuma enn avalans, ki gayn lafors amizir li desann lapant ver so laviktwar.

Alor, larme Amerikin, larme pli pwisan dan lemond, finn sibir enn defet, e finn bizin futlekan, fwir depi Afganistann, dan enn dezord indeskriptib, dan enn imilyasyon grotesk, fas-a enn seri ti-band gerila riral ki finn mont enn chalennj lor 20 an, kan USA ti tir zot kuma Gubernman. Lamerik pa finn mem kapav rapatriye tu so bann kolaborater ek informater, ki li apel “interpret”, me finn kit zot an-plan. USA finn perdi enn lager ki ti ilegal. Li ti enn lager baze lor vanzans, ki pa aksepte kuma enn rezon-lager. Anplis, pa ti Afganistann ki ti fer kraz Twin Towers. Alor, lager ti ilegal. USA finn perdi li. E li finn bizin retir li an-dezord. Li fer rapel sa sov-ki-pe ki ti ena dan Saigon an 1975, kan larme Amerikin ti sufer defet dan lager Vietnam. Afors kolaborater inn per retalyasyon, zot ti pe tonbe trazikman depi laru elikopter dan

Saigon, e pareyman kolaborater ti pe tonbe depi laru imans avyon militer dan Kabul. Li ti enn senn ki fer pitye.

Alor, sa Taliban ki larme Amerikin ti tire depi puvwar 20 an desela, ki larme Amerikin finn kontre-kare pandan 20 an lokipasyon, inn re-vinn o-puvwar deswit. Li pa zis enn kestyon return ziska kaz-depar. Li pli pir. Taliban, sann kut la, li siper-arme ar zarm USA. Me, kuma nu pu truve, li pa tutafe nuvo.

Taliban li enn rezo ultra-konservater fondamentalist ki ti reyne par terer kan zot ti vinn opuvwar 1996-2001. Zot finn inpoz zafer bizar kuma interdikson lamizik ek TV, enn kote, e osi dominasyon extreman kriyel kont fam ek tifi, lot kote, kot fam pa ti gayn drwa sorti san enn eskort. Taliban finn osi fer kanpayn vyolan kont minorite etnik ek relizye. Buku zurnalist, artist, intelektuel finn asasine. Zordi Taliban pe anonse ki zot finn sanze, ki fam pu kapav al travay (dan respe lalwa Sharia, zot azute) e pa pu ena vanzans, zot dir. Nu pu bizin vwar pu krwar. Seki li ule dir se lamas dimunn dan Afganistan pu bizin amenn lalit politik pu etabli kalite sosyete zot ule. Problem ki lamas dimunn ena divan zot: sa gubernman Taliban la, li arme ar zarm efreyan.

Enn move kumansman, se Leta Zini fini anonse ki li pe blok larzan depi Fon Suvrin Leta Afganistann, ki investi dan Lamerik. FMI, li osi, inn anonse li pe blok fon Afganistann. Purtan, purtan. Ena buku zafer byin lus ki finn arive.

So pli lus, se manyer ki Gubernman Trump an 2020 ti al negosye direk-direk ar Taliban e ti siyn enn lakor ar zot. USA finn eksklir zot gubernman maryonet kompletman depi negosyasyon. Li lus net. E get enn ku ki Trump ti anonse alepok: “Solda Amerikin finn tuy teroris dan Afganistann

‘par milye’ e asterla, li’nn ariv ‘ler pu lezot rebran sa travay la e sa vedir Taliban pu fer sa, e li kapav-et pu pei avwazinan osi.” Ala sitasyon orizinal lor BBC, 29 Fev 2020: “*He said US troops had been killing terrorists in Afghanistan ‘by the thousands’ and now it was ‘time for someone else to do that work and it will be the Taliban and it could be surrounding countries’*”. Sa vedir USA ti anvi Taliban pran. Li ti anvi eksklir so “gubernman” Ashraf Ghani, non? Asterla, USA pe vinn blok finans Afganistann dan zot kofor Amerikin? Kimanyer sa?

Anfet, Trump pa ti konn naryin lor Afganistann. So Konseye lor Zafer Sekirite, H.R. McMaster, ti konvink Trump ki Afganistann enn pei vo lapenn ede atraver enn astis: li finn montre Trump foto tifi Afgan dan mini-zip lepok avan Leta Zini ti finans e arm bann Mujahedeen ki finn evolue, pli tar, an Taliban o-puvwar. Anfet Kabul ti enn lavil kiltive, dinamik, ki dimunn ti apel “Le Paris de Lazi Santral”.

Enn kote li pa etonan Trump ti krwar ki tultan ti ena reyn kuma Taliban laba. Lapres fer krwar ki li kumsa. Tu reportaz kumanse “kan Amerikin ti met deor Taliban”.

Kot Taliban ti Sorti?

Seki drol, e seki medya kasyet, se lefet ki Leta Zini ti literalman kree seki plitar pu vinn “Taliban”, met dibut sa kuran la kuma enn lafors arme a-blo e finanse ziska napon. CIA ti arm e finans bann rebel Afgan pu ankuraz zot fer sulevman kont premye Gubernman sekilye dan Afganistann, akoz sanse li ti “tro pros” ar Linyon Sovyetik. Seki ti arive, se enn muvman liberasyon su *People’s Democratic Party of Afghanistan* ti depoz enn diktater ki ti pe reyne an Avril 1978, e ti vinn opuvwar. Sa ti apel “Revolisyon Saur” (Saur li nom enn mwa dan kalandriye Pers)

ubyin “Revolisyon Avril”. Kuma John Pilger dir dan enn lartik resan, “Le 3 Ziyet 1979, deryer ledo lepep Amerikin ek Kongre USA, Prezidan Carter ti otoriz \$500 milyon pu ‘aksyon sekre’ pu zet sa premye Guvernman sekilye Afganistann. CIA ti apel sa ‘Loperasyon Siklonn’”, enn nom ki fasil gard grave dan memwar pu nu, Morisyin kot nu konn lafors enn siklonn. Alor USA ti truv sa nuvo Guvernman – ki ti anfafer emansipasyon fam, drwa imin – akoz zot ti tro “pro-Sovyetik” alor Lamerik finn kumans finans e arm bann rebel apel “Mujahedeen”, bann “jihadis”, pu zot destabiliz rezim Afgan ki bann tandans relizye integrist ti truve kuma “infidel”. Zurnalist respekta Bob Woodward, dan so liv istorik sa lepok la, estim ki \$70 milyon ti depanse zis lor brayb a bann “war lord”. Pilger dir “An Ut 1979, Lanbasad USA dan Kabul ti sumet rapor kumkwa ‘Leta Zini ena lintere pli larz ... ki servi par eliminn Guvernman PDPA, mem nerport ki kalite esek pu reform sosyal ek ekonomik dan lavenir dan Afganistann.’” Asterla, Leta Zini pe gele lor “esek sosyal ek ekonomik” ki li pe provoke ankor enn fwa.

Lamerik ti donn kudme rekrut Jihadi “volonter” pu vinn zwenn ansem depi par-duzenn pei inklir Larabi Saudit, e zot ti gayn apelyasyon “Afgan Arab”. Sa muvman relizye la ki ti leve finn anfet provok invazyon USSR, ki ti rekonet ki sa “lintere pli larz” ki USA ti pe vize ti li-mem. Sa ti amenn 10 an lokipasyon Sovyetik ziska 1991, kan zot oblize bat retreat, fas-a sa Mujahedeen la, ede par Amerikin. Taliban ti kumans pran puvwar dan diferan provins ariv 1994. USA ti reysi fer tu sa la atraver koperasyon pandan prosenn 20 an avek ISI, servis sekre Pakistann. Servis Sekre Britanik MI5 ti osi donn buku sutyin. Taliban finalman vinn opuvwar dan Afghanistan an antye 1996, tuzur ar kudme USA ek ISI.

Vize USA

Alor, anterm istorik, Leta Zini ti ule infliz enn defet lor Linyon Sovyetik, ki ti ena enn relasyon istorik pros ar Afganistann depi 1919-mem, kan Revolisyon Bolsevik fek pran puvwar e kan Angle fek siyn enn trete de-pe ar Afganistann apre 100 banane lager. USA ti viz kraz sa “Iyin spesyal” la ant Afganistann ek Linyon Sovyetik.

Anmemtan, Leta Zini ti ule kontrol rezerv petrol ek gaz dan Lazi Santral, anpes Larisi, ubyin Liran ubyin Lasinn, gayn kontrol sa imans rezerv la. Leta Zini ti ule met enn gran payp-layn pu petrol ek gaz sorti sa but Lazi Santral, kuma depi Turkmenistan, Uzbekistan ki byin ris an prodwi petrolye, e ki pena okenn akse a lamer.

Pu sa ki USA ti met Taliban opuvwar. Me so reyn pa ti tini lontan. Apre ki USA akiz Al Qaeda terorism ki detrir *Twin Towers* New York le 11 Septam 2001, li lans enn iltimatem a Taliban ki ti opuvwar dan Afganistann ki zot re-met lider Al Qaeda Osama Bin Laden ar USA. Zot ti kone li pe res Afganistann. Kan Taliban refize, Leta Zini invayir Afganistann, e okip li pandan 20 an. Pandan tu sa letan la, Taliban finn amenn enn lalit arme, etablir so lanpriz dan lakanpayn. Antretan, larme Amerikin ti fini retras Bin Laden ziska enn lakaz dan Pakistann, finn avoy so Servis Spesyal al اساسinn li laba. Me, lokipasyon finn kontiyne, mem si enn zot bi orizinal (seki zot ti dir li ete) ti atenn. Lot bi la ti inavwab. Alor, zot ti invariant enn

nuvo “bi” – pu kree enn sosyete Afgan kuma Amerikin ule li.

E Taliban inn kontinye organiz rebelyon kont lokipasyon militer.

Ziska Trump, kan li Prezidan, anonse li pe retir tu solda USA avan Me 2021. Kan Biden ranplas Trump, li dir “avan laniverser 20-an” destriksyon Twin Towers, avan 11 Septam. E, kan Biden al delavan, Guvernman maryonet, ki USA ti pe konstrir pandan 20 an, grene kuma enn pake kart, kolaps net.

Eski Tu Sa Karnaz la konsern Moris?

Akoz dan Moris, nu pankor fer USA kit baz Diego Garcia, sa but dan nu teritwar nasyonal li finn servi par Larme USA. So bombardye B-52 finn de kole depi enn but dan Repiblik Moris, finn al larg bom lor fet maryaz dan Afganistann. Disan la, li lor nu lame osi – si nu pa kontiyn lager pu ferm sa baz mertriye la. E Pravind Jugnauth pe vinn ofer enn bay 100-an ankor ar USA? Sa, li enn veritab krim.

Konklizyon

Parey kuma Vietnam, parey kuma dan Somali, parey kuma Lirak, Lamerik inn perdi ankor enn lager. E parey kuma sak sa bann plas la, Leta Zini pa zis perdi lager. Kan li fini perdi, li bizin bur-brit setadir sove kuma enn dernye dezorder. E dan sak plas, li kit enn espes vakim, enn pei kompletman detrir.

LC

Karnaz Lokipasyon USA ek LOTAN

Ala seki nu retenir apre sa dezast stil-Amerikin la, so invazyon ek so lokipasyon militer, e sa avan ki so defet pu provok ankor plis sufrans dan sa vakim li finn master-maynd:

172,000 dimunn perdi lavi dan 20-an Lager USA

Sivil Afgan: 47,245 tuye.

Solda Taliban ek lezot solda alye ar Taliban: 51,191 tuye.

Militer ek lapolis kolaborater ar USA: 66,000 tuye.

Militer USA ek zot su-kontrakter: 6,294 tuye.

Solda pei alye ar USA (Britanik, etc): 1,144 tuye.

Anplwaye dan Led lmaniter – suvan bann pros ar USA & alye: 444 tuye.

Zurnalist – suvan pros ar USA ek alye (“embedded”): 72 tuye.

LWIN DEPI MORIS ek PROS AR MORIS

Haiti apre Asasina so Prezidan

Tranblemen deter le 14 Ut swivi par par siklonn ki ti vinn zis apre asasinasyon Predizan Haiti Jovenel Moïse, le 7 Ziyet, expoz verite flagran ek konsekans grav neo-liberalism lor lepep Haiti. Geografikman, Haiti byin lwin ek Repiblik Moris, me li pros ar nu, par enn pwin an-komin, langaz maternel nu de pei telman resanble ki li etonan. Sa lartik la sey anglob kifer lamas dimunn dan Haiti viv dan poverté extrem ek osi ki rol ek ki par responsabilite burzwazi ek pei imperyalis dan asasinasyon Prezidan Haiti ek so kudeta manke, ek osi montre bann gran sulevman ki lepep Haiti finn fer depi zot revolisyon 200 banane desela. Nu analiz, li baze lor bann fe, e nu surs u evennman resan li sirtu *Haiti Liberté* ek so analiz redakter an sef, Kim Ives, ek enn-de lartik dan *The Guardian*.

Prezidan Jovenel Moïse ti asasine abu-portan par mitrayez dan so lakaz Port au Prince par bann mersener; so madam usi ti blese, me finn refer. Sa bann asasin la, ti pretann pu zot travers sekirite, ki zot azan *US Drug Enforcement Agency*. Parmi bann mersener, kat finn mor enn duzenn finn arete, preske tu Kolonbyin, san bliye arestasyon enn paster Amerikin, Christain Sanon ki kapav-et enn bukemisier pre-instale. Kesyon ki poze, kisannla inn kapav komandit enn konplo kumsa e dan kisannla so lintere? Kan get lepase li paret kuma enn *deza-vi* lepok otur 1975 ziska 1995 kot mersener otur Bob Denard uswa Britanik-Sid Afrikin Mike Hoare debark Komor ubyin Sesel, e lerala bayer-defon sa bann mersener la zame expoze. Personn pa vremen rod zot, malgre ki dimunn kone ti ena lame swa Lafrans swa Sid Afrik Aparteid uswa tulde ladan.

Li paret ki laper finn instale parmi burzwazi dan Haiti. Zot ti pe kumans santi zot menase par

sulevman ek revolt ki ti pe pran form enn muvman revolisyoner dan plizyer bidonvil, dan enn lepok kan Prezidan Jovenel Moïse ti paret tro feb pu reprim sa muvman la, dapre konsta oligarsi antye dan Haiti, e usi anmemtan li refiz demisyone kuma Prezidan. Lamas dimunn pe viv dan lamizer terib, kot zot pe fer fas lafaminn ek enn to somaz byin ot. Zot sektor agrikol dan larwinn net par lafot direk pei inperialis.

Anfet, Reginald Boulos, enn parmi bann oligark ti deza an konfli avek Jovenel Moïse. Ena buku dimunn krwar limem ki bayer-defon deryer sa asasinasyon la. Li finn kit Haiti, antretan, sove. Me li pa pu kapav inn mont enn tel lopeyasyon malgre lefe ki li enn parmi bann fami pli ris. Ena posibilite finansman depi enn lot biznesman Dimitry Vorbe, ki ti fini sove, inn al Lamerik-lepok so relasyon ek Moïse ti anvenime mwins ki enn an desela. Bann mersener la, laplipar, kuma nu dir, ti Kolombyin ek enn de Haityin avek nasyonalite Amerikin. Resaman, su reyn neo-liberalis, Kolombi inn rant dan bizness '*exportasyon mersener*' inpe partu dan lemond. Zot finn antrene par militer Amerikin pu lager kont sulevman dan zot prop pey e kan finn disbann zot apre lakor Guvernman Kolombi avek rebel FARC, buku parmi finn

vinn mersener a-vann. 'Lokasyon' servis mersener li kut enn gro som larzan, ki paret li inposib pu zis sa de bug la tousel inn kapav finanse. Enn mersener kut apepre enn milyon Rupi Moris par mwa, plis ena biye avyon, sezur lotel, veikil pu sirkile dan Haiti, zarm, labwason-tu furni. Alor, nu pe truve kuma tu zafer privatize, mem lager. Li farfeli pu krwar Leta Zini pena so lame ladan. Avek tu so servis sekre anplas, avek tu so azan sirveyans, li inposib li pa ti fini kone davans sa gro konplo kudeta manke le 7 Ziyet, sirtu avek sa bann gro som larzan ki finn bizin sirkile. Zot inn prefer res lebra krwaze.

Enn but listwar

Lepok *Revolisyon Fransez, an 1791*, proprietier tablisman laba inn viv enn veritab kosmar letan Toussaint Louverture diriz gran revolt esklav, pli gran revolt esklav zame, e li premye ek sel revolt esklav ki finn reysi. Me, apre sa revolisyon la, ansyin kolon Lafrans finn desann dan enn bases istorik terib. Li finn avans argiman, e finn exzize, ki Haiti bizin pey Lafrans konpansasyon (\$22 milyar) pu so mank-a-gayne aköz Haiti finn aboli lesklavaz. Haiti finn peye-mem, peye-mem, kraze par sa debt pandan 150 an. Haiti finn kontiyne fer sa bann repeyman la ziska lane 1947.

Apre gran tranbleman deter 2004, kan Haiti fer lapel pu ki Lafrans return zot sa lamone la, Lafrans finn refize lor baz enn argiman debil net: aköz swadizan sulevman esklav ti ilegal sa lepok la. Anfet li pa zis enn argiman debil, li fos. Kan ti ena sa revolt la, esklavaz pandan wit banane ti ilegal dan Lafrans mem, ziska Napoleon Bonaparte re-instor li pu ankor pre 50 an. Kan Haiti ti ankor pe re-pey so det, Lamerik ki vinn kuma nuvo kolonizater Haiti.

Pandan plis ki 20 an Haiti ti su espes enn lokipasyon militer par Lamarinn Amerikin. E san relas, Leta Zini travay-mem pu afebli sa pov pei la. Pran depi 1957 ziska 1986, Haiti su reyn diktater papa-piti, ki ti de maryonet Lamerik, sirtu, me osi maryonet Lafrans-bann Duvalier, 'Papa Doc ek Baby Doc'. An 1990, ti ena premye eleksyon lib, kot Jean-Bertrand Aristide ti vinn Prezidan par ranport eleksyon avek enn vot masif. Me, li pa ti ase sumet divan USA. Apre sa, finn ena kudeta mem lane, e plitar li return kuma Prezidan kot li re-ranverse par enn dezyem kudeta an 2004. Instabilite dan Haiti, plis 30 an neo liberalism finn kontribye pu amenn larwinn. Osi tar ki 1970 Haiti ti tuzur enn sosyete agrikol kot ti kapav dir li ti ena oto- sifzans kote manze de baz (mem li ti mizer), me Lamerik finn fer demping so prodiksyon sirplis, e finn rwinn lakanpayn Haiti. Tu planter pa ti kapav vann zot prodwi, finn bankrut, finn, par milyon, vinn res dan lavil.

Katastrop natirel, plizyer tranbleman deter ek lepidemi finn agrav sityasyon lepep Haiti. Nu bizin pa blye ki an 2010 ek 2011 kan Hilary Clinton so maryonet, Michel Martelly ti opuvwar, li ti dilapid premye fon tranbleman deter ek tu reveni depi petrol Venezuela, ki Haiti ti benefisyè.

Lavi finn kontiyne vinn difisil, a enn tel pwin ki resaman lamas dimunn mizer, dan enn sityasyon lafaminn, finn kumans organize pu fer enn gran revolt. Kumsa mem resaman, nu truv sa sulevman lumpenn-proletarya dirize par 'Barbeque' Cherizier ki ti menas burwazi avek enn sulevman, e sa sulevman la ti pe devlop enn espes program, ki finn donn li enn posibilite li pran enn turnir revolisyoner. Dapre enn intervyyu Kim Ives, burzwazi ti telman per sa sulevman la, ki, avek led ek fever Lamerik, li finn deside ki bizin desann Moïse. Seki zot finn fer. Apre sa, Prezidan Iván Duque depi Kolonbi, ki pe azir kuma enn prezidan plis reaksyoner lor kontinan Lamerik Latinn, pe vinn

propoz intervansyon *Organization of American States* (OAS) dan Haiti parey kuma ti fer dan Repiblik Dominikin an 1965, ki vedir reyn par Marinn Amerikin. OAS kapav reyni bann prezidan kuma Jair Bolsonaro depi Brezil ek Duque ek lezot pei kuma Honduras pu avoy inpe solda, me OAS vedir Marinn Amerikin sirtu.

Premye Minis Haiti tutswit apre asasina Moïse, Claude Joseph, finn dimann led Larme Lamerik, dan form enn intervansyon. Dan enn intervyyu onn-laynn Kim Ives reazir a sa lapel Claude Joseph la, 'Sa bug la enn kreatir *National Endowment for Democracy*, ki nu tu kone enn ket-enn-peys enn but CIA ki [Prezidan] Reagan ti kree an 1983 kan CIA ti gayn tro move repitasyon, pu fer samem travay politik okler ki CIA ti fer suterin avan. Alor, Joseph ti rekrute e finanse par USA, parmi lezot, depi bann lane 2000 pandan kudeta kont Aristide. Li ti enn parmi bann "lider etidyan" e li ti dan enn "grup drwa imin" tusala ki Lamerik ti finanse pu tir Prezidan eli. Alor, li pa enn sirpriz kan maryonet pe apel maryonetist pu vinn sov so pei." Laverite.

Ase vit apre asasina Jovenel Moïse, finn kumans ena partaz puvwar ant de Premye Minis, nuvo Ariel Henri ek Claude Joseph (ki finn nome Minis Zafer Etranzer).

Dapre Lalit li neser pu organiz enn nuvo eleksyon osi vit ki posib. Me, antretan finn gayn tranbleman deter, plis enn siklonn. Ankor ena enn leta-zirzans saniter aköz 100,000 dimunn zot lakaz inn kraze. Ena osi Covid anmemtan.

Apre tu saki nu'nn truve e konstate depi bann evenman dan lepase ziska asterla dan Haiti, onivo Lalit, nu kont intervansyon depi Lamerik ek OAS dan Haiti, parey kuma *Liberté*,

Nuvo Omaz a Revolisyon Haiti

Le 23 Ut sa lane la, UNESCO finn dekret enn *Zurne Internasyonal pu Komemor Tret Esklav ek Abolisyon Esklavaz*. Sa dat la rapel kumansman gran revolisyon Haiti 171. Li reprezant enn omaz a tu so partisipan.

Black Alliance for Peace ek *Code Pink*. Lafrans bizin rann larzan ki li'nn extorke depi Haiti. Lafrans ki ena det.

Nu tu, dan leres lemond, nu bizin donn Lepep Haiti enn sans pran so destin dan so lame. Li finn seye-mem depi 1791.

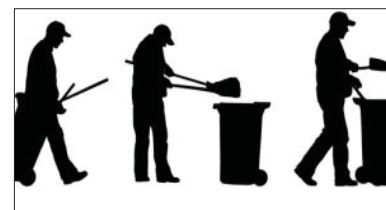
Manev Israel pu Re-rant dan Linyon Afrikin

Amezir ki kanpayn *Boycot Dezinvestisman Sanksyon* (BDS) kont Israel pe gayn terin dan lemond Leta Israel pe fer tu kalite muv politik pu sey frenn so izolman. Depi inpe letan Israel pe aksantye demars pu sey retablir Iyin ar plizir pei Mwayin Oryan ek Lafrik. An Ziyet li finn mem sey konturn prosedir normal pu re-gayn so stati obzervater dan Linyon Afrikin. Li finn prezant so let akreditasyon ar Prezidan Komisyon Linyon Afrikin, H.E. Moussa Faki Mahamat, ki finn anons sa piblikman san konsilte bann Leta manb.

Anfet Israel ti deza ena stati obzervater dan OUA me an 2002 kan ena kreasyon Linyon Afrikin bann manb finn desid pu refiz mintenir so stati. Dan demye 2 deseni Israel finn fer buku presyon pu regayn so stati obzervater me laplipar guvernman dan Lafrik finn refize.

Swit-a sa manev Israel vizavi Linyon Afrikin avek konplisite so Prezidan, Rezo Solidarite BDS Lafrik finn tir enn deklarasyon komin pu opoz ki Israel re-rant dan Linyon Afrikin e pu kondann sa desizyon inilateral ek antidemokratik Moussa Faki Mahamat. Plizir pei Lafrik finn anfet pran pozisyon dan mem sans. Dan Moris apre ki SOMALP finn ekri Minis Zafer Etranzer Alan Ganoo, Guvernman Moris finn li osi zwenn so lavwa pu opoz adezyon Israel kuma obzervater dan Linyon Afrikin e anmemtan re-afirm so sutyin pu lalit Palestinyin.

AA

Diego Garcia: Nuvo Devlopman

Enn lot pyer vinn azute dan lalit dekolonizasyon-demilitarizasyon Chagos-Diego Garcia

Lapos Mondyal Rezet Tem UK

Vot Kongre *Universal Postal Union* Konsolid zizman ICJ pu dekoloniz Moris-Lafrik: Konfirm ilegalite lokipasyon UK-USA lor Chagos-Diego Garcia

Kongre *Universal Postal Union* (UPU) dan Abijan, Kot Divwar Ut 2021 inn vote pu rekonet Chagos kuma form parti integral teritwar Repiblik Moris. UPU enn ansyin lorganizasyon internasyonal fonde an 1874 ek li ena 192 pei manb. UPU inn vinn rapel UK li pa kapav azir dan ilegalite: so lokipasyon Chagos ilegal, so BIOT ilegal, alor so tem BIOT de facto vinn invalid e pu nepli kapav servi. Li finn vinn ilegal pu UK fer tem ar BIOT lor la. BIOT nepli ena enn pretansyon ki li existe.

Vot dan Kongre inn al 77 anfafer, 6 kont ek 41 abstansyon. Alor, sa fer selman 4 pei dan lemond finn sutenir UK-USA dan zot ilegalite. Pozisyon UK lor Chagos pe izol li ancor plis lor lasenn internasyonal. Apre vot Lasanble Zeneral Nasyon Zini pu konfirm Lopinyon *International Court of Justice* an 2019, Tribinal lor Lalwa lor Lamer (ITLOS) finn donn enn ruling pu rann Zizman ICJ baynding an Zanvye 2021. Nasyon Zini an 2020, fini sanz map lemond pu montre Chagos kuma teritwar Repiblik Moris. Aster, Moris fini inskrir enn mosyon lor azanda Komisyon Ton Losean Indyin pu expilse UK aköz li nepli enn leta rivrin, asterla ki so fabrikasyon kolonyal *British Indian Ocean Territory* inn deklare ilegal, kont lalwa internasyonal e pa gayn drwa pretann li existe.

Alor, samem LALIT, pandan plis ki 40-an, nu pe an permanans met kestyon Chagos-Diego Garcia lor azanda politik.

Nu bizin kontinye amenn lalit lor tu fron. Onivo lokal nu bizin fors Guvernman Moris pu azir lor

prinsip. Nu rapel Pravind Jugnauth, limem li ti akiz krim ki UK-USA inn komet lor Arselpe Chagos li enn “krim kont limanite”. Alor, Premye Minis Jugnauth pena drwa moral ek politik pu koz avek peivoler ek pei-reseler Chagos-Diego. Leta Moris bizin inifye ansam trwa demand: demand re-inifikasyon Arselpe Chagos dan Repiblik Moris pu komplet dekolonizasyon Lafrik, demand pu drwa retur ek lib sirkilasyon lor totalite teritwar Repiblik Moris, ek demand pu ferm baz militer nikleer USA lor Diego Garcia.

Tu sa bann defet Gran Bretayn onivo institisyon internasyonal U.N. vinn azute dan sa bildep pu rann pri politik UK-USA ena pu peye tro ot si zot kontinye fud lalwa internasyonal kuma zot pe fer. Sak fwa UK ek USA koz lefet ki Lasinn ubyin Larisi “pa pe respekte lalwa internasyonal”, zot napena kredibilite ditu, aköz zot, zot pa respekte lalwa inernasyonal zot-mem.

Nu bizin kontinye apiy presyon lor tu fron. Asterlamem, derut larme USA, ansam dan enn lalyans avek so UK ek LOTAN, apre invazyon ilegal ek 20-an lokipasyon militer dan Afganistann, enn lexanp kimanyer pa parski u ena enn larme, ki u pli for.

Prepare pu Bato-Flotila al lor Chagos-Diego Garcia

Leta Moris bizin pa perdi letan. Bizin pas lor lofansiv. Jugnauth, anplas li sey re-vann Diego, sannkut la pu 100 an ar USA, li bizin organiz enn bato, al Diego ek Chagos, pik pavyon.

Linyon Afrikin (UA) finn sutenir mosyon Moris ek se reprezantan delegasyon Lafrik dan UA ki ti

prezant sa mosyon dan Nasyon Zini pu deklar lokipasyon UK-USA lor Chagos-Diego Garcia ilegal. Nasyon Zini dan so rekomandasyon finn donn UK 6 mwa pu dekoloniz Moris, kite, ale e li dimann tu pei-manb Nasyon Zini pu ed Moris pu dekolonize. UK pe kontinye so kolonizasyon ilegal Chagos e USA pe kontinye so lokipasyon militer ilegal lor Diego Garcia. Alor Moris bizin vinn avek enn mosyon dan UA pu dimann led bann pei Lafrik pu afret enn bato pu al lor Chagos-Diego Garcia.

Fam ki rant dan yerarsi patriarsi, kot al fini

Dan nuvel ena de fam, Ms Charlotte Pierre ek Ms Kamala Harris, ki finn byin monte dan yerarsi patriarkal pu finalman ariv vinn portvwa azanda militer inperyalist, striktir patriarkal pli for dan lemond.

Nuvo Okimiser Britantik dan Moris, Ms Charlotte Pierre, inn pran so post an mwa Ut sa lane la. Li enn fam ki finn monte dan yerarsi patriarkal e li usi enn diaspora Morisyin, ki al vinn anbasader isi. Zordi li pe vinn reprezant e defann azanda kolonyalist ek inperyalist pei ki finn nom li, setadir Gran Bretayn. Sa, dan enn moman kot so pei Gran Bretayn pe kontinye fud institisyon internasyonal e pe kontinye bafwe lalwa internasyonal lor kestyon Diego Garcia-Chagos pandan plis ki 50-an. Alor so pozisyon li kler. Nu dan Moris nu denons sa manev sumwa inperyalis Britanik. Nu fer apel a totalite muvman fam ek tu muvman dekolonizasyon-demilitarizasyon dan Moris pu denons sa 2 pyez la: li enn dimunn ki asosye ar Moris

(diaspora) ki vinn reprezent enn pei ki pe organiz lokipasyon militer Moris; anmemtan, li enn fam ki yerarsi kapitalist pe itilize pu reprezent laspe pli pwisan patriarsi dan lemond: larme UK-USA ki pe al kont lalwa internasyonal, okip Repiblik Moris..

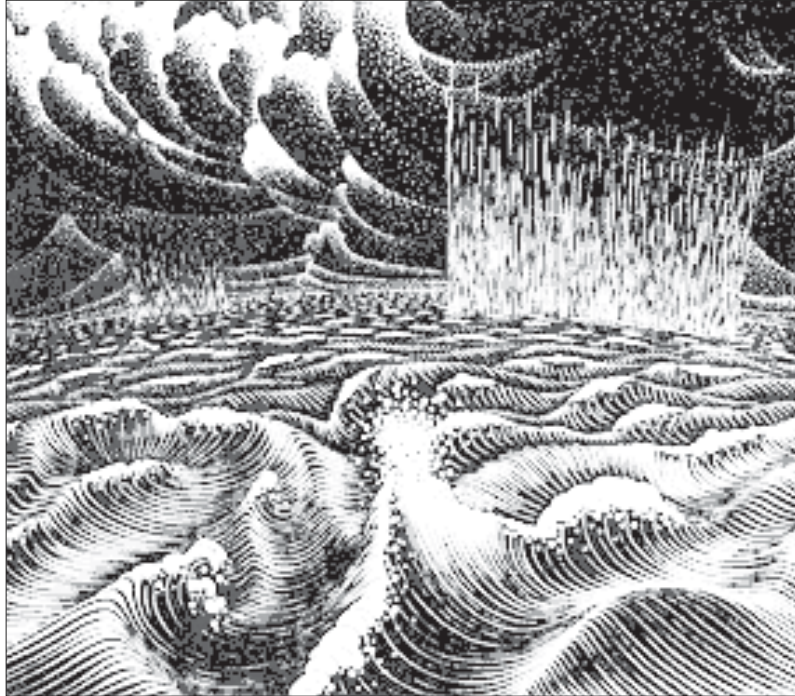
Vis-Prezidan USA, Ms Kamala Harris, pandan so vizit dan Singapore semenn demye, dan so diskur inn dir komkwa Lasinn pe kontinye bafwe lalwa internasyonal e pe menas suverennte bann letanasyon “*continue to undermine the rules-based order and threaten the sovereignty of nations,*”. Be, Ms Harris ek USA pe gayn amnezi. Eski Lamerik ek Gran Bretayn, ansam, pa kupab de sa mem krim ki li pe akiz Lasinn? Ms Harris li usi enn fam ki finn monte dan yerarsi patriarkal. Alor, li pe repet Prezidan Biden so mannta vid “rules-based order”. E anplis, li enn diaspora depi enn pei Lazi, ki pe al reprezant inperyalis USA laba!

UK-USA pe fud lalwa internasyonal aköz zot ena enn larme pu inpoz zot reyn ek zot ezemoni. Nu pe temwin derut Larme USA ek so bann alye inklir UK, dan Afganistan. Apre 20-an lokipasyon militer dan enn lager ilegal, USA pe forse kite ale. USA pa finn aprann depi so defet apre 20-an lokipasyon militer dan Vietnam, kot Mm Harris pe osi vizite. Dan Saigon, kan USA ti bizin fwir apre enn lager ilegal laba, ti ena kolaborater ki ti apandan depi elikopter an 1975. Dan Kabul an 2021, kolaborater ki ti apandan depi avyon militer sann-kut-la, kan USA bat re-tret. Travay pu bann militan revolisyoner dan Vietnam an 1975 e zordi dan Afganistan pa fasil. Selman artikilasyon lalit deklas, lalit anti-inperyalist ek lalit fam ki met keston emansipasyon fam, egalite pu tu imin lor planet ek lape pu tu lepep dan lemond lor azanda politik e viz pu ranvers sa sistem ekonomik kapitalist ki pe antrenn larwinn partu kot li pase, ki pu al ver progre.

Li kapav difisil, me li sel sime. Seki alye li avek seki pli for ubyin swazir sime konplezans avek inperyalist al fini move kote listwar. Saigon, Vietnam an 1975 ek Kabul, Afganistan 2021 montre nu seki finn sutenir larme lokipasyon, larme inperyalist kont zot pei pu

perpetye azanda militer inperyalist pu ki li gard so sistem ekonomik kapitalist ek li kontinye so kontrol lemond, pe bizin mandye enn plas dan avyon militer pu kit pei.

BK

KAN USA KIT DIEGO GARCIA

Kisannla pu apandan depi anba Elikopter?

Kan finalman USA ek UK pu kit Diego, petet dimunn kuma Jean Claude de L'Estrac ek ONG fam Moris ki pran larzan Lanbasad USA pu, kuma kolaborater ar lokipasyon ilegal, apandan depi kit elikopter.

Lokipasyon ilegal Irak fini!

Lokipasyon ilegal Afganistann fini!

Lokipasyon ilegal Diego Garcia kan pu fini?

Inn ler asterla pu nu aksantye lalit pu fer ferm baz militer lor Diego Garcia, pu met fin so lokipasyon militer ilegal. Inn ler pu aret konplezans anver pwisans ki okip nu Repiblik ilegalman. Inn ler pu fors Jugnauth re-tir sa lof pu lwe Diego Garcia pu 100 an (san banane!) ar USA. Inn ler pu tu sa bann ONG Moris ki al pran de-trwa dolar ar USA kan li okip Moris ilegalman, pu aret sa kalite kolaborasyon avek enn pwisan okipan.

Remarke kan USA ti pe fer so lokipasyon ilegal dan Afganistann, so propagann se li, USA, pe ed bann Afgan. Kan li sufer enn defet, e finalman oblize kite, lerala kan li ramas so kolaborater, so koze sanze: bann kolaborater finn ed USA, zot dir. dan misyon ki USA ti ena. Alor, kisannla pe ed kisannla finalman kler. Kan ONG pran de-trwa dolar ar USA, se li ki pe anfet ed USA dan so misyon, so misyon pu kontinye enn lokipasyon militer ilegal lor Diego Garcia.

Inn ler pu pran enn stenn inpe pli ferm. Inn ler pu re-os nivo moralite enpe.